

H Y F F O R D D I A D

I Wybodaeth jachusol o

EGWYDDORJON a DYLED SWYDDAU

C R E F Y D D :

S E F,

HOLIADAU ac ATTEBION Ysgrythurol

Ynghylch yr ATHRAWJAETH a gynhwyfir

Yng Nghatecism yr Eglwys.

Angenrheidjol i'w dysgu gan H E N a J E U A I N G C.

Y B U M M E D R A N.

Y N C Y N N W Y S

Eglurhâd Ysgrythurol a Mawl o *Natur* a *Diben* y DD AU
SACRAMENT, a'r *Dyledswyddau* a berthyn iddunt; ac o
Sylwedd a *Rbagoriaeth* y CYFAMMOD GRÂS, o ba un y
maent yn *Selïau cyffegredig*.

Ynghyd ag

Addysg fuddjol ynghylch y *jawn Arferiad* a'r *Llës o bonunt*;
a *Pberygl* y rhai a'u dirmygant.

Angenrheidjol i'w ddarllain gan bawb a ewyllysio fod yn
gywir yn eu *Praffes*, yn ddiryfyg yn eu *Gobaitb*, ac yn
Gymmunwyr teilwng yn SWPPER YR ARGLWYDD.

Gan WEINIDOG O EGLWYS LOEGR.

1 Cor. xi. 29. Canys yr hwn sydd yn bwyta ac yn yfed yn annheilwng,
sydd yn bwyta ac yn yfed bernedigaeth iddo ei hun, am nad yw yn jaw-
farnu Corph yr Arglwydd.

Argraphwyd yn LLUNDAIN, yn y Flwyddyn M.DCC.XLVI.

H

EGV

C

B

ddicho
pa lesa
ei bun
Cw.
wriaeth

H Y F F O R D D I A D

I

W Y B O D A E T H jachufol

O

E G W Y D D O R J O N a D Y L E D S W Y D D A U

C R E F Y D D.

Y B U M M E D R A N.

Cwestiwn.

B E T H a ddylech lasurio am dano, yn bennaf, er **L**lës i chwi eich hun?

Ateb. Mi a ddylwn lasurio 'n bennaf, am y Jechyd-wriaeth a brynodd Crist i'm Henaid; heb yr hyn ni ddichon dim fod yn llefiol i mi. — Math. xvi. 26. *Canys pa lesâd i ddŷn, o's ynnill efe yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun?*

Cw. Ym mha fodd y'ch gwneir yn gyfrannog o'r Jechyd-wriaeth fydd yng Nghrist?

B

Ait.

(2)
Att. Trwy Fendith Dduw ar y Moddjon o Râs a ordeiniodd Crist i'w Bobl i'r diben hynny; sef, *Gair Duw*, a *Gweddi**, a'r *Sacramentau*.

Cw. Beth yw'r *Sacramentau*?

Att. Sacramentau yw'r Ordinhadau cyffegredig a apwyntiodd Duw yn arwyddjon gweledig er adeiladaeth i'w Bobl, na's dichon neb eu hordeinio ond Duw ei hun. — Eſay vii. 14. *Yr Arglwydd ei hun a ddyry i chwi arwydd.*

Cw. I ba ddiben yr ordeiniodd Duw Sacramentau?

Att. 1. Fe ordeiniodd Duw Sacramentau, yn arwyddjon o bethau ysbrydol, er mwyn eu gwneuthur yn eglurach i'n dyall ni. *Gal.* iii. 1. *Zeck.* xii. 10. *Ecsod.* xii. 26, 27. xxiv. 8.

2. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, i ddwyn pethau ysbrydol ar gôf i ni, ac i gynnal coffa o honunt yn ei Eglwys ef. *1 Cor.* xi. 20.

3. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, i gryfhâu ein Ffydd ni, er ychwaneg o sicrwydd i ni am y pethau y mae Duw yn addaw. *Joan* vi. 27.

4. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, i sicrhâu y Rhwymediggaeth fydd arnom i fod yn ffyddlon yng Nghyfammmod Duw. — *Ezec.* xx. 37. — *Dygaf chwi i rwym y cyfammmod.* *Rhuf.* iv. 11. *Neh.* ix. 38. x. 29. *Gen.* xvii. 7, 10, 11.

5. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, i rwymo ei Bobl ef i fyw mewn Cariad ac Undeb heddychol â'i gilydd. *1 Cor.* x. 17. xii. 13.

6. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, er ychwaneg o Wybodaeth ac Addysg i'w Bobl: canys fe a lylid amlygu arwyddocâad y Sacramentau yn ôl Athrawjaeth Gair Duw. *Ecsod.* xii. 26, 27. xiii. 14, 15.

7. Fe ordeiniodd Duw y Sacramentau, i wahaniaethu rhwng y rhai fo'n arddel Duw, ac eraill a fo'n ei wrthod ef. *Gen.* xvii. 10. *Ecsod.* xii. 22, 23.

Cw. Pa beth ychwanag y ddylech ystyriaid ynghylch Sacramentau?

Att. 1. Nad oes i neb weini'r Sacramentau a ordeiniodd Duw yn ei Eglwys, ond y cyfryw yn unig a alwyd yn gyfreithlon i Swydd y Weinidogaeth. — *Hebr.* v. 4. *Nid yw neb*

* Fe roddir Hyfforddiadau ynghylch jaw'n Arferiad o Air Duw, mewn Llyfr bychan a elwir *Cyngor Rhâd*; ac ynghylch Gweddi, yn *Esboniad Gweddi'r Arglwydd*.

neb yn cymmeryd yr anrhydedd hwn iddo ei hun, ond yr hwn a alwyd gan Dduw, megis Aaron. 1 Cor. iv. 1.

2. Mai nid trwy effaith naturjol y Sacramentau eu hunain, na thrwy deilyngdod y rhai sy'n eu gweini, ond trwy Fendith Dduw y maent yn fuddiol i ni. — 1 Cor. iii. 7. *Nid yw yr hwn sydd yn plannu ddim, na'r hwn sydd yn dyfrhau; ond Duw, yr hwn sydd yn rhoddi y cynnydd.* 1 Cor. xii. 6. 2 Cor. x. 4. Joan vi. 63.

3. Nad yw'r Sacramentau yn effeithiol er Jechydwriaeth i bawb a'u harferant: canys rhai o'r dynjon a wrthodir gan Grift yn Nydd y Farn, a ddywedant, *Ni a fwytasom ac a yfasom yn dy ŵydd di.* A Simon Magus a fedyddiwyd; yr hwn ydoedd, er hynny, mewn rhwymedigaeth annwired, a busl chwerrwder. Luc xiii. 26. Act. viii. 13—23.

Cw. Pa fodd nad yw'r Sacramentau yn effeithiol er Jechydwriaeth i bawb a'u harferant?

Att. 1. O blegid nad yw pawb a arferant y Sacramentau yn ymroddu i fyw yn ôl Gair Duw, i gyflawnu Ammodau'r Cyfammod: canys nid yw sêl yn sicrhau dim, ond yn ôl y cyttundeb a selier. — Rhuf. ii. 25. *Enwaediad yn wir a wna lês, o's cedwi y ddeddf: eithr o's troseddwr y ddeddf ydwyf, aeth dy enwaediad yn ddienwaediad.*

2. O blegid nad yw pawb yn derbyn y Sacramentau yn ysbrydol, gyd â difrifwch calon oddi mewn; eithr yn ffurfiol oddi allan, yn ôl y llythyren yn unig. — Rhuf. ii. 29. — *Enwaediad y galon sydd yn yr ysbryd, nid yn y llythyren.* — 1 Dim. iv. 8. *I ychydig y mae ymarfer corphorol yn fuddiol.*

3. O blegid nad yw pawb a arferant y Sacramentau yn bobl gyfammodol i Dduw: canys Arwyddion a Seliau'r Cyfammod, yw'r Sacramentau; ag sy'n fuddiol er Jechydwriaeth i bawb a ymgysammodant â Duw mewn gwirionedd, ac a dorrafant eu cyfammod â phechod.

Cw. Pa beth yw Cyfammod?

Att. Mae Cyfammod yn gyffelyb i ammodau cyttundeb rhwng dynjon, pan font yn ymrwymo â'i gilydd am ryw beth, na's gallant yn gyfreithlon ei dorri, na thynnu oddi wrtho, na chwanegu atto. Gal. iii. 15.

Cw. Pa fawl Cyfammod a wnaeth Duw â dynolryw yng-hylch Bywyd tragywyddol?

Att. Dau.

1. Duw a wnaeth Gyfammod o Weithredoedd ag *Adda* yn ôl ei grëu, ac â'i holl hiljogaeth naturjol yn ei lwynau ef, am fywyd ar yr ammod neu'r gofynniad o Ufudd-dod perffaith; yr hwn a dorrasom ni oll yng Nghwmp *Adda*. Gen. ii. a'r iii. ben.

2. Duw a dofturiodd wrth gyflwr truenus dŷn ar ôl ei gwmp, ac a wnaeth Gyfammod newydd o Râs, â Chrif, yr ail *Adda*, ac â ni trwyddo ef, am fywyd drachefn; ac ni's gadawödd ni dan farn o gondemniad yn ddiobaith. Gal. iii. 16. *Efay* xlii. 6, 7. xlix. 8.

Cw. Pa ffordd y torrodd *Adda*'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. 1. Trwy anufudd-dod i'r Gorchymmyn pennodol a roddasai Duw iddo, Na fwytâi o ffrwyth pren gwybodaeth da a drwg. Gen. iii.

2. Trwy anufudd-dod i'r Gyfraith Foefol, a'sgrifennodd Duw yn ei galon ef; sef, y Deg Gorchymmyn, a'sgrifennwyd wedi hynny ar ddwy lech: canys pan fwytaodd *Adda* y ffrwyth gwaharddedig, efe a droseddodd yn erbyn yr holl Gyfraith. — Jago ii. 10. — *Tr hwn a ballo mewn un pwnge, y mae efe yn euog o'r cwbl.*

Cw. A ddarfu i holl ddynolryw, a ddaeth o lwynau *Adda* trwy genhedliad naturjol, dorri'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. Do: canys heb law i ni, lawer gwaith, ac mewn llawer ffordd, dorri'r Cyfammod Gweithredoedd, trwy'n haml droseddau ein hunain, nyni a syrthiasom oll yn *Adda*, a chyd ag ef, yn y trosedd cyntaf. — Rhuf. v. 19. *Trwy un dŷn y gwnaethpwyd llawer yn bechadurjaid.*

Cw. A ddichon neb o hiljogaeth naturjol *Adda* fod yn gadwëdig trwy'r Cyfammod Gweithredoedd?

Att. Na ddichon. O blegid,

1. Ein bod ni oll wedi pechu yn *Adda*; ac felly yn amhossibl i ni fod yn gadwëdig trwy'r Cyfammod sy'n gofyn Ufudd-dod dibechod. — Rhuf. iii. 20. *Am hynny trwy weithredoedd y ddeddf ni chyfiawnheir un cnawd yn ei olwg ef.* Gal. iii. 11. Sal. xiv. 2, 3.

2. Mae'n holl natur wedi ei llygru trwy'r Cwmp, fel nad allwn ymattal rhag torri'r Cyfammod Gweithredoedd mewn amryw ffyrdd beunydd. — Preg. vii. 20. *Canys nid oes dŷn cyfiawn ar y ddaear, a wnâ ddajoni, ac ni phecha.* 1 Joan i. 8. Jago iii. 2.

Cw. A

Cw. A ddaw dim Lles i chwi oddi wrth Gyfraith y Cyfammod Gweithredoedd dan y Cyfammod newydd?

Att. Er na's gallaf gael Bywyd tragywyddol trwy'r Cyfammod Gweithredoedd, etto mae Cyfraith y Cyfammod hwnnw, sef y Gyfraith Foefol, neu'r Deg Gorchymmyn, yn fuddjol i lawer o ddibennion angenrheidjol.

Cw. I ba ddiben angenrheidjol y mae Cyfraith y Cyfammod Gweithredoedd yn fuddjol i ni yn awr?

Att. 1. Mae'r Gyfraith yn Rheol o'r *Sancteiddrwydd perffaith* y dylem ni ymdrechu yn ei ôl; er na's gallwn mo'i gyflawn gyrrhaeddyd tra fyddom yn y cnawd: megis y mae Duw yn gosod ei Berffeithrwydd ei hun yn Esampl o flaen ei Blant; er na's gallant fod mor berffaith a Duw, ond cyffelyb iddo. — Math. v. 48. *Byddwch chwi gan hynny yn berffaith, fel y mae eich Tad yr hwn sydd yn y nefoedd yn berffaith.*

2. Mae'r Gyfraith yn fuddjol i ddangos pa fath ydym, a pha un a ydyw ein bucheddau yn gyttun ag Ewyllys Duw, neu'n wrthwyneb iddo. Rheol unjon a ddengys ein gŵyrni, a llathed gywir a ddengys pa faint yw'r mesur yn rhy fyr. *Esay viii. 20.*

3. Mae'r Gyfraith yn fuddjol i ddeffrôi y rhai a arhofant yn esmwyth dan y Cyfammod Gweithredoedd: canys y mae Deddf y Cyfammod hwnnw yn melldithio ac yn damnio pob troseddwr o hono. — Gal. iii. 10. *Canys cynifer ag y sy o weithredoedd y ddeddf, dan felldith y maent: canys sgrifennwyd, Melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a sgrifennir yn llyfr y ddeddf, i'w gwneuthur hwynt.*

4. Mae'r Gyfraith, trwy'r bygythion sydd ynddi, yn fuddjol i yrru pechadurjaid at Grist dan y Cyfammod Grâs. Taranau dychrynlyd mynydd Sinai a barodd i bobl Israhel ddeisyf cael Moses yn gyfryngwr rhyngddunt a Duw. — Gal. iii. 24. *I ddeddf gan hynny oedd ein bathro ni at Grist, fel y'n cyflawnhâid trwy ffydd.*

5. Mae'r Gyfraith yn Gyfarwyddiad buddjol i'r Pfyddlonjaid, o'r Ufudd-dod Efangylaidd fy ddyledus i Dduw a Christ dan y Cyfammod Grâs; heb ba un ni's gallwn fod yn eiddo Crist. — Hebr. v. 9. — *Efe a wnaethpwyd yn Awdur jechyduriaeth dragywyddol i'r rhai oll a ufuddbânt iddo.* Math. v. 17. Rhuf. iii. 31.

Cw. Beth yw'r Ammod neu Ofynniad y Cyfammod Grâs?

Att. Ffydd yn gweithredu Edifeirwch ac Ufudd-dod newydd. Canys,

1. Fe gynhwysir Gofynniad y Cyfammod Grâs yn gyffredin yn yr un gair hwn, *Ffydd*; hynny yw, Gallu Duw yn gweithio ynnom i gredu a derbyn Crist, fel y byddom yn Blant i Dduw trwyddo ef. — Joan i. 12. *Cynnifer ag a'i derbyniasant ef, efe a roddes iddunt allu i fod yn feibjon i Dduw, sef i'r sawl a gredant yn ei Enw ef.*

2. Mae'r Ffydd a ofynnir yn y Cyfammod Grâs, yn gweithio ynnom i geisio'r Arglwydd, gyd â Thristwch duw-jol, a gwir Edifeirwch. — Jer. l. 4, 5. — *Dangerdded ac wyllo yr ânt, ac y ceisiant yr Arglwydd eu Duw. Hwy a ofynnant y ffordd i Sion; tu ag yno y bydd eu hwynebau hwynt: Deuwch, meddant, a glynwn wrth yr Arglwydd, trwy gyfammod tragywyddol, yr hwn nid anghofir.*

3. Mae'r Ffydd a ofynnir yn y Cyfammod Grâs, yn gweithio ynnom Ufudd-dod newydd i Orchymynnion Duw. — Dad. xxii. 14. *Gwyn eu byd y rhai sy yn gwneuthur ei orchymynnion ef, fel y byddo iddunt faint ym mkren y bywyd.*

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng yr Ufudd-dod newydd a ofynnir yn y Cyfammod Grâs, a'r Ufudd-dod a ofynnir yn y Cyfammod Gweithredoedd?

Att. 1. Nid yr un fath Ufudd-dod a ofynnir yn y ddau Gyfammod: canys Ufudd-dod perffaith, llwyr ddibechod, a ofynnir yn y Cyfammod Gweithredoedd; eithr fe dderbynier Ufudd-dod gwirioneddus yn gymmeradwy trwy Grist yn y Cyfammod Grâs, er fod diffyg ac amherffeithrwydd lawer ynddo.

2. Nid yn yr un modd y mae cyflawnu Ufudd-dod y ddau Gyfammod. Yr oedd *Adda* i roddi Ufudd-dod perffaith dan y Cyfammod Gweithredoedd trwy ei nerth naturjol ei hun, a gafodd efe gan Dduw yn ei greadigaeth; eithr yr Ufudd-dod a ofynnir yn y Cyfammod Grâs, a gyflawnir trwy'r Grâs goruwchnaturjol a roddir i ni trwy'r Arglwydd Jesu. *Phil.* iv. 13.

3. Nid i'r un diben y gofynnir Ufudd-dod yn y ddau Gyfammod: canys diben Ufudd-dod y Cyfammod Gweithredoedd, oedd, cael Cyfiawnhâd trwyddo ger bron Duw; sef,

sef,
Cyfa
a th
bro
Efer
Gre
6, 11
iddo
ddea
fydd
bod,
yw?
Cw
At
newy
ii. 1.
canu
2.
wydd
14. C
3.
sef, y
ac yn
naeth
Rhuf.
Cw
yw, y
ac An
Att
Cyfam
Canys
trôdd
xxi. 6.
2. M
beth y
mai D
ofynnir
gadwë
rhôdd
Cw.
Grâs y

sef, trwy weithredoedd yn unig; eithr diben Ufudd-dod y Cyfammod Grâs, yw, bod o hono yn effaith, ac yn ffrwyth, a thyftiolaeth o'n Ffydd, trwy'r hyn y'n cyfiawnhëir ger bron Duw yng Nghrist: a hyn yw Swm Gorchymmyn yr Efengyl. — 1 Joan iii. 23. *Hwn yw ei orchymmyn ef, Gredw o honom yn Enw ei Fâb ef Jesu Grist.* — Gal. iii. 6, 11. *Megis y credodd Abraham i Dduw, ac y cyfrifwyd iddo yn gyfiawnder. Ac na chyfiawnhëir neb trwy'r ddeddf ger bron Duw, eglur yw: o blegid, Y cyfiawn a fydd byw trwy ffydd.* — Jago ii. 20. *Eithr a fynni di wybod, O ddyn ofer, am ffydd heb weithredoedd, mai marw yw?*

Cw. Pa ham yr ydych yn ei alw yn Ufudd-dod newydd?

Att. 1. O herwydd ei fod yn tarddu oddi wrth Fywyd newydd yn yr Enaid, ag nid oedd ynddo o'r blaen. — Eph. ii. 1. *A chwithau a fywbaodd efe, pan oeddych feirw mewn camweddu a phechodau.*

2. O herwydd ei fod yn dyfod oddi wrth Egwyddor newydd; sef, Serch duwjol a Chariad i Dduw. — 2 Cor. v. 14. *Canys y mae cariad Crist yn ein cymmell ni.*

3. Mae'n Ufudd-dod a gyflawnir mewn modd newydd; sef, yn ysbrydol, a thrwy Ffydd yng Nghrist; nid yn ffurfiol ac yn hunanhyderus. — Rhuf. vii. 6. — *Fel y gwasanaethem mewn newydd-deb ysbryd, ac yn bender y llythyren.* Rhuf. xiv. 23.

Cw. Pa fodd y mae hwn yn Gyfammod Grâs; hynny yw, yn rhâd, neu'n gwbl ddihaeddiant; gan fod Gofynniad ac Ammodau ynddo?

Att. 1. Yn rhâd ac yn ddihaeddiant y rhoddodd Duw y Cyfammod hwn, a'r cwbl fydd ynddo. — Hos. xiv. 4. *Canys Duw a ddywedodd, Caraf bwynt yn rhâd: canys trôdd fy nîg oddi wrtho.* Rhuf. iii. 24. Math. x. 8. Dad. xxi. 6. xxii. 17.

2. Mae'r Ammod yn rhâd ac yn ddihaeddiant: canys beth y mae Ffydd, neu Gredw, yn haeddu? Ac wele hefyd, mai Duw sy'n rhoddi Ffydd, ag yw Swm yr Ammod a ofynnir ynddo. — Eph. ii. 8. *Canys trwy râs yr ydych yn gadwëdig, trwy ffydd; a hynny nid o honoch eich hunain: rhôdd Duw ydyw.* Act. v. 31.

Cw. A ydyw'r Cyfammod Gweithredoedd a'r Cyfammod Grâs yn gyffelyb i'w gilydd mewn dim?

Att. Ydynt, yn y pum peth hyn.

1. Yr un yw Awdwr y ddau Gyfammod; sef, Duw.
2. I'r un diben y mae'r ddau Gyfammod; sef, er Gogoniant i Dduw.
3. Ynghylch yr un peth, sef am Fywyd, y mae'r ddau.
4. Mae pob un o'r ddau yn ein rhwymo i ddilyn Sancteiddrwydd.
5. Maent yn gyffelyb yn eu Rhannau: canys y mae Addewidjon, Gofynniadau, a Bygythion, yn perthyn i bob un o'r ddau. *Jer.* xi. 3. xxxiv. 18, 20.

Cw. Ym mha beth mae'r Cyfammod Gweithredoedd a'r Cyfammod Grâs yn gwahaniaethu?

Att. 1. Fe wnaed y Cyfammod Gweithredoedd o flaen y Cwmp, cyn i *Adda* bechu, am barhâd o'r bywyd oedd ganddo; ond ar ôl y Cwmp, yr amlygwyd y Cyfammod Grâs, am adferiad o fywyd ar ôl ei golli. *Gen.* ii. ar iii. ben.

2. Y Cyfammod Gweithredoedd a wnaeth Duw ag *Adda* a'i hâd naturjol, a'r Cyfammod Grâs a wnaethpwyd â Christ a'i hâd ysbrydol; sef, cynnifer a dderbyniant ei Râs ef i gredu ynddo. *Rbaf.* v. 17, 18.

3. Ufudd-dod perffaith dibechod, oedd Ammod neu Ofynniad y Cyfammod Gweithredoedd; a Ffydd yn gweithio Ufudd-dod Efangylaidd, yw Gofynniad y Cyfammod Grâs. *Eph.* ii. 8. *Act.* xvi. 31.

4. Trwy gyfiawnder dŷn ei hun, yr oedd ei gyfiawnhâd ef yn y Cyfammod Gweithredoedd; ond trwy Ffydd yng Nghrist, y'n cyfiawnhêir ni yn y Cyfammod Grâs. *Gal.* iii. 11. *Rbaf.* iii. 22, 23, 28. 2 *Cor.* v. 21.

5. Yr oedd y pechod lleiaf yn torri'r Cyfammod Gweithredoedd, ac yn fforffettu'r cwbl; eithr ni ddichon dim ein torri oddi wrth y Cyfammod Grâs, ond parhau yn ddiffydd ac yn annychweledig. *Gal.* iii. 10.

6. Nid oedd Maddeuant byth, yn y Cyfammod Gweithredoedd, am y pechod lleiaf; eithr y mae Maddeuant rhâd diddannod am yr holl bechodau mwyaf, yn y Cyfammod Grâs, i'r neb a gretto. *Act.* xiii. 38, 39.

7. Yr oedd dŷn yn rhwym wrtho ei hun, yn y Cyfammod Gweithredoedd; ond y mae Crist yn Fechnân ac yn Gyfyngwr gennym, a'r Ysbryd Glân yn gymmorth i ni, yny Cyfammod Grâs. *Hebr.* vii. 22. ix. 15. *Gal.* iii. 14.

8. Cyfiawn-

8.
Cyfa
Drug
Gyf
i Jo
9.
law
Duw
enwë
x. 27
10.
Cyfa
Nefoe
Cw
Att
holl H
Cyfa
Crist
a thv
drache
Myfi
yn dy
pobl,
Gwne
garedd
iii. 11.
Cw.
Att.
mod G
ofod, h
2. C
Cyfa
y cyfa
rhodio,
3. C
ein tros
y gweli
Maddeu
ofododd
ei gyfa
blaen, r

8. Cyfiawnder Duw a ddangosir allan yn bennaf yn y Cyfammod Gweithredoedd; ond y mae efe yn dangos ei Drugareddau a'i Gariad yn bennaf, ac ynghyd â hynny ei Gyfiawnder hefyd, yn y Cyfammod Grâs. *Joan iii. 16. i Joan iv. 9, 10.*

9. Yr oedd Cadwédigaeth dŷn yn sefyll yn gwbl ar ei law ei hun, yn y Cyfammod Gweithredoedd; ond y mae Duw yn cymmeryd gofal ein Jechydwriaeth, mewn modd enwedigol, yn y Cyfammod Grâs. *Fer. xxxii. 40. Joan x. 27-29.*

10. Bywyd anfarwöl ym Mharadwys, oedd Addewid y Cyfammod Gweithredoedd; ond Bywyd gogoneddus yn y Nefoedd, a addewir yn y Cyfammod Grâs. *Joan x. 10.*

Cw. Pa lun y gwnaethpwyd y Cyfammod Grâs?

Att. Pan welodd Duw, yn ei Ragwybodaeth dragywyddol, holl hiljogaeth naturjol *Adda* yn golledig, trwy drosedd y Cyfammod Gweithredoedd, fe welodd fod yn dda i roddi Crist ei Fâb yn Gyfammod newydd, ac i gyfammodi ag ef, a thrwyddo ef, â'i Bobl; i roddi iddunt Râs a Bywyd drachefn, pan oeddynt i gyd yn golledig. — *Esay xlii. 6. Myfi'r Arglwydd a'th elwais mewn cyfiawnder, ac ymaflaf yn dy law; cadwâf di hefyd, a rhoddaf di yn gyfammod pobl, ac yn oleuni cenhedloedd.* — *Sal. lxxxix. 3, 28. Gwneuthbym ammod â'm betholedig. Cadwâf iddo fy nhrugaredd yn dragywydd; a'm cyfammod fydd sicr iddo.* *Eph. iii. 11. Zech. vi. 12, 13. Esay xlix. 8.*

Cw. Ym mha ystyr y mae Crist yn Gyfammod i ni?

Att. 1. Crist yw'r Sylfaen ar ba un y lluniwyd y Cyfammod Grâs. — *1 Cor. iii. 11. Sylfaen arall ni's gall neb ei osod, heb law yr un a osodwyd, yr hwn yw Jesu Grist.*

2. Crist yn unig, yn ein natur ni, a gwbl-gyflawnodd y Cyfammod Gweithredoedd drosom. — *Rhuf. viii. 4. Fel y cyflawnid cyfiawnder y ddeddf ynnom ni, y rhai ydym yn rhodio, nid yn ôl y cnawd, eithr yn ôl yr ysbryd.*

3. Crist a dalodd Jawn gogoneddus i Gyfiawnder Duw am ein trosedd ni, trwy offrymmu ei hun yn Jawn drosom; fel y gwelid Cyfiawnder Duw, megis ei Drugaredd ef, yn y Maddeuant o'n pechodau ni. — *Rhuf. iii. 25. Yr hwn a osododd Duw yn jawn, trwy ffydd yn ei waed ef, i ddangos ei gyfiawnder ef, trwy faddeuant y pechodau a wnaethid o'r blaen, trwy ddioddefgarwch Duw.* *Esay xlii. 21.*

4. Trwy

4. Trwy Grist yr arfaethodd Duw ein galw i'r Cyfammod hwn, ac i roddi i ni Râs i'n hachub trwyddo. —

2 Dim. i. 9. *Yr hwn a'n hachubodd ni, ac a'n galwodd â galwedigaeth sanctaidd; nid yn ôl ein gweithredoedd ni, ond yn ôl ei arfaeth ei hun a'i râs, yr hwn a roddwyd i ni yng Nghrist Jesu, cyn dechrau'r byd.*

5. I Grist y gwnaeth Duw Addewidjon y Cyfammod Grâs; a thrwyddo ef y rhoddir hwynt i ni. — Gal. iii. 16. *I Abraham y gwnaethpwyd yr addewidjon, ac i'w hâd ef. Nid yw yn dywedud, Ac i'w hadau, megis am lawer; ond megis am un, Ac i'th hâd di, yr hwn yw Crist.* 2 Cor. i. 20.

6. Crist fydd yn ein bywhâu ni i ymaffyd yn y Cyfammod hwn, ag ydym wrth natur yn farw mewn pechod. — 1 Cor. xv. 22, 45. *O blegid megis yn Adda y mae pawb yn meirw, felly befyd yng Nghrist y bywheir pawb. Felly befyd y mae yn sgrifennedig, Y dyn cyntaf Adda a wnaed yn enaid byw, a'r Adda diweddaf yn ysbryd yn bywhâu.*

7. Crist yw'n holl Nerth i gadw'r Cyfammod. — Sal. lxxxix. 19. *Duw a ddywedodd, Gosodais gymmorth ar un cadarn: dyrchfais un-etholedig o'r bobl.* Esay xxvi. 12. Hof. xiv. 18. Phil. iv. 13.

8. Crist yw'r Gwreiddyn, oddi wrth ba un y mae Breintjau'r Cyfammod yn dyfod: Efe yw Angel y Cyfammod sy'n gweini ynddo, a Chyfyngwr y Cyfammod sy'n dyfod â ni at Dduw; ac efe yw Mechnydd y Cyfammod am gyflawniad fier yr Addewidjon a'r Ammodau o hono. *Dad.* xxii. 16. *Mal.* ii. 1. *1 Dim.* ii. 5. *Hebr.* ix. 15. vii. 22.

9. Cyflawnder yr holl Drugareddau a'r Bendithion a gynhwyfir yn y Cyfammod, yw Crist. — Col. ii. 9. *O blegid ynddo ef y mae holl gyflawnder y Duwdod yn preswyllo yn gorphorol.* Col. i. 19. iii. 11. Joan i. 16. iii. 35.

10. Crist yw ein Pen ysbrydol, yn y Cyfammod Grâs; megis yr oedd Adda yn ben naturjol, yn y Cyfammod Gweithredoedd: ac megis y derbyniasom lygredigaeth, ag sy'n tywys i bechod, a marwolaeth, oddi wrth Adda, ein pen naturjol, yn y Cyfammod Gweithredoedd; felly y derbyniwn gynnydd Grâs, i'n tywys i Sancteiddrwydd a Bywyd, oddi wrth Grist, yr ail Adda, a'n Pen ysbrydol. — O'r hwn y mae yr holl gorph, trwy'r cymbalau a'r cyssylltiadau,

an, y
gan g
Cw
At
odd C
gael b
ond C
— Yr
byd.
2. V
gyfam
feirw r
weddu
3. N
y Cyfa
am ein
liii. 6, 1
4. Fe
y bydda
yn rhad
wagogo
Eph. ii.
ffydd;
gdyw: J
iii. 27.
5. Fe
ychwane
ni a golla
oedd a w
y rhoddi
Grâs. —
byddai y
xxxix. 2
Cw. Pa
Att. M
addol, o
Cw. Pa
Grâs?
Att. F
rawrio a
anys Duw

am, yn derbyn lluniaeth, ac wedi ei gydgyffylldu yn cynnyddu gan gynyddu Duw. Col. ii. 19. Eph. iv. 15, 16.

Cw. Pa ham y rhoddwyd Crist yn Gyfammod i ni?

Att. 1. Am mai Cyfammod tragywyddol yw efe, a drefnodd Cariad ac Arfaeth tragywyddol Duw, cyn i ddynolryw gael bôd na bywyd; ac felly nad oedd neb, y pryd hynny, ond Crist i roddi Addewid y Cyfammod iddo. — Dit. i. 2.

— *Yr hon â addawodd y digelwyddog Dduw cyn dechrau'r byd.* 2 Dim. i. 9. Jer. xxxi. 3. Hebr. xiii. 20.

2. Wedi creu dynolryw, a syrthio, nid oedd ddŷn byw i gyfammodi ag ef, ond Crist: canys dynolryw a aethant yn teirw mewn camwedd a phechod; ac nid â'r meirw yr oedd weddus i Dduw gyfammodi. Eph. ii. 1. Col. ii. 13.

3. Nid oedd neb ond Crist yn abl i gyflawnu Gofynniad y Cyfammod; sef, i roddi Ufudd-dod i'r Ddeddf, a Jawn am ein trosedd ni o'r Cyfammod cyntaf. Hebr. x. 5. Esay liii. 6, 10, 11. Rhuf. v. 19. Zech. ix. 11. Gal. iii. 13.

4. Fe wnaed y Cyfammod â Christ, ac â ni ynddo ef; fel y byddai yn wîr, yn Gyfammod o Râs, a'r cwbl trwy Grist yn rhâd i ni, er Mawl Gogoniant i Râs Duw, ac i gau allan wâgogoniant ac ymffrost oddi wrth ddŷn dros byth. — Eph. ii. 8, 9. *Canys trwy râs yr ydych yn gadwëdig, trwy ffydd; a hynny nid o honoch eich hunain: rhôdd Duw gdw: Nid o weithredoedd, fel nad ymffrostiai neb.* Rhuf. iii. 27. 1 Cor. i. 29, 31.

5. Fe wnaed y Cyfammod â Christ, ac â ni ynddo ef, er ychwaneg o ficerwydd i ni am Fwyd tragywyddol: canys ni a gollasom yr Addewid oedd yn y Cyfammod Gweithredoedd a wnaethpwyd ag Adda; eithr trwy Ffydd yng Nghrist, y rhoddir i ni ficerwydd dianwadal o Addewidjon y Cyfammod Grâs. — Rhuf. iv. 16. *Am hynny o ffydd y mae, fel y byddai yn ôl grâs, ac fel y byddai yr addewid yn sicr.* Sal. xxxix. 21, 22, 28, 29.

Cw. Pa bryd yr amlygwyd y Cyfammod Grâs i ddŷn?

Att. Nid amlygwyd ef yn gwbl ar unwaith, eithr yn addol, o fesur ychydig ac ychydig.

Cw. Pa bryd y dechreuodd Duw amlygu'r Cyfammod Grâs?

Att. Fe ddechreuodd Boreuddydd y Grâs mawr hwn i wawrio ar ein Rhieni cyntaf yn ebrwydd ar ôl eu Cwmp: canys Duw a fynegodd wrthunt am Grist; yr hwn yw Swm y Cyf-

y Cyfammod Grâs. Dywedodd Duw am y farph, *Gelyn-jaeth a osodaf rhyngot ti a'r wraig, a rhwng dy hâd di a'i hâd hithau: efe a yssiga dy ben di, a thithau a yssigi ei farwyl ef.* Gen. iii. 15.

Cw. Pa synegaeth sydd ymma am Grift?

Att. Fe synegir ymma dri pheth am Grift.

1. Ei *Gnawdoliaeth* ef; sef, y byddai iddo gymmeryd arno y natur ddynol, a'i eni o wraig: canys, *Hâd y wraig y gelwir ef.*

2. Fe synegir ymma am *Ddiodeffaint* Crist, yn ei natur ddynol, dios ein pechodau ni: canys Duw a ddywaid, y byddai i'r farph *yssigo ei farwyl ef.*

3. Fe synegir ymma am *Oruchafiaeth* Crist, y byddai iddo ef *yssigo pen y farph*; sef, distrywio grym a chyfrwysdra Satan; ac felly y bu. 1 *Joan* iii. 8.

Cw. Pa lun yr amlygodd Duw y Cyfammod Grâs ar ôl hynny?

Att. 1. Duw a gadarnhaodd y Cyfammod Grâs â *Noah*, pan oedd y *Diluw* yn dyfod ar yr hên fyd. *Gen.* vi. 18.

2. Fe amlygodd Duw y Cyfammod Grâs ar ôl hynny yn helaeth i *Abraham*; gan addaw Genedigaeth Crist o'i lwynau ef, i fod yn Fendith i holl genhedlaethau'r ddaear; ac a roddodd yr *Enwaediad* iddo, yn Sêl o'r Cyfammod. *Gen.* xvii. 18. *Act.* iii. 25, 26. *Gal.* iii. 8, 9.

3. Duw a adnewyddodd y Cyfammod wedi hynny i bobl *Israël*, yn amser *Moses*, pan ddaethant allan o wlad yr *Aipht*; ac a roddod iddunt *Oen y Pasg*, yn Sêl arall o hono. *Deut.* iv. 11-13. xxix. 10, &c.

4. Fe amlygodd Duw y Cyfammod yn helaethach eilch-wyl, yn amser y Brenin *Dafydd*; a'r Cyfammod hwn oedd ei holl gyffur ef, yn ei orjau diweddas, pan oedd efe yn marw. 2 *Sam.* xxiii. 5.

5. Fe roddodd Ysbryd Duw, trwy'r Prophwydi ar ôl hynny, amlygiad ychwaneg o'r Cyfammod Grâs i bobl *Israël*, eiddur iddunt yng nghaethiwed *Babilon*. *Jer.* xxxii. 37, &c. *Ezec.* xxxvi. 22, &c.

6. Yng nghyflawnder yr amser, pan ddaeth Crist i'r byd, fe amlygwyd y Cyfammod Grâs, yn Athrawjaeth yr Efengyl yn eglurach nag erioed o'r blaen.

Cw. Ai yr un fath yw'r Cyfammod Grâs yn awr ag oedd efe gynt?

Att. 1

Att. 1. Mae'r Cyfammod Grâs, yn ei sylwedd, yr un fath yn awr a phan y rhoddwyd ef gyntaf erioed: Yr un Cyfryngwr Crist Jesu, yr un gyffelyb Addewidjon am Jechyd-wriaeth, yr un Ammodau o Ffydd ac Edifeirwch, a'r un diben o ddangos golud Grâs Duw i bechadurjaid, fydd ym mhob Goruchwiliaeth o'r Cyfammod Grâs o'r dechreuad.

— Gal. iii. 15, 17. *Y brodyr, dyweaud yr wyf ar wedd ddynol, Cyd na byddo ond ammod dyn, wedi y cadarnbäer, nid yw neb yn ei ddirymmu, neu yn rhoddi atto. A hyn yr wyf yn ei ddywedud, am yr ammod a gadarnhäwyd o'r blaen gan Dduw yng Nghrist, nad yw y ddeddf oedd bed-war cant a deg ar hugain o flynyddoedd wedi, yn ei ddirymmu, i wneuthur yr addewid yn ofer.*

2. Er fod Sylwedd ysbrydol y Cyfammod Grâs yr un fath yn awr a chynt; er hynny y mae Goruchwiliaeth neu Weinidogaeth y Cyfammod wedi ei chyfnewid, pan ddath Crist i'r byd. *Hebr. viii. 6.*

Cw. Pa wahaniaeth fy rhwng Gweinidogaeth neu Oruchwiliaeth y Cyfammod Grâs yn awr, dan y Testament Newydd, a Gweinidogaeth y Cyfammod Grâs gynt, dan yr Hen Testament?

Att. Yr ydys yn yr Ysgrythur yn eu galw wrth enwau gwahanol: Canys, fe elwir y Cyfammod Grâs, dan yr Hen Testament, weithjau'r *hên Gyfammod*, ac weithjau'r *Cyfammod cyntaf*; ond y Cyfammod Grâs, yn y Weinidogaeth o hono dan y Testament Newydd, a elwir, weithjau yr *Efengyl*, weithjau'r *Addewid*, weithjau'r *Testament newydd*, weithjau'r *Cyfammod newydd*, weithjau'r *ail Gyfammod*, ac yn *Gyfammod gwell*. — *Hebr. viii. 6.* Crist a gafodd weinidogaeth mwy rhagorol, o gymmaint ag y mae yn Gyfryngwr cyfammod gwell.

Cw. Ym mha ystyr y mae Goruchwiliaeth y Cyfammod Grâs yn well yn awr dan yr Efengyl, nag yr ydoedd yn yr Eglwys *Juddewig* gynt?

Att. 1. Mae'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy esmwyth na chynt. Yr oedd gofynniad y pryd hynny am aberthau llawer ac amryw, a llawer o ddyddjau ac wythnosau cyfain i'w cadw heb law'r Sabbothau, a theithiau pell i *Jerusalem* i leirgwaith yn y flwyddyn, a llawer yn 'chwaneg o dderodau trafferthus: am hynny y galwyd yr Oruchwiliaeth honno o'r Cyfammod Grâs, yn *Jau caethiwed*; a'r Oruchwiliaeth Efangylaidd,

Efangylaidd, yn *Jau esmwyth*. Gal. v. 1. Aet. xv. 10. Math. xi. 29, 30.

2. Mae'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy golau ac eglur nâ chynt, fel y mae'r dydd yn tywynnu yn ddisgleiriach ar ôl codi o'r haul. Cysgodau tywyll o bethau ysbrydol, oedd yr holl aberthau a'r defodau gynt; a wnaed yn fwy golau ar Ddyfodiad Crist, Haul Cyfiawnder, i'r byd. 2 Cor. iii. 15. Eph. iii. 5. 1 Dim. i. 10. Hebr. viii. 5. x. 1. 1 Pedr i. 10, 11. Dit. i. 2.

3. Mae'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy helaeth. Cenedl yr *Juddewôn*, dan eu henw, a gynhwyfid yn yr Oruchwiliaeth honno; eithr yn awr fe wahoddir pawb i'r Cyfammod, a ewyllysio dderbyn Crist, o ba genedl bynnag y bônt. Marc xvi. 15. Aet. x. 34, 35. Rhuf. iii. 29. ix. 15, 18, 20. Eph. ii. 11—15.

4. Mae'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy sicr i olwg ein Ffydd ni. Yr holl bethau a oeddynt hwy yn ddisgwil gynt, ydynt yn awr wedi dyfod i ben; yr holl Brophwydolaethau a'r Cysgodau cyffelybiaethol a gyflawnwyd yn y Sylwedd o honunt: canys Crist a ddaeth ac a orphennodd bob peth a berthyn i'n Jechydwriaeth. Hebr. ix. 13, 14. 1 Pedr i. 10, 11. Luc x. 24.

5. Mae'r Cyfammod Grâs yn cynnwys ynddo yn awr well Addewidjon nâ chynt; sef, Addewidjon mwy helaeth, mwy ysbrydol, a mwy eglur am Fywyd tragywyddol, ac am Râs a Chyffur dan bwys pechod, ac adfyd, ac ofn angau. Hebr. viii. 6, 10. 1 Joan ii. 1, 2. Rhuf. viii. 33.

6. Mae'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy effeithiol a grymus nâ chynt; o blegid fod mwy o Râs ac Ysbryd Duw i gydgerdded ag Ordinhadau'r Efengyl. Hebr. vii. 18. Gal. iv. 9. Joan vii. 38, 39.

7. Mae'r Oruchwiliaeth o'r Cyfammod Grâs yn awr yn fwy parhâus: canys fe newidiwyd yr Oruchwiliaeth gynt, pan ddaeth Crist i'r cnawd; ond yr Oruchwiliaeth bresennol a sâf yn yr un modd ag yw, nes delo Crist i'r Farn. 2 Cor. iii. 11. Hebr. xii. 28.

Cw. Pa ham-y newidiwyd Gweinidogaeth y Cyfammod Grâs ergwell, dan y Testament Newydd?

Att. 1. Am nad oedd yr Eglwys gynt ond megis yn ei mebyd; a phan ddêl plant i gyflawnder oedran a dyall, yr hysbyfir iddunt fwyaf o gyfrinach ac ewyllys da eu tâd, a'r etifeddiaeth a berthyn iddunt: Felly y mae Duw yn dad-

guddio

(15)
guddio mwy o Ddirgelwch ei Gariad, a Breintiau mawrion,
y Cyfammod Grâs, i'w Eglwys, dan yr Efengyl, nag o'r
blaen. *Gal. iv. 1-7.*

2. Yr oedd yn *angenrhaidd* i newid Gweinidogaeth y Cyf-
ammod dan yr Efengyl. Beth a wnaed â'r Cylgodau gynt,
pan ddaeth y Sylwedd o honunt? Ac nid oedd yr un Ordin-
hadau yn gymmwys i arwyddocâu fod Crist i ddyfod, ag
fy'n awr yn arwyddocâu ei fod efe wedi dyfod. *Hebr. vii. 12.*

3. Yr ydoedd yn addas, pan ddaeth Crist, y Prophwyd
a'r Archoffeiriad mawr, iddo ddyfod gyd â Goleuni ychwaneg
ac Offeiriadaeth well nag o'r blaen, er Anrhydedd a Gogo-
niant iddo. *Hebr. viii. 6.*

Cw. Pa rai yw Priodoliaethau, neu Gynheddfau priodol,
y Cyfammod Grâs?

Att. 1. Mae'n Gyfammod *sanctaidd*; o blegid y mae
Sancteiddrwydd yn cyrraedd trwy bob rhan o hono: mae
Sancteiddrwydd Duw yn ymddangos yn fawr ynddo, a'i
ddiben yw, sancteiddio pechadurjaid; mae'r holl Ordinhad-
au, a'r Bobl, a phob peth a berthyn iddo, i gyd yn sanc-
taidd. *Luc i. 72.*

2. Mae'n Gyfammod *goludog a manteisiol iawn*; canys
y mae'n rhoddi hawl yn holl Briodoliaethau Duw, i fod ar
ein rhan ac yn ein plaid ni: Mab Duw, i fod yn Ddadleuwr
drofom, ac yn Waredwr i ni; Ysbryd Duw, i'n harwain,
a'n cymmorth, a'n diddanu; Rhagluniaeth Duw, a'i Ang-
ylion, i edrych am danom; holl Addewidjon Duw, a phob
Trugareddau tymhorol, ysbrydol, a thragywyddol, i fod yn
Etifeddiaeth i ni: fel na's dichon neb a adwaeno'r Cyfam-
mod, lai na dywedud, *Fy holl jechydwriaeth, a'm holl*
ddymuniad yw. 2 Sam. xxiii. 5. 1 Cor. ii. 9. iii. 21-23.

3. Mae'n Gyfammod *tragywyddol*, heb derfyn iddo.
Oddi wrth Ewyllys da ac Arfaeth dragywyddol Duw y
daeth y Cyfammod hwn: Bendithion tragywyddol, Ma-
ddeuant tragywyddol, Heddwch tragywyddol, Llawenydd
tragywyddol, Jechydwriaeth a Bywyd tragywyddol, a gyn-
hwysir ynddo. *Sal. cxi. 9.*

4. Mae'n Gyfammod *Priodas*: o blegid fod yr Undeb
agofaf, a'r Cariad annwylaf, a'r Cymmundeb dirgelaf, rhwng
Duw a'i Bobl; ac nad yw pob bai a ffaeledd yn torri'r
Cyfammod hwn, na dim all ein hyfgar oddi wrth Dduw,
ond godineb ysbrydol; fef, ymadawiad ein calonnau oddi
wrtho.

wrtho. *Math.* xxii. 2. *2 Cor.* xi. 2. *Hos.* ii. 19. *Esay* lxii. 5.

5. Mae'n Gyfammod *rhâd*; o blegid nad oes ynnoin un mesur o haeddiant i ryglyddu'r fath Drugaredd fawr, na dim elw i Dduw oddi wrthym. Cariad anfeidrol Duw yn unig a drefnodd hyn i ni. — *Hos.* xiv. 4. Duw a ddywedodd, *Caraf bwynt yn rhâd: canys trôdd fy nîg oddi wrtho.* *Esay* lv. 1—3. *Deut.* vii. 7, 8. *1 Sam.* xii. 22.

6. Mae'n Gyfammod *sicr*, na's diddymmir, ac na chyfnwidir byth; fel y gallom yn ddibryder orphwys holl bwys ein hyder arno am Fywyd tragwyddol, a phob peth a berthyn iddo. *Esay* liv. 8—11. *Joan* x. 28, 35.

7. Mae'n Gyfammod *rhagorol*: nid yn unig am ei fod yn rhagori ar y Cyfammod Gweithredoedd, ac ar Weinidogaeth gyntaf y Cyfammod hwn dan yr Hên Destament; eithr hefyd yn rhagorach nâ dim a fedr dŷn ddywedud na dyall am dano. *1 Cor.* ii. 9.

Cw. I ba bethau rhagorol y mae'r Cyfammod Grâs yn gyffelyb?

Att. 1. Mae'n gyffelyb i *Baradwys*, neu *Ardd Eden*; lle'r oedd pob rhyw ffrwythau dymunol yn tyfu, a Phrên y Bywyd yn y canol: canys, Ffrwythau peraid a rhinweddus aneirif fydd yn y Cyfammod hwn; a Christ ein Bywyd, yn Bennaaf, ac yn Swm o'r cwbl.

2. Mae'n gyffelyb i *Arch y Cyfammod*; lle'r oedd Llechau'r Ddeddf, y Crochan Manna, a Gwialen *Aaron*, yng-hadw, a'r Drugareddfa a'r Cerubjaidd oddi ar hynny: Canys yn y Cyfammod hwn, mae Crist, fel y Manna, yn Ymborth i'n Heneidjau; a Gweinidogaeth yr Efengyl, fel Gwialen *Aaron*, yn blaguro; y Gyfraith Foefol, a 'sgrifennwyd ar lechau, yn Rheol o Ufudd-dod i ni; Trugaredd Duw yng Nghrist, yn gorchguddio'n trosedd, fel y Drugareddfa oddi ar y llechau; ac Angyljon Duw, fel y Cerubjaidd, a'u hadenydd ar lèd, yn barod i weini i ni. *Hebr.* ix. 4, 5.

3. Y mae'n gyffelyb i *Afon Dwfr y Bywyd*, y dywaid *Dafydd* fod ei ffrydiau yn llawenbâu dinas Duw: canys felly mae Grafaau a Bendithion, Addewidjon a Chyffuron y Cyfammod, yn tannu fel Ffrydiau ysbrydol trwy holl Eglwys Duw, i fywhâu a llonni pob Aelod o honi. *Sal.* xlv. 4. *Dad.* xxii. 1.

4. Mae'n

4. Mae'n gyffelyb i *Dŵr Libanus*, neu Drysordy yn llawn golud, a gwisgoedd, ac arfau : canys, y Cyfammod a lenwir ag anchwiliadwy Olud Crist, y Trysor cuddiedig, i'w rhannu'n rhodd rhwng pechadurjaid; ac yno hefyd y mae gwisgoedd Jechydwriaeth i'n dilladu, ac arfogaeth Grâs Duw i orchfygu'r gelyn.

5. Mae'n gyffelyb i *Destament*, neu Lythyr Cymmun; lle mae'r Testamentwr yn rhoddi rhoddion mawrion lawer, heb hawl gan neb ynddunt, ond trwy gariad ac ewylllys caredigol y rhoddwr yn unig: canys felly mae Crist, yn ei Destament hwn, yn rhoddi, yn ei Ewyllys da, Radau a Bendithion mawrion, a Theyrnas Nefoedd; a chyd â hymny, yn rhoddi i ni ei Hun hefyd, heb hawl na meddiant gennym o ddim.

6. Mae'n gyffelyb i *Gerbyd y Brenin Salomon*, a wnaeth efe o goed *Libanus*, a'i byst o arjan, ei laur o aur, ei lenni o borphor, a'i ganol a balmantwyd â chariad i fferched *Jerusalem*. Canys, y Cyfammod Grâs yw Cerbyd y Brenin tragywyddol, i ddwyn adref ei Briod, yr Eglwys, atto ei hun i'r Nefoedd. Mae'r Cyfammod hwn yn barhaus fel coed *Libanus*, yn gryf fel arjan, yn bur fel aur, a thaenelliad Gwaed Crist fel llenni o borphor ynddo, ac i gyd yn llawn o Gariad. *Can. iii. 9, 10.*

7. Mae'n gyffelyb i *Arch Noah*, ym mha un yr achubwyd ef a'i deulu, pan ddaeth y Diluw i foddi'r byd: canys yn y Cyfammod Grâs yn unig y mae Diogelwch rhag Colledigaeth, ac yr achubir holl Deulu'r Efydd, pan ddél y Diluw tanllyd ar holl annuwjolygon y byd yn y Dydd olaf.

Cw. Pa bethau neillduol y mae Duw yn addaw i chwi yn y Cyfammod hwn?

Att. 1. Mae Duw ei hun yn addaw, bod yn Dduw ac yn Dâd i mi yn y Cyfammod Grâs; ac y bydd efe yn Dduw i mi yn ei holl Briodoliaethau: sef, yn Dduw Hollalluog, Hollwybodol, Hollbreseonol; yn Dduw Grasol a Thrugarog i mi, ac yn Dduw Anghyfnewidiol i mi, na's gellir ddi-ddymmu, na throi ei Galon oddi wrthyf byth. *2 Cor. vi.*

18. *Jer. xxxi. 33. xxxii. 40. Esay liv. 10. Hebr. viii.*

19. *Mal. iii. 6.*

2. Y mae Duw yn addaw Crist i mi, yn ei holl Berthynafau, a'i Swyddau, a'i Briodoliaethau, ynghyd â'r holl Ddonjau a bwrcasodd; i'm cymhwyso i Gymmundeib â

Duw, ac i Deyrnas Nefoedd. *1 Cor.* iii. 22, 23. *Sal.* lxxviii. 18, 19. *Eph.* i. 3. *1 Cor.* i. 30.

3. Y mae Duw yn addaw ei Ysbryd Glân, i'm nerthu, a'm cynggori, a'm diddanu; ac i'm hadnewyddu, a'm sancteiddio oddi wrth fy holl halogrwydd pechadurus, a'm gwneuthur yn ufudd i holl Ewyllys Duw. *Ezec.* xxxvi. 26, 27. *Diar.* i. 23.

4. Mae Duw yn addaw Maddeuant cyflawn o'm holl bechodau; ynghyd â'r holl Freintjau mawrjon eraill ag fy'n wastad yn cydgerdded: fef, *Cyfiawnhâad*, a *Mabwysiad*, a *dyfodfa byderus ger bron Duw*, a'r cyffelyb. *Hebr.* viii. 12.

5. Mae Duw yn addaw, y bydd i mi gael fy nghyfraid o bob Trugareddau tymhorol; a derbyn llês, ac nid dim niwaid, oddi wrth drallodau'r byd: ac yn addaw fy nerthu â'i Râs, i orchfygu pob profedigaethau. *Math.* vi. 33. *Rhuf.* viii. 28. *1 Cor.* x. 13. *2 Cor.* xii. 9.

6. Mae Duw yn addaw fy ngwaredu oddi wrth y caethiwed blîn o Ofn Marwolaeth, a Barn y Dydd olaf. *Hebr.* ii. 14, 15. *Rhuf.* viii. 15.

7. Mae Duw yn addaw Bywyd tragywyddol mewn Gogoniant diddiwedd yn y Byd arall. *Joan* iii. 16.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ychwaneg ynghylch y Cyfammød Grâs?

Att. 1. Mi a ddylwn ryfeddu Cariad Duw, yn trefnu Cyfammød mor dda am Fywyd tragywyddol: canys pob un o Berfonau'r Drindod a wnaethant ran Cariad anfeidrol yn y Cyfammød hwn. Y Tâd a'i lluniodd; y Mâb a bwrcafodd Fendithion y Cyfammød; a'r Ysbryd Glân fy'n eu felio ar ein calonnau, ac yn ein dwyn i fod yn gyfrannog o honunt. *Job* vii. 17. *Rhuf.* viii. 31, 32.

2. Mae'n gyflwr galarus, i fod heb ran yn y Cyfammød Grâs. Pwy na lefai, nad oes iddo ran yn Llythyr Cymmun ei Dâd? Nid oes i'r rhai fydd allan o'r Cyfammød ran na chyfran yn neb o Addewidjon Duw, nac mewn dim a bwrcafodd Crist: mae porth y Nefoedd ynghau yn eu herbyn, a dinystr uwch eu pennau; *heb obaith ganddunt, ac heb Dduw yn y byd.* Ac wele, mae Duw hefyd yn eu melltithio hwynt, am wrthod ei Gyfammød ef. — *Jer.* xi. 3. — *Fel hyn y dywed Arglwydd Dduw Isrâel; Melldigedig fyddo'r gŵr ni wrendy ar eirjau'r cyfammød hwn.* *Eph.* ii. 12. *Dad.* xxii. 15.

3. Mi a ddylwn gydnabod, na ddichon neb fod yn Bobl gyfammodol i Dduw, heb ddilyn Sancteiddrwydd: canys Cyfammod sanctaidd yw efe. — Sal. l. 16, 17. *Wrth yr annurwyl y dywedodd Duw, Beth fydd i ti a fynegech ar fy neddfau, neu a gymmerekh ar fy nghyfammod yn dy enau; gan dy fod yn casâu addysg, ac yn taslu fy ngeiriau i'th ôl?* 2 Cor. vii. 1. 2 Pedr i. 4.

4. Mi a ddylwn ystyriaid, mai yn y Cyfammod hwn y mae holl Gyffur a Diddanwch Pobl Dduw ym mhob cyflwr; Fe ddichon pob un o honunt ddywedud, *Yr Arglwydd yw rhan fy etifeddiaeth.* — *T llynynnau a syrthiasant i mi mewn lleoedd hyfryd: y mae i mi etifeddiaeth ddeg.* — Esay xii. 2. *Wele, Duw yw fy jechydwriaeth: gobeithiaf, ac nid ofnaf.* 2 Sam. xxiii. 5. Sal. l. 4, 5. Hebr. viii. 10, 12. Luc x. 20.

5. Mi a ddylwn ystyriaid, mor echrydus yw i fod yn dwyllodrus yng Nghyfammod Duw: canys godineb ac anudoniaeth yw; ag sy'n tynnu ar ddynjon Farnau trymmion a didosturi. — Jer. xi. 10, 11. — *Ty Juda a thy Israhel a dorasant fy nghyfammod, yr hwn a wneuthum â'u tadau hwynt. Am hynny, fel hyn y dywed yr Arglwydd, Wele fi yn dwyn drwg arnunt, yr hwn ni's gallant fyned oddi wrtho: yna, y gwaeddant arnaf, ac ni wrandawf hwynt.* Hof. x. 4. Jer. xxxiv. 19, 20. Lef. xxvi. 25. Sal. xlv. 14, 17.

6. Mi a ddylwn ystyriaid yn ofalus, mai trwy dderbyn Crist, y mae cael hawl yn y Cyfammod: canys efe yw'r Swm a'r Cyflawnder o hono. Gwaed Crist yw Gwaed y Cyfammod, trwy ba un y prynwyd y Gollyngdod fydd yn y Cyfammod; ac iddo ef y gwnaed Addewidjon y Cyfammod. — Zech. ix. 11. *Trwy waed dy ammod y gollyngais dy garcharorjon o'r pyderw heb ddwfr ynddo.* — Gal. iii. 19. *Efe yw'r bôd, i'r hwn y gwnaethid yr addewid.*

7. Mi a ddylwn ystyriaid, mai ymgyfammodi â Duw mewn pryd, fydd fwyaf dymunol, ac yn fwyaf angenrheidiol, ac yn fwyaf manteisiol o bob peth; o blegid nad yw'r cwbl ag fydd yn y byd, na'r cwbl ag fydd mewn Crefydd hefyd, yn talu dim, heb ran yn y Cyfammod hwn: canys felly yn unig y'n gwaredir oddi wrth Ddigofaint Duw, i fod yn Bobl wynfydedig. — 2 Cron. xxix. 10. *In awr y mae yn fy mryd i wneuthur cysammod ag Arglwydd*

Dduw Israhel; fel y tro ei ddigofaint. Llidiog ef oddi wrthym ni. 1 Pedr ii. 9, 10.

Cw. Pwy fydd mewn gwirionedd yn y Cyfammod Grâs?

Att. Ni's gallwn ni wybod pwy ydynt, wrth eu henwau, sy'n 'sgrifennedig yn Llyfr y Bywyd: canys, *Dirgeledigaethau a berthyn i Dduw, a'r perthau amlwg a roddwyd i ni.* (Deut. xxix. 29.) Eithr,

1. Mae Goruchwiliâeth y Cyfammod yn perthyn i bawb yn yr Eglwys weledig, a galwad cyffredinol i bawb a ewyllysio ddyfod i mewn iddo; ac yr ydys mewn modd difrifol yn eu galw hwynt. — Eſay lv. 3. *Gogwyddwch eich clust, a deuwch attaf; gwrandêwch, a bydd byw eich benaid: a mi a wnâf gyfammod tragywyddol â chwi; sef, sicr drugareddau Dafydd.* Math. xi. 28, 29. Dad. xxii. 17. Joan iii. 16.

2. Mae Nodau priodol yn perthyn i'r rhai a ddygwyd, trwy Râs Duw, i'r Cyfammod mewn gwirionedd; ac y mae'r drws yn agored i dderbyn eraill i mewn, o's mynnant ddyfod tra fytho Dydd Grâs yn parhau.

Cw. Beth yw Nodau'r rhai fydd yn y Cyfammod Grâs?

Att. 1. Hwyl a gawfant farn angau ynddunt eu hunain, trwy ddeddf y Cyfammod Gweithredoedd; sef, golwg ar eu Colledigaeth, ag sy'n peri iddunt ffoi am eu bywyd, i gymmeryd gafael yn y Gobaith a osodwyd o'u blaen yng Nghrist, trwy'r Cyfammod Grâs, ac i lynu wrtho er gwaethaf pob rhwystrau. Hebr. vi. 18. Rhuf. vii. 9. Phil. iii. 7. Math. x. 6.

2. Mae'r Berthynas gyfammodol sy rhyngddunt a Christ, yn ei wneuthur ef yn werthfawr ac yn annwyl iawn iddunt: maent yn gwelod Doethineb a Gallu Duw ynddo; fel nad yw holl odidowgrwydd y byd hwn ond dom mewn cymhariâeth iddo, er fod eraill yn ddiystyr am dano. 1 Cor. i. 23, 24. 1 Pedr ii. 7. Phil. iii. 7, 8. Hebr. xi. 24 - 26.

3. Mae Cyfraith y Cyfammod yn 'sgrifennedig yn eu calonnau, i'w gwneuthur yn ufudd i Ewyllys Duw; sef, i arferyd yn barchus ei holl Ordinhadau, ac i rodio yn ei holl Ddeddfau ef yn ddiargyoedd. — Hebr. viii. 10. *Hwn yw y cyfammod a ammodaf si â rhy Israhel ar ôl y dyddiau hynny, medd yr Arglwydd: Mwy a ddodaf sy nghyfreithiau yn ei meddwl, ac yn eu calonnau yr ysgrifennaf hwynt; a mi a fyddaf iddunt hwy yn Dduw, a bwythau a fyddant i minnau*

minutu yn bobl. — Ezech. xxxvi. 27. — *A gwinâf i chwirodio yn fy neddfau, a chadw fy marnedigaethau, a'u gwneuthur.* Sal. cxix. 5. Luc i. 6.

4. Mae Cariad Duw yng Nghrist, a amlygir yn y Cyfammod, yn tynnu eu Serch a'u Hiraeth yn ôl Duw, ac yn gwneuthur eu Hufudd-dod iddo yn hoff ac yn esmwyth. — *Sal. lxxiii. 25. Pwy fydd gennyf yn y nefoedd ond tydi? ac ni ewyllysiais ar y ddaear neb gyd â rhydi.* — *Sal. xl. 8. Da gennyf gwneuthur dy ewyllys, O fy Nw! a'th gyfrainth fydd o fewn fy nghâl.* — *Joan vi. 3.*

5. Maent yn gwasanaethu Duw a'i addoli yn ysbrydol, nid yn ffurfiol fel eraill; ac yng Nghrist yn unig y mae holl hyder eu Bfydd a'u Gorfoledd hwy, heb ymddiried mewn dim a wnelont eu hunain: canys Crist yw eu holl Jechyd-wriaeth, a Chyflawnder y Cyfammod. *Joan iv. 24. Phil. iii. 3. Rhuf. x. 4. Col. i. 19.*

6. Mae Ysbryd Duw, yn ôl Addewid y Cyfammod, ynddunt; fef, Ysbryd Crist, Ysbryd Grâs a Gweddïau, Ysbryd Mabwysiad, yn llefain, *Abba, Dâd*, yn eu calonau; Ysbryd Cariad, a Nerth, a Phwyll, i'w diddanu, a'u dysgu, a'u nerthu i fyw ac i farw iddo ef. *Ezech. xxxvi. 27. 1 Cor. vi. 17. Zech. xii. 10. Rhuf. viii. 15, 16. xiv. 8. Esay xlv. 3.*

7. Mae Grâs y Cyfammod yn eu tynnu oddi wrth anpwjolddeb a chwantau bydol, i fyw yn sobr, yn gyfiawn, ac yn dduwjol, ac i ddisgwil (er cyffur iddunt ym mhob gor-thrymder ac adfyd) am y Gobaith gwynfydedig ag fydd ar eu medr yn Ymddanghosiad Crist. *Dir. ii. 11—13. Rhuf. v. 2. viii. 18.*

8. Mae'r rhai fydd yn y Cyfammod Grâs, yn tebygu i Grist yn eu Serch a'u Synniad ysbrydol; megis y mae y rhai fydd yn y Cyfammod Gweithredoedd (yn eu serch daearol, a'u tuedd yn ôl y ffrwyth gwaharddedig) yn tebygu i *Adda*. — *1 Cor. xv. 47—49. Y dyn cyntaf, o'r ddaear yn ddaearol; yr ail dyn, yr Arglwydd o'r nef. Fel y mae y daearol, felly y mae y rhai daearol hefyd; ac fel y mae y nefol, felly y mae y rhai nefol hefyd. Ac megis y dygasom ddelw y daearol, ni a ddygwn hefyd ddelw y nefol.*

9. Mae'r Ysgrythur yn galw'r sawl fydd yn y Cyfammod, yn *Bobl gyfiawn*, ac yn *Bobl sanctaidd*: canys felly y maent, trwy Grist, yngolwg Duw a dynjon. — *Esay lx.*

21. *Dy bobl fyddant gyfiawn oll.* — *Esay lxii. 12. Galw-
ant hwynt hwynt yn bobl sanctaidd, yn waredigion yr
Arglwydd.* 1 Cor. vi. 11.

10. Mae pob un yn wirioneddus yn y Cyfammod, ag
fy'n credu'n wirioneddus yn yr Arglwydd Jezu. — *Joan iii.*

16. *Felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei un-
iganedig Fâb, fel na choller trwy bynnag a gredo ynddo ef,
ond caffael o hono fywyd tragwyddol.*

Cw. Mynegwch, mewn ychydig eiriau, ym mha lun y
mae i chwi ddyfod yn wirioneddus i'r Cyfammod Grâs?

Att. Trwy Ysbryd Crist, yn fy nerthu i dderbyn Crist yn
Waredwr ac yn Arglwydd i mi; ag ydys yn ei gynnig, yn
rhâd ac yn ddihaeddiant, i'r mwyaf ac i'r gwaethaf o be-
chadurjaid. O blegid,

1. Yng Nghrist y mae holl Gyflawnder y Bendithion a
addewir yn y Cyfammod hwn, a Chyflawnder y Grâs i gyf-
lawnu Gofynniad ac Ammodau'r Cyfammod. — *Col. iii.*

11. — *Crist fydd bob peth, ac ym mhob peth.* — *Eph. i.*

23. — *Tr hwn fydd yn cyflawnu oll yn oll.* *Col. i. 19.* ii.

9. *Joan i. 16.* iii. 35.

2. O blegid mai trwy Grifft yn unig, ac nid yn un ffordd
arall, y mae myned i mewn i'r Cyfammod hwn. — *Joan*
x. 9. Myfi yw y drws: o's a neb i mewn trwosi, efe a
fydd cadwedig. *Joan xiv. 6.*

3. O blegid mai trwy dderbyn Crist, a'n Hundeb ag ef,
y gwneir ni'n gyfrannog o holl Freintiau'r Cyfammod. —
1 Cor. i. 30. Tr ydych chiwi o hono ef yng Nghrist Jezu, yr
hwn a wnaethpwyd i ni gan Dduw yn ddoethineb, ac yn
sancteiddrwydd, ac yn brynedigaeth. *Rhuf. viii. 32.*

Cw. Pa ham y mae Duw yn rhoi Bendithion Jechydwriaeth
trwy Gyfammod; gan y gallai Duw eu rhoi heb gyfammodi
am danunt?

Att. 1. Er mwyn deffroi ac annog dynion i'w ceisio:
canys pa fodd y gallem geisio, oni buasai fod Duw wedi
ymgyfammodi i rodidi? 2 *Sam. vii. 27.*

2. Er mwyn i Ffyddlondeb a Gwirionedd Duw ymddangos
yn ogoneddus, yn ei Waith, yn cyflawnu Addewidion ei
Gyfammod. *Deut. vii. 9.* 1 *Bren. viii. 23.* *Rhuf. xv.*
8, 9.

3. Er mwyn gosod ychwaneg o Anrhydedd ar ei Bobl:
canys pa genhedlaeth ar wyneb y ddaear mor anrhydeddus ac
ardderchog,

ardderchog; a'r rhai y mae Duw yn gymmeryd yn Bobl iddo ei hun trwy Gyfammod? *Deut.* xxvi. 18, 19. 1 *Cron.* xvii. 21, 22.

4. Er mwyn doddi ar ei Bobl ychwaneg o Rwymedigaeth i rodio'n ffyddlon yn Ffordd yr Arglwydd: canys nid peth bychan yw, torri Cyfammod â Duw. *Gen.* xvii. 7, 9. *Ezec.* xx. 37. *Jer.* xiii. 11.

5. Er mwyn ychwaneg o sicrwydd Ffydd a Chyffur i'w Bobl, yn erbyn amheuan ac ofnau: canys ni thyrr Duw ei Gyfammod. *Hebr.* vi. 17—19. x. 23. 2 *Cron.* xxi. 7.

Cw. Pa ffordd y mae Duw yn sicrhau'r Cyfammod i'ch Ffydd chwi?

Att. 1. Trwy ei Air, a'i Lw. — *Hebr.* vi. 18. *Fel trwy ddau beth dianwadal, yn y rhai yr oedd yn ammhofsiibl i Dduw fod yn gelwyddog, y gallem ni gael cyffur cryf.*

2. Trwy Waed a Mechniaeth Crist: canys am ei Bobl gyfammodol y dywedodd efe, *Tr ydwys yn rhoddi idduw fywyd tragywyddol; ac ni chyfrgollant byth, ac ni ddwg neb hwynt allan o'm llaw i.* *Joan* x. 28.

3. Trwy Seliad ac Ernest yr Ysbryd Glân. — 2 *Cor.* i. 21, 22. *Tr hwn fydd yn ein cadarnhau ni gyd â chwi yng Nghrist, ac a'n henneiniodd ni, yw Duw: Tr hwn hefyd a'n seliodd, ac a roes ernes yr Ysbryd yn ein calonau.* *Eph.* i. 13, 14. iv. 30.

4. Trwy Anghyfnewidioldeb Duw ei hun. — *Mal.* iii. 6. *Canys myfi'r Arglwydd ni'm newidir; am hynny ni ddifethwyd chwi, meibjon Jacob.*

5. Trwy'r Sacramentau, a appwyntiodd Crist yn Seliau o'r Cyfammod.

Cw. Pa Sacramentau oedd yn Eglwys Duw yn y dyddiau gynt, cyn dyfod Crist i'r byd?

Att. 1. Fe ordeiniodd Duw Arwyddjon cyffelyb i Sacramentau, i'n Rhieni cyntaf ym Mharadwys: canys yr oedd ffrwyth y pren ynghanol yr ardd, yn Arwydd o Fywyd; megis yr oedd pren gwybodaeth da a drwg, yn Arwydd o Farwolaeth. *Gen.* ii.

2. Fe ordeiniodd Duw yn ôl hynny ddau Sacrament yn yr Eglwys *Juddewig*; sef, *Enwaediad*, ac *Oen y Pâsg*.

Cw. Pa sawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys?

Att. Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn angenrhaidd i Jechydwriaeth; fef, *Bedydd*, a *Supper yr Arglwydd*.

Cw. Pa fawl peth a ddylech ystyriaid ynghylch hyn?

Att. Pum peth.

1. Awdwr y Sacramentau hyn; fef, *Crist*: Efe a'u hordelniodd; ac am hynny, mae'r rhai a'u hesgeulusant, yn dirmygu Crist, ac yn anufuddhau iddo. *Dir.* i. 16. *Luo* vi. 46.

2. Nifer y Sacramentau; fef, nad ydynt ond dau yn unig: ac am hynny, y mae'r Pabyddjaid yn cyfeiliorni'n ammhwylllog, ag sy'n dal faith Sacrament yn eu ffiaidd eulynaddoliad.

3. Enwau'r Sacramentau; fef, *Bedydd*, a *Supper yr Arglwydd*.

4. Angenrheidrwydd y Sacramentau tu ag at Jechydwriaeth: ac am hynny yr ydym yn esgeuluso ein Jechydwriaeth, pan fyddom yn esgeuluso'r Sacramentau. *Hebr.* ii. 3.

5. Yr Ystyr ym mha un y maent yn angenrheidiol i Jechydwriaeth; fef, yn gyffredinol; nid yn anhepgorol, fel pe fyddai yn gwbl-ammhossibl, mewn un cyflwr oll, i gael Jechydwriaeth hebddunt. Y Lleidr edifeiriol ar y groes a aeth i Baradwys, er na's derbyniodd y Sacramentau; o blegid na's gallai efe gael un o honunt: canys esgeuluso a diystryu'r Sacramentau, nid y diffyg o honunt, sy'n dwyn Colledigaeth.

Cw. Pa wahaniaeth sy rhwng Sacramentau'r *Esfengyl*, a Sacramentau'r *Hên Testament* yn yr Eglwys *Juddewig*?

Att. Yr un oedd Awdwr y ddau; fef, Duw; ac i arwyddocau pethau anweledig, yr oedd y ddau; ond y mae gwahaniaeth rhyngddunt mewn tri pheth.

1. Nid yr un yw eu Defnydd: *Enwaediad*, ac Oen y *Pafg*, oedd gynt; ond *Bedydd* Duwfr, a *Bara a Gwân*, yw'r Sacramentau yn awr.

2. I Genedl yr *Juddewön* y rhoddwyd y Sacramentau gynt; ond y mae Sacramentau'r *Esfengyl* i holl Genedlaethau'r byd, ag a dderant i Gyfammod â Duw.

3. Y *Sacramentau* gynt oeddynt *Arwyddion* o *Grift* i ddyfod; ond y mae *Sacramentau*’r *Efengyl* yn *Arwyddion* o *Grift* wedi dyfod i’r byd.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng *Gair Duw* a’r *Sacramentau*?

Att. Oddi wrth yr un *Awdwr*, fef o *Dduw*, mae’r ddau; ac i’r un *Diben* y maent; fef, er *Jechedwriaeth* i ni, ac yn *Foddion* buddiol o *Râs*: ond y mae gwahan rhyngddunt mewn tri pheth.

1. Y mae *Gair Duw* i’w weini i *barwb*; ond ni ddylid gweini’r *Sacramentau* i neb, ond i’r rhai fo (mewn barn *Cariad*) o *Deulu*’r *Ffydd*.

2. Mae *Gair Duw* yn mynegu pethau ysbrydol i’n *clustiau* ni; ond y mae’r *Sacramentau* yn portreïadu pethau ysbrydol, trwy *arwyddion* gweledig, o flaen ein *Hygiaid*.

3. Mae *Gair Duw* yn *bysbysu* i ni *Gyfammod* ac *Addewidion Duw*; eithr y mae’r *Sacramentau* yn eu *sicrhâu* fel *Seliau*.

Cw. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyall wrth y *gair hwn*, *Sacrament*?

Att. Yr wyfi yn dyall *Arwydd* gweledig oddi allan o *Râs* ysbrydol oddi fewn, a roddir i ni; yr hwn a ordeiniodd *Crist* ei hun, megis *Modd* i ni i dderbyn y *Grâs* hwnnw trwyddo, ac i fod yn *Wyfl* i’n *sicrhâu* ni o’r *Grâs* hwnnw.

Cw. Pa sawl peth a ddylech ystyriaid ymma?

Att. Tri pheth. 1. Ystyr y *gair hwn*, *Sacrament*. 2. Pwy a’i ordeiniodd; fef, *Crist*. 3. I ba *Diben*.

Cw. Beth yw meddwl neu ystyr y *gair hwn*, *Sacrament*?

Att. Mae *Sacrament* yn enw perthynafol ar yr *Ordinhadau* hyn; o herwydd fod y *gair hwn* gynt yn *arwyddocâu* tri pheth.

1. *Sacrament* oeddyd yn galw *Nôd-wisgoed* (neu *Lifrai*) gweision *Gwyr mawrion*, ac *Arglwyddi*, i’w adnabod oddi wrth ddynion eraill; ac felly mae’r *Ordinhadau* hyn fel *Nôd* yn gwahaniaethu, yngolwg y byd, rhwng *Gweision Crist* a ddynion eraill ni bônt yn ei arddel ef.

2. *Sa-*

2. *Sacrament* oeddyd yn galw *Gwystl* a roddai un i ateb Cŵyn mewn Cyfraith, ac i wneuthur ei Ddadl yn dda: Felly mae'r Ordinadau hyn yn Wyftl o Ffyddlondeb Crist i ateb drosom ni, ac i wneuthur ein hachos yn dda ger bron Duw. *Rhuf. viii. 34.*

3. *Sacrament* oeddyd yn galw *Llw Milwr* am ei Ffyddlondeb i Bentywysog y llu: ac felly yr ydym ni yn yr Ordinadau hyn yn myned dan Lw'r Cytammod, i fod yn Filwyr ffyddlon i'r Arglwydd Jesu, yn erbyn pechod, y byd, a'r cythraul. *Nam. xxx. 2. Neh. x. 29.*

Cw. Beth yr ydych yn ystyriaid am Waith Crist yn ordeinio'r Sacrament?

Att. 1. Mi a ddylwn ystyriaid, mai Crist yw'n Pennaeth a'n Brenin, ac mai iddo ef yn unig y perthyn i appwyntio'r Sacramentau a welo fod yn dda yn ei Eglwys. *Eph. i. 22.*

2. Mi a ddylwn ystyriaid, mai gan Crist yn unig y mae Awdurdod a Gallu, i fendithio'r Sacramentau a ordeiniodd efe, i'w gwneuthur yn llefiol i ni. *Math. xxviii. 18.*

3. Mi a ddylwn ystyriaid, nad oes i mi arferyd nebrhyw Sacramentau o lyfeliaeth dynjon, fel y Pabyddjaid, nac egeuluso'r rhai a ordeiniodd Crist; dan berygl o'fyrthio dan y Farn echrydus ag y mae'r fath ryfyg yn haeddu. *Dad. xxii. 18.*

Cw. I ba Ddiben yr ordeiniodd Crist y Sacramentau hyn?

Att. Fe ordeiniodd Crist y Sacramentau hyn,

1. Yn Arwyddjon gweledig oddi allan o Râs ysbrydol oddi fewn, a roddir i ni; fel wrth weled yr Arwyddjon o hono, er fod y Grâs a arwyddocëir yn anweledig, na fyddom yn hwyrfrydig i gredu.

2. Fe ordeiniodd Crist y Sacramentau, megis Moddjon i ni dderbyn y Grâs hwnnw trwyddunt: o blegid na ddichon yr Ordinadau mae Crist yn gyffegru, lai nâ bod yn llefiol, i'r rhai a ddêl iddunt yn addas.

3. Fe ordeiniodd Crist y Sacramentau, i fod yn Wyftl i'n sicrhâu ni o'r Grâs hwnnw; fel y nesâem at ei Ordinadau ef mewn llawn sicrwydd Ffydd, heb ammau dim.

Cw. Pa sawl rhan y sydd mewn Sacrament?

Att. Dwy: yr Arwydd gweledig oddi allan, a'r Grâs ysbrydol oddi fewn.

Cw. Beth

Cw. Beth a ddylech ddyfgu oddi wrth hyn?

Att. 1. Nad oes i mi orphwys ar arferiad o'r Moddjon oddi allan yn unig, heb ymdrech yn egniol am y Grâs ysbrydol oddi mewn: canys yna mi fyddaf yn twyllo fy hun; o blegid nad yw'r hyn fydd oddi allan, ond Moddjon neu Arwyddjon o Râs; nid y Grâs ei hun ydynt.

2. Nad oes i mi ddisgwil am y Grâs ysbrydol oddi mewn, tra fyddwyf yn esgeuluso'r Moddjon oddi allan: canys yna mi fyddaf yn temtio Duw; o blegid na ddylai neb wahanu'r pethau a gyffylldodd Crist.

3. Mi a ddylwn gydnabod, fod megis corph ac enaid yn perthyn i bob Dyledswydd; sef, cyflawniad y Dyledswydd oddi allan, a chydweithrediad fy ysbryd oddi fewn: ac ni ddylem ni esgeuluso un o'r ddau.

Cw. Pa beth yw'r Arwydd gweledig oddi allan, neu'r Ffurf yn y *Bedydd*?

Att. Dwfr: yn yr hwn y bedyddir un, *Tn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân.*

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ynghylch *Bedydd* yn gyffredinol?

Att. 1. Mai'r Sacrament cyntaf o'r Testament Newydd yw, a ordeiniwyd gan Crist ei hun; ac am hynny, na ddylid ei arferyd yn ysgafn, na'i esgeuluso. *Math. xxviii.*

19. *Joan iv. 1.*

2. Mai trwy *Fedydd* yr ordeiniodd Crist ein derbyniad cyntaf i mewn i'w Eglwys ef; heb yr hyn nid oes i neb addewid am Jechydwriaeth.—*Aët. ii. 47.*—*A'r Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr eglwys y rhai fyddent gadwedig.* *Dad. xxii. 15.*

3. Nad oes i neb dderbyn *Bedydd* ychwaneg nag *unwaith*; mwy nag y dylem arddel ychwaneg nag *un Crist*, neu broffesu ychwaneg nag *un Ffydd*, neu addoli ychwaneg nag *un Duw*.—*Eph. iv. 5, 6.* *Un Arglwydd, un ffydd, un bedydd, un Duw a Thâd oll.*

4. Nad oes i neb fedyddio, neu weini'r Sacrament hwn, ond Gweinidogjon Gair Duw: canys iddunt *hwy yn unig y rhoddodd Crist Orchymmyn ynghylch hynny.* *Math. xxviii. 16, 18, 19.*

5. Mai Sêl, ac Arwydd o'r Cysfammmod Grâs, yw *Bedydd*, i gryfhau'n Ffydd i ddisgwil am y Bendithion a addewir ynddo;

ynddo; megis yn oedd yr *Enwaediad* gynt: ac nid oes na Sêl nac Arwydd gan y difedydd, am ran yng Nghyfammmod y Bywyd tragwyddol, *Rhuf. iv. 11.*

6. Mai *Bedydd* yw Ordinhâad ag fy'n gyffredinol yn ang-earheidjol i Jechydwriaeth. — *Joan iii. 5. Yesu a atrebodd ac a ddywedodd, I'n wir, yn wir meddaf i ti, Oddieithr gani ddiol o ddafn ac o'r Ysbryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Duw.*

Cw. Pa fodd yr ymddengys fod *Bedydd* wedi ei ordeinio yn lle'r *Enwaediad*?

Art. 1. Mae'n amlwg, fod *Bedydd* yn lle'r *Enwaediad*; megis y mae *Supper* yr *Arglwydd* yn lle *Oen y Pâsg*: canys mae *Enwaediad* wedi diflannu, a'i swm ymmaith; a phe na fuasai un Sacrament arall yn ei le, fe fuasai diffyg; ac ni ddichon neb enwi un Sacrament wedi ordeinio yn lle'r *Enwaediad*, ond *Bedydd* yn unig.

2. Mae'n addas fod dau Sacrament dan yr *Efengyl*, megis yr oedd dan y *Gyfraith*; un i'r *Pfyddlonjaid* mewn oedran, a'r llall i'w Plant hwy: canys felly yr oedd *Oen y Pâsg* a'r *Enwaediad*, dan y *Gyfraith*; eithr nid oes un Arwydd Sacramentaidd oll o Gariad a Chyfammmod Duw yn awr i Blant y *Pfyddlonjaid* dan yr *Efengyl*, oni ddaeth *Bedydd* i mewn yn lle'r *Enwaediad*.

3. Mae'r *Bedydd* wedi ei ordeinio i'r un gyffelyb i wasa-naeth a'r *Enwaediad*; sef, i dderbyn y rhai mewn oedran ar broffes o *Pfydd*, a'u plant heb *Pfydd*. *Abraham* a gredodd cyn enwaedu arno; ac *Ismael* ei fab a phlant yr *Juddewon* a enwaedwyd cyn iddunt gredu: felly y bedyddir y rhai sy mewn oedran (ag ni fedyddiwyd o'r blaen) pan y credont; a'u plant a fedyddir hefyd gyd â hwy, er nad ydynt etto yn credu.

4. Mae'r *Ysbryd Glân* yn galw'r *Bedydd* dan Enw *Enwaediad*; sef, *Enwaediad* nid o waith llaw; o herwydd fod *Bedydd* o'r un *Ystyr ysbrydol* a'r *Enwaediad*: ac *Enwaediad Crist* y mae'r *Ysbryd Glân* yn ei alw; am mai *Bedydd* yw'r *Ordinhâad* sy'n cyfatto i'r *Enwaediad*, a ordeiniodd *Crist* dan yr *Efengyl*, yn lle'r *Enwaediad* dan y *Gyfraith*.

5. Mae'r *Enwaediad* a *Bedydd* ymarwyddocâu yr un gyffelyb bethau; ac am hynny fe ellir barnu yn ddiamheuol, i *Fedydd* ddyfod i mewn yn lle'r *Enwaediad*.

Cw. Pa

Cw. Pa gyffelyb bethau y mae'r *Enwaediad* a *Bedydd* yn arwyddocâu?

Att. 1. Yr oedd yr *Enwaediad*, ac felly mae *Bedydd*, yn arwyddocâu, llygredigaeth gwreiddiol. *Jer.* iv. 4. *1 Pedr* iii. 21.

2. Yr oedd yr *Enwaediad*, ac felly y mae *Bedydd*, yn arwyddocâu'r Adenedigaeth, neu Enwaediad y Galon. *Deut.* xxx. 6. *Dit.* iii. 5.

3. Yr oedd yr *Enwaediad*, ac felly mae'r *Bedydd*, yn Sêl o'r Cyfammod Grâs. *Rhuf.* iv. 11.

4. Trwy'r *Enwaediad* yr oedd gynt, a thrwy'r *Bedydd* y mae yn awr, ddyfodiad i mewn i'r Eglwys weledig.

5. Yr oedd yr *Enwaediad*, ac felly mae *Bedydd*, yn golod Rhwymedigaeth ar ddynjon i ddiofsg corph pechod, ac i arwain buchedd newydd. *Col.* ii. 11. *Rhuf.* vi. 4, 6.

6. Yr oedd yr *Enwaediad*, ac felly mae'r *Bedydd*, yn Nod o wahaniaeth rhwng Aelodau'r Eglwys weledig a dynjon eraill. *Ezec.* xvi. 21. *Math.* xvi. 26.

Cw. I ba Ddiben yr ordeiniwyd *Bedydd*?

Att. Fe ordeiniwyd *Bedydd*,

1. I arwyddocâu a felio ein himpiad ni yng Nghrist; ac o'n hawl, trwyddo ef, ym Mreintjau'r Cyfammod Grâs.

2. I arwyddocâu a felio'n Rhwymedigaeth i gyflawnu Gofynniad a Dyledswyddau'r Cyfammod.

Cw. Pa rai yw Breintjau enwedigol y Cyfammod, ag ydys yn arwyddocâu, ac yn felio yn y *Bedydd*?

Att. 1. Ein hundeb, trwy Grist, â chorff ei Eglwys ef, i fod yn gyd-ddinasfyddjon â'r Saint a Theulu Duw, ac yn gydgyfrannog o'r Breintjau a berthyn iddunt. *Eph.* ii. 12, 13, 19.

2. Maddeuant, trwy Grist, o'n holl bechodau. — *Act.* ii. 38. — *Bedyddier pob un o honoch yu Enw Iesu Grist, er maddeuant pechodau.*

3. Golchiad ymmaith ammhuredd ac euogrwydd pechod oddi arnom. — *Act.* xxii. 16. *Ac yr arwr hon, beth yr wyt ti yn ei aros? Cyfod, bedyddier di, a golch ymmaith dy bechodau, gan alw ar Enw yr Arglwydd.*

4. Adenedigaeth, ac Adnewyddiad o'n natur bechadurus ni, trwy'r Ysbryd Glân. — *Dit.* iii. 5. — *Tn ôl ei drugaredd yr achubodd efe ynni, trwy olchiad yr adenedigaeth, ac adnewyddiad yr Ysbryd Glân.*

5. Mab-

5. Mabwyfiad ; i fod, trwy Grist, yn Blant i Dduw. — Gal. iii. 26, 27. *Canys chwi oll ydych blant i Dduw, trwy ffydd yng Nghrist Iesu. Canys cynnifer o honoch ag a fedyddiwyd yng Nghrist, a wisgasoch Grist.*

6. Cyfran o holl Haeddiant Marwolaeth Crist. — Rhuf. vi. 3. *Oni wyddoch chwi, am gynnifer o honoch ag a fedyddiwyd i Grist Iesu, ein bedyddio ni i'w farwolaeth ef?* Gal. iii. 27, 29.

7. Sicrwydd o Adgyfodiad gogoneddus ein Cyrph ar y Dydd olaf, i fod gyd â Chrïst yn dragywydd. — I Cor. xv. 29. *O's amgen, beth a wnâ yrhai a fedyddir dros y meirw, o's y meirw ni chysodir ddim? pa ham ynte y bedyddir bwy dros y meirw?*

Cw. Pa Ddyledfwyddau enwedigol y mae Bedydd yn arwyddocâu, ac yn felio'n Rhwymedigaeth yn eu cylch?

Att. 1. Ymwrthod â gweithredoedd y diafol, a gwagedd y byd, ac â chwantau pechadurus y cnawd. — Rhuf. vi. 12. *Na theyrnased pechod gan bynnny yn eich corph marwöl, i ufuddhâu o honoch iddo yn ei chwantau.*

2. Credu'n ffyddlon yng Nghrist: canys trwy Ffydd y'n cyfodir megis o feirw i fod yn eiddo ef. — Col. ii. 12. *Wedi eich cydgladdu ag ef yn y bedydd, yn yr bwn hefyd y'ch cydgyfodiwyd trwy ffydd gweithrediad Duw, yr bwn a'i cyfodes ef o feirw.*

3. Ufudd-dod ffyddlon i Grist, mewn Newydd-deb Buchedd, a Chydwybod dda. — Rhuf. vi. 4. *Claddwyd ni gan bynnny gyd ag ef trwy fedydd i farwolaeth; fel megis ag y cyfodwyd Crist o feirw trwy ogoniant y Tâd, felly y rhodiom ninnau hefyd mewn newydd-deb buchedd.* — I Pedr iii. 21. — *Ymatteb cydwybod dda tu ag ar Dduw.*

4. Byw mewn Cariad â'i gilydd, fel aelodau o'r un corph. — I Cor. xii. 13. *O herwydd trwy un Tsbyrd y bedyddiwyd ni oll yn un corph, pa un bynnag ai Juddewön a'i Groegwyr, ai caethion ai rkyddion; ac ni a ddiodwyd oll i un Tsbyrd.*

5. Ymddwyn ym mhob peth yn ôl Athrawjaeth Efengyl Crist. — Gal. v. 3. *Yr wyf yn tystiolaethu drachefn i bob dyn a'r a enwaedir, ei fod ef yn ddyledwr i gadw yr holl ddeddf.*

Cw. A ydyw'n angenrheidjol, fod y Cynheddfau da hyn ym mhawb, sef yn y plant a fedyddir, ym mlaen llaw?

Att. Nac

Att. Nac ydyw, mwy nag yr oedd yn angenrheidioli Enwaediad y Gâlön fod ym mlaen llaw ym mhilant yr *Isräel-jaid* cyn eu henwaedu; eithr y mae Sêl ac Arwydd weledig y Cyfammod yn eu rhwymo i gwplâu'r Dyledjon hyn pan ddelont i oedran.

Cw. Pa sawl peth a ddylech ystyriaid am yr Arwydd oddi allan yn y *Bedydd*?

Att. Tri pheth.

1. Yr Arwydd ei hun; fef, Dwfr, â pha un y bedyddir.
2. Y weithred o Fedyddio; fef, cyfaddasu'r Dwfr, trwy Air Duw a Gweddi, at gorph y neb â fedyddir.
3. Yn Enw pwy y dylyd bedyddio; fef, yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân.

Cw. Pa fodd yr ymddengys i Grifft ordeinio *Bedydd Dwfr* yn Sacrament: canys mae'r *Sofiniaid*, ag sy'n gwadu Duwdod Crist, yn gwadu *Bedydd Dwfr*; a'r *Crynauyr*, ag sy'n gosod y Goleuni tufewnol o flaen Athrawjaeth yr Ysgrythurau, yn haeru, mai *Bedydd yr Ysbryd yn unig* yw'r Sacrament?

Att. Nid oes neb, ond y rhai a wadant Grifft, ac yn ddi-barch i'r Ysgrythurau, a ddichon wadu *Bedydd Dwfr*. O blegid,

1. Na allai *Bedydd* fod yn Sacrament, heb fod ynddo Arwydd gweledig oddi allan; a'r Arwydd gweledig ynddo yw, *Dwfr*.

2. Mae'n amlwg fod, nid yn unig *Joan* Fedyddiwr, eithr hefyd yr Apostoljon, tra'r oedd Crist gyd â hwy yn y byd, yn bedyddio â *Dwfr*, wrth Orchymmyn Crist. *Joan* iv. 1, 2.

3. Mae'n amlwg fod yr Apostoljon, a wyddent orau feddwl y Gorchymmyn a roddodd Crist iddunt, yn bedyddio â *Dwfr*, ar ôl Dyrchafiad Crist i'r Nefoedd. *Tair mil a fedyddiwyd â dwfr mewn un dydd*. *Phylip a fedyddiodd amryw o'r Samariaid, ac a fedyddiodd hefyd yr esnuch o Ethiopia â dwfr; a llawer eraill a fedyddiwyd â dwfr, ar ôl iddunt gael eu bedyddio â'r Ysbryd Glân mewn modd anghyffredin ynghyntaf*. *Felly y derbyniodd Cornelius, a pharwb oedd gyd ag ef, yr Ysbryd Glân, dan bregeth Pedr; ac a fedyddiwyd â dwfr ar ôl hynny*. Act. x. 44, 46, 47.

4. *Bedydd Dwfr* a orchymmynnodd Crist i'w Apostoljon, i barhau ynghyd â Phregethiad yr Efengyl hyd ddiwedd y byd: canys ni allent hwy, na neb ond Duw ei hun, roddi *Bedydd yr Ysbryd*. A Christ hefyd sy'n gorchymmyn iddunt,

iddunt, i fedlyddio yn *Enw'r Ysbryd Glân*, ac nid â'r *Ysbryd Glân*. Math. xxviii. 19, 20.

5. Mae'r neb sy'n gwadu *Bedydd Ddafr*, yn gwadu *Swpper yr Arglwydd* hefyd, dan ledrith cyfeiliornus o'u harddel yn ysbrydol: canys ysbryd o amryfusedd fydd yn eu dallu, i wneuthur eu hunain megis yn ddoethach na Christ, gan ddistrywio'r Ordinhadau a ordeiniodd Crist i barhau hyd ddiwedd y byd; y rhai hefyd y mae holl Eglwysydd Crist trwy'r byd yn eu harferyd yn ofalus: ac am hynny, mi ddylwn ochelyd i rododi un mesur o achlysur i'r fath ynfydrwydd rhyfygus.

— Diar. xix. 27. *Fymâb, paid â gwrando'r addysg a bair i ti gyfeiliorni oddi wrth eiriau gwybodaeth.* Ezec. xxviii. 3, 10.

Cw. Beth a ddysgwch oddi wrth hyn?

Att. 1. Mi allaf weled, nad oes un peth mor olau yng Ngair Duw, na thwylla Satan rai neu gilydd i ddal yn ei erbyn, a'i wrthwynebu. — 2 Theff. ii. 10, 11. — *Am na dderbyniasant gariad y gwirionedd, fel y byddent gadwedig. Ac am hynny y densyn Duw iddunt bwy amryfusedd cadarn, fel y credont gelwydd.*

2. Na ddichon neb, yn ddiryfyg, nac yn ddiberygl, i gymmeryd annunt fod uwch law'r Ordinhadau a appwyntiodd Crist. — Preg. vii. 16. *Na fydd ry gyfiawn, ac na chymmer arnat fod yn rhy ddoeth: pa ham y'th ddifethit dy hun?* Rhuf. xii. 3.

Cw. Pa ham yr ordeiniodd Crist yr *Elfen gyffredin* o *Ddafr*, yn hytrach na rhyw beth arall, i fod yn Arwydd weledig yn y *Bedydd*?

Att. 1. O blegid mai felly y gwelodd yr Arglwydd yn dda: yr hyn a ddylai fodloni pob dyn, pe na fyddai unrheswm arall ond hynny. — Math. xi. 26. *Ie, O Dad, canys felly y rhyngodd bodd i ti.*

2. O blegid fod Duw yn arferol i ddwyn pethau mawrion i ben trwy foddion dichwaith, er ychwaneg o Ogoniant i'w Enw. *Trwy edrych ar y sarph brês, yr jachawyd chweysau marwöl y seirph tanllyd. Trwy udganu â chyrn byrddod, yr ennillwyd dinas Jericho. Trwy ymolchi yn llyn Siloam, y parodd Crist i'r dall weled.* Num. xxi. Jos. vi. Joan ix. 7.

3. Fe ordeiniodd Crist *Ddafr* yn Arwydd gweledig yn y *Bedydd*, am fod ynddo gyffelybiaeth gyfneus o'r I. lês budd-

jol ac angenrheidiol sy'n dyfod trwy Gorph a Gwaed Crist i ni.

Cw. Ym mha ystyr y mae *Dwfr* yn gyffelybiaeth gyflus o'r Lles buddiol ac angenrheidiol sy'n dyfod trwy Gorph a Gwaed Crist i ni?

Att. i. Mae *Dwfr* yn angenrheidiol i gynnal bywyd naturiol ym mhob creadur byw; ac ni ddichon neb, heb Rinwedd Gwaed ac Ysbryd Crist, gyrraedd Bywyd tragywyddol. *Joan vi. 53, 54. Act. iv. 12.*

2. Mae *Dwfr* yn fuddiol i lonni ac adfywjo y rhai sy yn trengu o syched. Graffau'r Arglwydd Jesu yn unig, sy'n adfywjo ac yn diwallu y rhai a sychedant am dano. — *Joan vi. 35. A'r Jesu a ddywedodd wrthbunt, Myfi yw bara'r bywyd. Tr hwn sydd yn dyfod attafi, ni newyna; a'r hwn sydd yn credu ymofi, ni sycheda un amser.* *Sal. xlv. 1, 2.*

3. Mae'r *Dwfr* yn aml, ac yn rhad, ac yn llefiol i bawb; felly mae'r Grâs sydd yng Nghrist Jesu mor aml, na fydd un gronyn llai ar ôl diwallu pawb: mor llefiol, nad oes dim yn y byd a wna lles hebddo; ac mor rhad, ag y dichon y tlottaf a'r annheilyngaf o bechadurjaid ei gael. *Esay lv. 1, 2. Joan vii. 37-39. Eph. iii. 8. Luc xiv. 21, 22.*

4. Mae'r *Dwfr* yn fuddiol i lanhau a ffrwythloni; mae'n golchi ymmaith ammhuredd y cnawd; a thrwy ddyfrhau, y gwneir y glennydd sychion yn ddoldir ffrwythlawn. Trwy Grift yn unig y'n purir oddi wrth bechod, ac y'n gwneir yn ffrwythlawn mewn Sancteiddrwydd er Gogeniant i Dduw. *1 Cor. vi. 9-11. Act. xxii. 16. 1 Joan i. 7. Joel iii. 18. Esay lviii. 11. Sal. lxxij. 6, 7.*

5. Mae'n rhaid arferyd y *Dwfr* at ei bwrpas, cyn y bo yn fuddiol i ni; ac ni's gallwn gael Lles oddi wrth Grift, heb ei dderbyn ef trwy Ffydd i fod yn Jachawdwr i ni. *Joan iii. 36.*

Cw. Pa lun y mae cyfaddasu'r *Dwfr* at Gorph yr un a feddyddir? canys y mae ymbleidiau ac ymryson lawer yng-nylch hyn; sef, pa un ai Trochiad mewn llawer o Ddwfr, neu Dâenelliad ag ychydig Ddwfr, a ddyld arferyd yn y *Bedydd*?

Att. i. Fe ddywaid yr Ysbryd Glân, mai gweithredoedd cnawd yw ymbleidiau, ac mai dynjon cnawdol anysbyddol y'n eu hofi; y rhai a orchymynnir i ni yn fynych yn yr Sgrythur gilio oddi wrthunt. — *1 Cor. iii. 3. Cnawdol*

ydych chwi etto. Canys tra fyddo yn eich plith chwi gyngen, a chynnen, ac ymbleidio, onid ydych yn gnawdol, ac yn rhodio yn ddynol? — Rhuf. xvi. 17. Tr wyf yn attolwg i chwi, frodyr, graffu ar y rhai sy yn peri angbydfod a rhwystrau, yn erbyn yr athrawjaeth a ddysgasoch chwi; a chiliwch oddi wrthunt. Gal. v. 19—21. 1 Dim. i. 4. vi. 3—5. 2 Dim. ii. 16, 17, 23. 2 Joan 10, 11.

2. Y dynjon ysgafnaf mewn Crefydd, sy fwyaf dadleugar ynghylch amgylchion ammhws a berthyn i Ordinadau. Y *Phariseaid* a hiliant y gwybedyn, gan ddadlau yn erbyn Crist ei hun: a'r Gwŷr duwjolaf sy fwyaf heddychol, ac yn lleiaf ymrysongar ynghylch eu barnau neillduol; megis y dylai pob un o wir Aelodau Eglwys Grift fod. — 1 Cor. xi. 16. *Od oes neb a fyn fod yn ymrysongar, nid oes gennym ni gysfryw ddefod; na chan eglwysf Duw.*

3. Nid wyfi yn dyall, fod yr Ysgrythur Lân, nac Eglwys *Loegr*, wedi appwyntio'n bendant, pa un ai Trochi, neu Dywallt Dwfr, fydd i'w arferyd wrth fedyddio; eithr yn gadael y naill fel y llall yn ddiragoriaeth i'n dewifiad, megis llawer o fan amgylchion Dyledswyddau crefyddol eraill.

4. Gan nad yw yn orchymmynedig yn ddilys, pa un ai Trochi, neu Däenellu, a ddylai fod yn y *Bedydd*, mwy na pha un ai yn ei Enau, neu yn ei Law yn gyntaf, y dylai'r Cymmunwr dderbyn y Bara a'r Gwŷn; nid yw'n debygol, fod y naill ffordd yn fwy angenrheidiol na'r llall i Sylwedd yr Ordinâad hon: eithr y mae derbyniad parchus o'r Arwydd, sef cyfaddasu'r Dwfr at y Corph, yn ddiammau'n angenrheidiol, i arwyddocâu Cymhwysiad ysbrydol o Grift a'i Ddonjau at ein Heneidjau.

5. Nid yw yn annhebygol, fod yr Apostoljon yn bedyddio trwy dâenellu Dwfr; canys amryw a fedyddiwyd yn eu teiau. *Aet. ix. 17, 18. xvi. 33. — Ac y mae hanes i lawer yn y prif oesoedd gael eu bedyddio yn glâf yn eu gwelyau.*

6. Mae Tâenelliad neu Dywallldiad o Ddwfr, yn Arwydd gyflêus o Dywallldiad neu Dâenelliad Ysbryd Duw, a Gwaed Crist: canys trwy'r gyffelybiaeth o dâenellu Dwfr, y mae Duw yn addaw rhoddi ei Ysbryd. Fel hyn y dywaid efe ei hun: *Tywallldaf fy Ysbryd ar dy bâd, a'm bendith ar dy hiljogaeth. Eſay xlv. 3. — Ac yn y modd hyn y dywaid yr Ysbryd Glân am Ddiodeffaint Crist; sef, iddo ef dywallld ei enaid i farwolaeth: a Gwaed y Tâenelliad y gelwir Gwaed*

Gwaed Crist. *Ezec.* xxxvi. 25, 26. *Hebr.* xii. 24. *1 Pedr* i. 2. *Esay* liii. 12. xlv. 3. lii. 15.

7. Gan mai Arwydd a Sêl yw *Dwfr* yn y *Bedydd*, mae ychydig o hono yn ateb y diben o arwyddocâu y Donjau a brynodd Crist, megis y mae ychydig o Fara a Gwin yn y Sacrament arall: ac y mae Sêl fychan o'r un sicrwydd ag un fai'n llawer mwy o faintjoli. Ni ddichon neb dybiaid, fod mwy o Lês ysbrydol yn dyfod oddi wrth lawer o Ddwfr, nag a ddêl oddi wrth ychydig: canys nid oddi wrth y Dwfr, eithr oddi wrth Fendith Crist ar ei Ordinhâad, y mae Llês yr Enaid yn dyfod.

8. Mae täenellu Dwfr ar yr Wyneb, rhan o'r Corph, yn Arwydd ddigonol o'r cyfan: canys yn yr Wyneb yr ymddengys fwyaf o Sylwedd yr Enaid; ac mae'r Wyneb yn fynych yn yr Ysgrythur yn arwyddocâu Person Dŷn yn gyfan. Crist a ddywedodd wrth *Bedr*, *Tr hwn a olchwyd, nid rhaid iddo ond golchi ei draed, eithr y mae yn lân oll.* *Gen.* xvi. 8. xix. 21. xlviii. 11. *Lef.* xix. 32. *Num.* xix. 3. *Preg.* viii. 1. *Luc* x. 1.

Cw. Beth yn bennaf y mae bedyddio â *Dwfr* yn arwyddocâu?

Att. Fy nglanhâad oddi wrth euogrwydd pechod trwy Waed Crist, a Sancteiddiad fy natur lygredig trwy'r Ysbryd Glân. *1 Joan* i. 7. *1 Cor.* vi. 10, 11.

Cw. Beth y mae bedyddio yn *Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân*, yn arwyddocâu?

Att. 1. Mae'n arwyddocâu, fy rhoddiad i fynu mewn ffordd o Gyfammod i Dduw, dan Rwymedigaeth i fod yn eiddo ef; ac am hynny nid oes i mi dynnu byth yn ôl. *Ezec.* xvi. 8. *Jer.* xxx. 22.

2. Mae'n arwyddocâu, y Dyled fydd arnaf i gredu ac addoli Duwdod pob un o'r tri Pherson, un Undod y Duwdod; o blegid mai yn Enw pob un o'r tri fel ei gilydd y'm bedyddiwyd yn ôl Gorchymmyn Crist: canys un Duw ydynt. — *1 Joan* v. 7. *O blegid y mae tri yn tystiolaethu yn y nêf; y Tad, y Gair, a'r Ysbryd Glân: a'r tri hyn un ydynt.* *Math.* xxviii. 19.

3. Mae'n arwyddocâu, fy Nyled i ymostwng yn ufudd i gael fy nysgu a'm rheoli ym mhob peth gan y Tad, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân; canys fe'm rhoddwyd i'r Tad

trwy Gyfryngdod y Mab, a Sancteiddiad yr Ysbryd Glân, pan fy medyddiwyd. 1 Cor. i. 13. Math. xxviii. 19, 20.

Cw. Pa beth yw'r Grâs ysbrydol oddi fewn (yn y Bedydd?)

Att. Marwölaeth i bechod, a genedigaeth newydd i gyfiawnder: canys gan ein bod ni wrth naturjaeth wedi ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint, trwy Fedydd y gwnair ni yn blant Grâs.

Cw. Pa sawl peth a ddylech ystyriaid ymma, ynghylch y Grâs ysbrydol oddi mewn?

Att. Pedwar perh.

1. Mi ddylwn ystyriaid, y Farwölaeth i Bechod, ag y mae Grâs yn ei weithio ynnom; sef, ein gwaredu oddi wrth rym a llywödraeth pechod, fel na byddom fyw ynddo mwyach.

— Rhuf. vi. 2. — *A ni wedi meirw i bechod, pa swedd y byddwn fyw etto ynddo ef?* Rhuf. vi. 11, 12. 1 Pedr iv. 2.

2. Mi ddylwn ystyriaid, yr Enedigaeth newydd i Gyfiawnder; a elwir weithjau yn ail Enedigaeth, weithjau yn ail Greadigaeth, neu Greadigaeth newydd; ac weithjau yn Adgyfodiad, a weithier ynnom trwy Rinwedd Adgyfodiad Crist. — 1 Pedr i. 3. *Bendigedig fyddo Duw a Thad ein Harglwydd Iesu Grist, yr hwn yn ôl ei sawr drugaredd a'n hadgenhedlodd ni i obaith bywiol, trwy adgyfodiad Iesu Grist oddi wrth y meirw.* Col. iii. 1. 2 Cor. v. 17. 1 Pedr ii. 24.

3. Mi ddylwn ystyriaid, yr Angenrheidrwydd o Farwölaeth i Bechod, a Genedigaeth newydd i Gyfiawnder; o blegid ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint: canys yr ym ni wrth naturjaeth yn bechadurus, a than Ddigofaint Duw, trwy bechod ein Rhieni cyntaf. — Sal. li. 5. *Wele, mewn anwiredd y'm lluniwyd, ac mewn pechod y beichjogodd fy mam arnaf.* — Rhuf. v. 18, 19. — *Trwy gamwedd un y daeth barn ar bob dyn i gondemniad.* — *Trwy anffudd-dod un dyn y gwnaethpwyd llawer yn bechadurjaid.* — Eph. ii. 3. — *Tr oeddyn ni wrth naturjaeth yn blant digofaint, megis eraill.* Job xiv. 4. Joan iii. 6.

4. Mi ddylwn ystyriaid, mai diben y Farwölaeth i Bechod, a'r Enedigaeth newydd i Gyfiawnder, yw, ein gwneuthur yn

yn *Blant Grâs*; sef, ein symmud oddi dân ddamnedigaeth a digofaint i flâd o Jechydwriaeth; i fod, trwy Undeb â Chrïst, yn Blant i Dduw, ac Etifeddion Teyrnas Nef-oedd.

Cw. Pa ham y gelwir y Grâs mawr hwn yn Enedigaeth newydd?

Att. 1. O herwydd fod y Grâs hwn yn ein symmud i flâd a chyfiwr newydd, allan o golledigaeth i feddiant o Fywyd tragywyddol. — *Luc xv. 32.* — *Dy frawd hwn oedd farw, ac a aeth yn fyw drachefn; ac a fu golledig, ac a gafwyd.*

2. O herwydd fod y Grâs hwn yn gweithio tymherau a thuedd newydd ynnom; *fel y gwasanaethom Dduw mewn newydd-deb ysbryd, ac y rhodion mewn newydd-deb buchedd.* — *2 Cor. v. 17.* *Od oes neb yng Nghrist, y mae efe yn greadur newydd. Yr hên bethau a aethant heibio; wele, gwnaethpwyd pob peth yn newydd.* *Rhuf. vi. 4. vii. 6. Eph. iv. 22, 23.*

3. O herwydd fod y Grâs hwn yn ein dwyn i feddu llawer o ragorfreintiau a pherrhynafau newydd, nad oedd gennym o'r blaen; sef, Duw yn Dâd, Crist yn Briod, yr Ysbryd Glân yn Helpiwr, y Seintiau yn Frodyr, a'r Nefoedd yn Etifeddigiaeth i ni. *Eph. ii. 13, 14. 1 Cor. iii. 22, 23. 1 Pedr i. 3, 4.*

Cw. Pa ham y mae'r Enedigaeth newydd yn angenrheidiol?

Att. 1. O blegid cymmaint yw'n pechod, a llygredigaeth ein natur, trwy'n genedigaeth gnawdol, ni's gallwn fyned i'r Nefoedd hebddi. — *Joan iii. 3.* *Jesu a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Tn wir, yn wir meddafi ti, Oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw.* *Hebr. xii. 14. Dad. xxi. 27.*

2. Ni's gallwn gael rhan yng Nghrist hebddi. — *Joan i. 12, 13.* *Cynnifer ag a'i derbyniasant ef, efe a roddes iddunt allu i fod yn feibjon i Dduw; sef, i'r sawl a gredant yn ei Enw ef: y rhai ni aned o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys gŵr, eithr o Dduw.*

3. Ni's gallwn gyflawnu neb Gweithredoedd da hebddi, ag y fo'n wir yn dda yngolwg Duw. — *Math. vii. 16, 18.* — *Agafgl rhai rawnwin oddi ar ddrain, neu ffigys oddi ar ysgall? Ni ddichon pren da ddwyn ffrwythau drwg, na phren drwg ddwyn ffrwythau da.*

Cw. Trwy ba foddjon y mae Grâs yn dwyn yn y blaen yr Enedigaeth newydd?

Att. Trwy *Fedydd*, pan fyddo Grâs ysbrydol yn cydweithio; ac am hynny a elwir yn Olchiad yr Adenedigaeth, megis y dywaid yr Apostol. — Dît. iii. 5. — *Yn ôl ei drugaredd yr achubodd efe nyni, trwy olchiad yr adenedigaeth, ac adnewyddiad yr Ysbryd Glân.*

Cw. Pa fodd nad yw *Bedydd* yn effeithjol i ddwyn yn y blaen yr Enedigaeth newydd ym mhawb?

Att. 1. Nid yw'r Moddjon gorau yn effeithjol i bawb, o herwydd eu cyndynrwydd. Rhoddodd Duw Fara o'r Nefoedd, sef *Manna*, i gadw'r *Isrâeljaid* yn yr anialwch; ac etto y rhan fwyaf o honunt fuant feirw yno, trwy gyflawn Farn Duw, o herwydd eu gwrthryfelgarwch.

2. Mae'r rhan fwyaf yn gorphwys ar yr arwydd a'r ffurf weledig yn unig, heb ofal parchus a disgwiliad difrifol am y Grâs ysbrydol anweledig oddi fewn. — Rhuf. ii. 28, 29. — *Nid enwaediad yw yr hyn sydd yn yr amlwg (yn unig.) — Enwaediad y galon sydd yn yr ysbryd, nid yn y llythyren.*

3. Na ddichon neb ddisgwil am Addewid y Cyfammod *Bedydd*, heb gyflawnu'r Gofynniad sydd ynddo; eithr mae'n sicr i fod yn fuddiol i bawb a'i harferant yn ddyledus, yn ôl Addewid ac Ordeiniad Duw. — Hebr. x. 23. — *Canys ffyddlon yw'r brwn a addawodd.* 1 Theff. v. 24. 2 Dim. ii. 13. Rhuf. iii. 3.

Cw. Pa beth a ddisgwilir gan y rhai a fedyddier?

Att. Dau beth yn bennaf. 1. Edifeirwch, trwy'r hon y maent yn ymwrthod â phechod. 2. Ffydd, trwy'r hon y maent yn ddiysgog yn credu Addewidjon Duw, y rhai a wnair iddunt yn y Sacrament hwnnw.

Cw. Pa ham y disgwilir Edifeirwch gan y rhai a fedyddier?

Att. 1. Ni ddichon dynjon anedifeiriol gael Heddwch â Duw; canys y maent yn elynjon iddo. — Rhuf. viii. 7. *Synniad y cnawd sydd elynjaeth yn erbyn Duw: canys nid yw ddarostyngedig i ddeddf Duw; o blegid ni's gall chwathk.* Col. i. 21.

2. Y mae Cyfraith Dduw, a'r Efengyl hefyd, yn condemnio pob dŷn a barhao yn anedifeiriol. — Luc xiii. 3. — *Onid edifar-*

edifarhêwch, chwî a ddifethir oll yn yr un modd. Math. xviii. 2, 3.

3. Ni ddichon neb ddychwelyd yn gywir oddi wrth eu pechodau, na chael Maddeuant, heb wîr Edifeirwch. — Aët. iii. 19. *Edifarhêwch gan hynny, a dychwelwch, fel y dileer eich pechodau.*

4. I roddi Edifeirwch a Maddeuant ynghyd, nid Maddeuant heb Edifeirwch, y rhoddwyd Crist yn Awdwr Jechyd-wriaeth yn y Cyfammod Grâs. — Aët. v. 31. *Hwn a ddyrchafodd Duw â'i ddebeulaw, yn Dywysog, ac yn Fachawdwr, i roddi edifeirwch i Isrâel, a maddeuant pechodau.*

5. Ni ddichon neb feddu gwîr Ffydd, heb wîr Edifeirwch; canys y maent yn cydgerdded. Edifeirwch tu ag at Dduw, a Ffydd tu ag at Grîst, yw Swm yr Athrawjaeth a bregethodd Crist a'i Apostoljon, pan oeddynt ar y ddaear. Yr Jesu, gan bregethu, a ddywedodd (Marc i. 15.) *Edifarhêwch, a chredwch yr efengyl.* Aët. xx. 21.

Cw. Pa ham y disgwilir am Ffydd gan y rhai a fedyddier?

Att. 1. Heb Ffydd ni ddichon Edifeirwch, na dim arall a wnelom, fod yn dderbyniol gan Dduw, nac yn llefiol i ninnau: canys trwy Ffydd yng Nghrist y mae'n Dyledswyddau yn gymmeradwy, a Moddjon Grâs yn fuddjol. — Hebr. xi. 4, 6. *Trwy ffydd yr offrymmodd Abel i Dduw abertb rhagorach na Chain, trwy'r hon y cafodd efe dystiolaeth ei fod yn gyfiawn. Heb ffydd amhosibl yw rhyngu ei fod ef.* Hebr. iv. 2. Math. xxi. 22. Rhuf. xiv. 23.

2. Trwy Ffydd y mae'n Hundeb â Christ, a'n Mabwyfiad i fod yn Blant i Dduw, a'n Hawl o'r Breintjau a berthyn iddunt. — Gal. iii. 26. *Chwî oll ydych blant i Dduw trwy ffydd yng Nghrist Jesu.* Joan i. 12. Rhuf. v. 1, 2. viii. 17. Gal. iii. 14, 22.

3. Trwy Ffydd y mae gorchfygu holl brofedigaethau'r byd a Satan, ag y fo'n gwrthwynebu'n Jechydwriaeth ni. — 1 Joan v. 4. — *Hon yw'r oruchafiaeth sydd yn gorchfygu'r byd; sef, ein ffydd ni.* — Eph. vi. 16. — *Tarian y ffydd sy'n diffoddi holl biccellau tanllyd y fall.* Hebr. xi. 33—37.

4. Trwy Ffydd y'n sancteiddir, ac y'n dygir i gyffesu ein pechodau, a'u gadel, i fyw yn gyfiawn hyd ddiwedd ein bywyd. — Aët. xv. 9. — *Gan buro eu calonau hwy trwy ffydd.* — Aët. xix. 18. *A llawer o'r rhai a gredasant a*

ddaethant, ac a gysfessant, ac a fynegasant eu gweithred-
oedd. Hebr. x. 38.

5. Trwy Ffydd y sicrhëir i ni Fywyd tragywyddol; a'r diffydd a gaur allan o'r Nefoedd dan Deigofaint Daw. — Joan iii. 36. *Yr hwn fydd yn credu yn y Mâb, y mae ganddo fywyd tragywyddol: a'r hwn fydd heb gredu i'r Mâb, ni wel fywyd; eithr y mae digofaint Daw yn aros arno ef.* Hebr. iii. 18.

Cw. Pa ham wrth hynny y bedyddir plant bychain, pryd na's gallant, o herwydd eu ieuengtdid, gyflawnu'r pethau hyn?

Att. O blegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau trwy eu mechniau: yr hwn addewid, pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym i'w gyflawnu.

Cw. A ydyw'r Drefn o Fechniau yn y Bedydd, yn Drefn 'sgrythurol?

Att. 1. Mae llawer o fan amgylchion Ordinhadau Crefydd heb eu pennodi'n bendant yn yr Ysgrythur; eithr adawyd i Ddoethineb yr Eglwysydd i'w trefnu fel y gwelont yn fwyaf adeiladus a gweddalaidd. — 1 Cor. xiv. 26, 40. — *Gwneler pob peth er adeiladaeth. Gwneler pob peth yn weddalaidd, ac mewn trefn.*

2. Er nad yw'r Drefn hon wrth ei henw yn yr Ysgrythur, etto mae'n Drefn gyffredinol yn yr Eglwysydd oddi ar y prif oesoedd; ac yn ddyledus arnom, o Barch i'r Arglwydd, i ymofwng i Ordinhadau dynol, na fyddont yn wrthwyneb i Ordinhadau Daw. — 1 Petr ii. 13. *Tinddarostyngwch o blegid hyn i bob dynol ordinhad, o herwydd yr Arglwydd.*

3. Yr Arglwydd ei hun a ordeiniodd yr Awdurdodau ag fy'n trefnu'r amgylchion hyn; a'r Arglwydd ei hun fy'n gorchymmyn yn gaeth, i bawb roddi Ufudd-dod iddunt, yn y pethau ni fyddo yn anghyfreithlon. — Rhuf. xiii. 1, 2. *Tinddarostynged pob enaid i'r awdurdodau gornachel. Camys nith oes awdurdod ond oddi wrth Daw: a'r awdurdodau sydd, gan Daw, y maent wedi eu hordeinio. Am hynny, prwy bynnag fydd yn ymosod yn erbyn yr awdurdod, fydd yn gwrthwynebu ordinhad Daw: a'r rhai a wrthwynebant,*

a dderbyniant farnedigaeth iddunt eu hunain. Dit. iii. 1, 2.

4. Ni ddichon neb ammau, na fyddai'n fuddjol i'r Mechniau gyflawnu eu Dyled; ac nid yw esgeulusdra rhai, yn gwneuthur y peth fy'n fuddjol yn anghyfreithlon i eraill, mwy nag y mae anghrediniaeth rhai yn distrywio Ffydd rhai eraill. — Rhuf. iii. 3. *Beth o's anghredodd rhai? a wna eu hanghrediniaeth hwy fydd Duw yn ofer?*

5. Fe fyddai yn fwy llefiol, ac yn llai peryglus, i ymrôl yn oftyngedig i ddefnyddio Trefniadau Eglwyfig yn well, yn hytrach na'u cablu'n ddirmygus; gan ystyriaid beth a ddywed yr Ysbyrd Glân am ddirmygwyr Llywodraeth. — 2 Pedr ii. 10, 12. — *Rhyfygus ydynt, cyndyn, nid ydynt yn arfrydô cablu urddas. — Hwyl gablant y perbatu ni wyddant eddi wrthunt, ac a daifethir yn eu llygredigaeth eu hunain.* Jud. 8.

Cw. Pa Sail fydd am fedyddio Plant bychain?

Att. 1. Ni ddylyd naccau Bedydd, ag fy'n Sêl o'r Cyfammod Grâs, i Blant y Ffyddlonjaid; o blegid eu bod dan Gondegniad trwy'r Cyfammod Gweithredoedd: a phe gadawid hwy heb hawl yn y Cyfammod Grâs hefyd, hwy fyddent, er anghyffur mawr i'w Rhieni, dan Farn echrydus o Golledigaeth dragywyddol yn ddiammau, heb arwydd nac addewid am Drugaredd Duw, na rhan yng Nghrist; eithr yn blant Digofaint, megis eraill wrth natur; ac felly yn llwyr-ddiobaith am Jechydwriaeth, pan fyddont farw'n fabanod. *Eph. ii. 3, 11, 12.*

2. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid; o blegid megis yr oedd y Cyfammod Gweithredoedd, a'r Sêl o hono, yn perthyn i *Adda* a'i Blant; felly y mae'r Cyfammod Grâs, a'r Sêl o hono, yn perthyn, trwy Grist, i'r Ffyddlonjaid a'u Plant: canys nid oes i ni feddwl, fod mwy o effaith yn y Cyfammod Gweithredoedd, i ddwyn Damnedigaeth ar blant rhai digred trwy Gwŷmp *Adda*, nag y fydd o Rinwedd yn y Cyfammod Grâs, trwy Gyfryngdod Crist, yr ail *Adda*, i ddwyn Jechydwriaeth i Blant y Ffyddlonjaid. — Rhuf. i. 15, 18. — *Canys o's trwy gamwedd un y bu feirw llawer, mwy o lawer yr amlhaodd grâs Duw, a'r dawn trwy râs un-dyn Jesu Grist, i laweroedd. Felly gan hynny, megis trwy gamwedd un y daeth barn ar bob dyn i gondegniad, felly*

felly befyd trwy gyfiawnder un y daeth y dawn ar bob dyn i gyfiawnkâad bywyd.

3. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid i'r un Cyfammod a hwynt eu hunain; o blegid fod plant bychain megis rhannau naturjol o'u rhieni, tra font yn fabanod, ag a gynhwysir yn y Bygythion a wneir i rieni drwg, ac yn yr Addewidjon a wneir i Rieni da, fel cangau o'r un gwrâidd.

— Rhuf. xi. 16. *Canys o's sanctaidd y blaenffrwyth, y mae'r clamp toes befyd yn sanctaidd: ac o's sanctaidd y gwreiddyn, y mae'r canghennau befyd felly.* Deut. iv. 37, 40. xxviii. 1—4. xxx. 6, 19. Sal. cii. 28. Diar. xi. 21. xx. 7. Jer. xxxii. 38, 39. Ecsod. xx. 5. xxxiv. 7. Deut. xxviii. 15, 18, 45, 46. Sal. xxi. 10. cix. 9, 10. Esay xiv. 20, 21. Jer. xxii. 28. xxxvi. 31.

4. Fe welir Esamplau lawer yn yr Ysgrythur o blant bychain yr annuwjol, yn gydgyfrannog â'u rhieni o Farnedi-gaethau trymmion: ac am hynny, megis y mae Barn a Melldith y rhai drygionus yn perthyn i'w plant gyd â hwy; felly y mae Breintjau'r Seintjau, trwy Grift, yn perthyn i'w Plant hwyntau, oddieithr iddunt ymwrthod â Duw eu tadau: canys nid yw Cyfiawnder a Digofaint Duw yn helaethach i ddifetha hiljogaeth yr annuwjol, nag yw ei Râs a'i Drugaredd ef i achub Plant y Ffyddlonjaid; ac am hynny, ni ddylyd pallu *Bedydd*, Arwydd yr Addewidjon o Drugaredd Daw, iddunt. Num. xiv. 33. 2 Bren. v. 27. Jos. vii. 24, 25. Jer. xxii. 28.

5. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid yn awr, megis yr enwaedwyd plant yr *Juddewön* gynt: canys Sêl y Cyfammod ydoedd yr *Enwaediad* y pryd hynny, fel y mae y *Bedydd* yn awr, a ordeiniodd Crist yn lle'r *Enwaediad*. *Abraham* ac *Ismael* ei fâb, a phawb a anefid yn ei dŷ, a enwaedwyd yr un dydd: a Duw a orchymmynodd i holl bobl *Israël* ddwyn eu plant i'r Cyfammod gyd â hwynt, a rhoddi iddunt Sêl y Cyfammod, ac enwaedu arnunt. Gen. xvii. Deut. xxix. 10—12. Col. ii. 11, 12.

6. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, yn ganlynol i Enwaediad plant yr *Juddewön*; o blegid mai'r un Cyfammod o Râs, o ran sylwedd, a wnaeth Duw â hwy a ninnau. I fel Cyfiawnder y Ffydd, sef y Cyfammod Grâs, oedd yr *Enwaediad*. Ni wnaeth Duw Gyfammod Gweithredoedd â neb, ar ôl i ni oll ei dorri yng Nghwmp *Adda*,
am

am nad allai neb fod yn gadwëdig trwyddo; ac fe'n himpiwyd ni (y Cenhedloedd) i mewn i'r unrhyw Ragorfreintjau a'r *Juddewön* yn gyflawn: ac am hynny, megis y torrwyd hwy a'u plant ymmaith oddi wrth Sêl a Goruchwiliaeth y Cyfammod Grâs, ninnau a'n plant a himpiwyd i mewn i'r un gwreiddyn: Canys, *Bendith Abraham a ddaeth ar y cenhedloedd trwy Grist Jesu.* — *Ni wnaeth efe ddim gwahaniaeth rhyngom ni a hwynt.* — *Tn yr un modd yr oeddynt hwy a ninnau yn gadwëdig.* Gal. iii. 14. Aët. xv. 9, 11. Rhuf. iv. 11. xi. 15—17.

7. Ni a ddylem ddwyn ein Plant i'r Cyfammod trwy *Fedydd*, fel y gwnai'r *Juddewön* trwy'r *Enwaediad*; o blegid fod y Cyfammod Grâs o'r un helaethrwydd yn awr dan y Testament Newydd, ar ôl dyfod Crist i'r byd, ag ydoedd y pryd hynny dan yr Hên Testament, cyn i Grist ddyfod: canys ni ddaeth Crist i'r byd i gyfyngu'r Cyfammod, nac i wneuthur cyflwr babanod yn wnaeth. O's oeddynt yn y Cyfammod o'r blaen, y maent felly et to. Ni ellir diddymmu un Ragorfraint ysbrydol ag a roddodd Duw unwaith i blant, neu eraill, oddieithr i Dduw ei hun ei galw yn ôl; eithr ni alwëdd Duw erioed yn ôl Ragorfreintjau Plant y Ffyddlonjaidd. — Rhuf. xi. 29. *Canys diedifarws yw donjau a galwëdigaeth Dduw.* — Jer. xxx. 20. *Eu meibjon hefyd fydd megis cynt, a'u cynnulleidfa a sicrhëir ger fy mron: a mi a ymwelaf â'u holl orthbrymmwyr hwynt.*

8. Fe ddylai Esampl *Abraham* a phobl yr *Juddewön*, yn enwaedu eu plant yn ôl Gorchymmyn Duw, ein rhwymo ni i fedyddio ein plant; o blegid mai Sêl y Cyfammod tragwyddol oedd yr *Enwaediad* y pryd hynny; fef, Cyfammod ag oedd, yn y Sylwedd a'r Rhwymedigaeth ysbrydol o hono, i barhâu byth, ac nid i fyned heibio fel defodau seremoniawl y Ddeddf: canys hwn yw'r Cyfammod a gadarnhaodd Duw trwy Lw, er cyffur cryf i ni dan yr Efengyl; ac nid yw, gan hynny, wedi ei gyfnewid er gwaeth mewn dim, mewn perthynas i blant, na neb arall. Duw a ddywedodd wrth *Abraham* (Gen. xvii. 7.) *Cadarnhâaf fy nghyfammod rhyngof a thi, ac â'th bâd ar dy ôl di trwy eu hoesoedd, yn gyfammod tragwyddol, i fod yn Dduw i ti, ac i'th bâd ar dy ôl di.* — Hebr. vi. 13, 18. *Canys Duw, wrth wneuthur addewid i Abraham, o blegid nad allai dyngu i neb oedd fwy, a dyngodd*

dyngodd iddo ei hun. Fel trwy ddau beth dianwadal, yn y rhai yr oedd yn ammhossibl i Dduw fod yn gelwyddog, y gallem ni gael cyssur cryf. Mic. vii. 18—20. Gal. iii. 8, 17.

9. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o herwydd ei fod yn ddiammau yn beryglus ac yn feius, i ddibrisio Rhagorffaint werthfawr, a appwyntiodd Duw o'r dechreuad i Blant ei Bobl: canys Duw a ordeintodd i dorri ymmaith yr enaid a elgeulufai'r *Enwaediad* (Gen. xvii. 14.)—Ac nid ellir rhoi un esgus cyfiawn am esgeuluso *Bedydd Plant*, a ordeiniwyd yn Sêl o'r Cyfammod yn lle'r *Enwaediad*. Gan fod Plant y Ffyddlonjaid yn y Cyfammod gynt gyd â'u Rhieni dan yr Hên Destament, ac na ddichon neb ddangos eu bwrw hwynt allan dan y Testament Newydd, nac i fod eu cyflwr yn waeth, na'u Breintiau ysbrydol yn llai, dan Efengyl Crist, nag yr oeddynt dan Gyfraith *Moses*; ni's gellir meddwl, yn ddiryfyg, i Grifft erioed fwriadu eu torri hwynt ymmaith oddi wrth Ordinâad a ganiattaodd Duw iddunt: canys pe buasai Crist yn difreinio plant o'u perthynas i Gyfammod ac Eglwys Duw, gan dynnu ymmaith yr *Enwaediad*, heb ordeinio *Bedydd* i Blant y Ffyddlonjaid yn ei le; oni fuasai'r *Juddewön* yn crochlestin, ei fod ef yn esgymuno eu plant allan o Eglwys a Chyfammod Duw? Ac y mae'n ddiammau, y buasai hyn yn wrthddadl cryfach ganddunt yn erbyn Crist, nâ'r holl wrthddadleuon eraill i gyd; megis ag y byddai yn ddiammau yn awr hefyd yn rhwystr i'w Tröedigaeth hwy: a phe tröent i dderbyn Gweinidogaeth y Testament Newydd, hwy fyddent yn ddi-lys, naill ai'r *Enwaediad*, neu *Fedydd*, yn Sêl o'r Cyfammod i'w plant gyd â hwy, yn ôl y Gyfraith, ac Athrawjaeth *Moses* a'r Prophwydi; ac nid oes dim yn Efengyl Crist i ddywedud yn eu herbyn: canys Crist ei hun a ddywaid,—*Math. v. 17. Na thybiwch fy nyfod i dorri'r gyfraith neu'r prophwydi: ni ddaethym i dorri, ond i gyflawnu.* Jer. xxx. 20. Hebr. viii. 6.

10. Fe ddylyd bedyddio Plant dan y Cyfammod Grâs o blegid i'r holl Gyfammodau a wnaeth Duw â dynion erioed, gael eu gwneuthur, nid yn unig â hwynt hwy e hunain, eithr â'u plant hefyd gyd â hwy. Felly y gwnaeth Duw y Cyfammod Gweithredoedd ag *Adda*, ac â'i hâd felly y gwnaeth Duw Gyfammod â *Noah* a'i blant, ar ô

y Diluw: felly y gwnaeth Duw Gyfammod ag *Abraham*, ag *Isaac*, ac â *Jacob*, ac â'u plant gyd â hwy: felly y gwnaeth Duw Gyfammod yr Offeiriadaeth â *Levi* a *Phineas*, ac â'u plant gyd â hwy; ac ar ôl hynny, â *Dafydd* ac â'i hâd hefyd. Yr oedd y Cyfammodau hyn yn Rhagffurfiau, a rhai o honunt o'r un sylwedd a'r Cyfammod Grâs. A Duw hefyd a ddywaid wrth bawb o'i Bobl, — Gen. ix. 9. *Wele myfi, ie myfi, ydwyf yn cadarnhâu fy nghyfammod â chwi, ac â'ch hâd ar eich bôl chwi.* Gen. xvii. 7. xxviii. 4. xxxv. 12. Deut. xxix. 10, 11. Num. xxv. 10—13. Deut. xviii. 5. 1 Cron. xxiii. 13. 2 Sam. vii. 12. xxii. 51.

11. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid dan y Cyfammod Grâs; ac onid ê, fel Paganjaid y cyfrifir hwy, ac megis hâd y rhai digred ac eulynaddolwyr y byd, y rhai nid oes addewid nac arwydd o Obaith iddunt: Eithr y mae'r Ysgrythur yn gwahaniaethu llawer rhyngddunt. Mae'r Ysbryd Glân yn galw plant yn *sanctaid*, o herwydd eu perthynas i'r Cyfammod sanctaid, pan fytho naill ai tâd neu mam yn credu. 1 Cor. vii. 14. — Mae'r Apostoljon yn eu galw'n *Ddisgyblion*; sef, y plant a enwaedwyd arnunt cyn dyfod *Bedydd* i mewn. Act. xv. 10. — A Christ sy'n eu cyfrif ym mhlich y *rhai crefiniol*, o herwydd eu perthynas i Deulu'r Ffydd. Math. xviii. 6. — A'r Prophwyd *Esay* a ddywaid, mai hâd y rhai bendigedig ydynt hwy a'u heppil gyd â hwy. Esay lxxv. 23. — A *Dafydd* a ddywaid, y cyfrifir hwynt yn *Genhedlaeth i'r Arglwydd*; a bod i'r *Arglwydd* yn *Dduw iddo ef o grôth ei fam*. Sal. xxii. 10, 30. — A Duw ei hun a ddywaid, mai iddo ef y mae ei *Bobl yn plant a meibjon a merched*; ac mai *Plant iddo ef ydynt*. Ezech. xvi. 20, 21. — Ac am hynny, iddo ef y dylid eu cyflwyno hwy, i'rwy'r Ordinhâd a appwyntiodd efe i'r diben hynny.

12. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o herwydd fod perthynas Eglwyfig yn ddyledus iddunt, megis y mae dinasfaint yn perthyn i blant y bwrdeisiaid; a thrwy *Fedydd* derbynir hwy yn gyntaf i'r Eglwys weledig. Ac nid oes Cyfammod nac Addewid o Jechydwriaeth allan o'r Eglwys: canys Eglwys Crist yw Teyrnas Nefoedd ar y ddaear; a Christ a ddywaid, ei bod yn eiddo plant bychain, gan orhymmyn eu dwyn hwy atto: ac ni ddylyd cadw Eitfeddion

y Deyrnas allan, na phallu iddunt eu hawl ddyledus yn Nheyrnas Nefoedd, na gosod yn erbyn y peth y mae Crist yn orchymmyn. — Marc x. 13, 14. *Hwy a ddygasant blant bychain atto, fel y cyffyrddai efe â hwynt: a'r disgyblion a geryddasant y rhai oedd yn eu dwyn hwynt. A'r Jesu pan welodd hynny fu anfodlon, ac a ddywedodd wrthunt, Gedwch i blant bychain ddyfod attafi, ac na waherddwch iddunt: canys eiddo y cyfryw rai yw teyrnas Dduw.*

13. Wyn Praidd a Defaid Crist yw eu Plant; ac ni ddylyd cadw yr Wyn allan o Gorlan Crist, na'u rhwyttro i'r Olchfa fydd yn ei Waed ef; canys y mae Crist yn addaw'n bennodol i fod yn *Fugail* iddunt; a'i Ysbryd ef a ragddywedodd trwy'r Prophwydi gynt, y byddai i blant bach gael eu dwyn atto dan yr Efengyl ym mreichjau eu rhieni, ac ar eu hyf-gwyddau. — Esay xl. 11. *Fel bugail y portha efe ei braidd; a'i fraich y casgl ei ŵyn, ac a'u dwg yn ei fynwes, ac a goleda'r mammogjaid.* — Esay xlix. 22. *Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw, Wele, cyfodaf fy llaw at y cenhedloedd, a dyrchafaf fy maner at y bobloedd: a dygant dy feibjon yn eu mynwes, a dygir dy ferched ar ysgwyddau.* Can. vi. 6. Joan xxi. 15.

14. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o herwydd fod plant yn gyfrannog o'r holl Fedyddiau gynt i gŷd ag y sonier am danunt yn yr Ysgrythur, ag oeddynt yn Rhagffurfiau o'r *Bedydd* a ordeiniodd Crist. *Noah* a'i blant a fedyddiwyd yn yr Arch, er nad oedd Ffydd gan bob un o honunt. i *Pedr* iii. 20. — Pobl *Israel* a'u plant a fedyddiwyd yn y *Môr Côch* â'r cwmwl. i *Cor.* x. 1, 2. *Ecsod.* xii. 37. — Amryw o blant a fedyddiwyd â *Bedydd yr Ysbryd*; canys amryw a gyflawnwyd â'r Ysbryd Glân o grôth eu mammau. Holl fechgyn *Bethlehem*, dan ddwy flwydd oed, a fedyddiwyd â *Bedydd Merthyrddod*; sef, y rhai a laddodd *Herod* yn achos Crist. *Math.* ii. — A *Joan* a fedyddiodd lawer o blant yn ddiammau â *Bedydd Ddwfr*: canys fe fedyddiodd yr holl wlad yn gyffredinol; ac nid oeddynt i gŷd yn ddi-blant, nac yn debygol i rieni fod yn fodlon, heb i'w plant gael eu bedyddio hefyd, a hwyntau'n arferol, a than Orchymmyn oddi wrth Dduw ei hun, i ddwyn eu plant gyd â hwy i Gyfammod ac Ordinhadau Duw. *Math.* iii. *Gen.* xvii. *Deut.* xxix. 10–13. *Joel* ii. 16.

(47)
15. Y mae'n wrthwyneb i Drefn yr Apostoljon, i adelneb mewn Teuluoedd Cristjonogol heb eu bedyddio: canys yr oeddynt hwy yn bedyddio'r Teulu i gyd, pan fyddai'r Pen-teulu yn credu. Pan gredodd *Lydia*, hi a'i rheulu a fedyddiwyd. Pan gredodd *Ceidwäd y carchar* hanner nôs, yntef hefyd a'i holl deulu a fedyddiwyd yn y man; a *Phaul* a fedyddiodd dylwyth *Stephanas*: ac mae'n amlwg, mai meibjon, a merched, a phlant bach, a feddylir yn bennaf wrth *Deulu* yn yr Ysgrythur. Cymharwch *Ecsod. i. 1. â Gen. xlv. 5. xlv. 18, 19. Cymh. i Sam. xxvii. 3. â i Sam. xxx. 6. i Dim. v. 8. Gen. xxx. 30. Num. iii. 15.*

16. Ni ddichon neb y fo'n gwîr ofni Duw, ammau'n ffr ac yn bwylllog, nad oedd plant bychain lawer yn y tair mil a fedyddiwyd gan yr Apostoljon ar unwaith: canys nid oedd yr *Jaddewân* fodlon i neb Ordinhadau, heb gael eu plant gyd â hwy. Fe ddywaid yr Apostol wrth gynnifer ag oedd mewn oedran, am edifarhâu; ac a ddywaid am fedyddio *pob un* o honunt, heb ofod dim yn erbyn eu plant: o blegid (medd efe) fod yr Addewid iddunt hwy ac i'w plant hefyd. Ac y mae hyn yn Orchymmyn eglur am *Fedydd Plant*, i bawb a farno'n ddiuedd. — *Aët. ii. 38, 39. A Phedr a ddywedodd wrthunt, Edifarhêwch, a bedyddier pob un o honoch yn Enw Jesu Grist er madddeuant pechodau; a chwi a dderbyniwch ddawen yr Ysbryd Glân. Canys i chwi y mae'r addewid, ac i'ch plant.*

17. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o herwydd fod y Breintjau a'r Bendithion a arwyddocëir ac y felir yn y *Bedydd* yn angenrheidjol i'w Jechydwriaeth hwy, ac nad oes Jechydwriaeth hebddunt; sef, hawl o'r Cyfammod Gräs, Maddeuant Pechod gwreiddiol, Undeb â Chrïst, Sancteiddiad yr Ysbryd Glân, a'r Adenedigaeth: heb yr hyn bethau ni's dichon neb fod yn gadwëdig. — *Joan iii. 5. Jesu a atrebodd ac a ddywedodd, Tn wîr, yn wîr meddaf i ti, Oddieithr geni dÿn o ddwfr ac o'r Ysbryd, ni ddichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw.*

18. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o blegid ei fod yn dodi Rhwymedigaeth grymmus arnunt i ymwrthod â gweithredoedd y diäfol; a llawer a dderbyniafant lës oddi wrtho yn jeuaingc. Fe welwyd Argoelion gobeithiol o Räs Duw yn ymddangos mewn amryw yn gynnar jaw'n, er

er ysgatfydd i gymdeithas ddrwg eu llygru eilwaith. Ac y mae *Bedydd Plant* hefyd yn cynnal i fynu Gyffes gyffredin o Grefydd a Chrediniaeth; ag sy'n gwneuthur y Gair a Moddion Grâs yn rymmufach, nâ phe baent yn llwyr-ymwadu â'r Ffydd Gristjonogol, i broffesu anghrediniaeth; a chyd â hynny, yn dodi Rhwymedigaeth gref ar eu Rhieni, ac eraill, i ddysgu iddunt eu Dyledswydd: yr hyn beth yw un Diben cyffredinol o'r holl Ordinhadau a orchymmynnodd Duw. — *Sal. lxxviii. 5, 6. Canys efe a sicrhaodd dystiolaeth yn Jacob, ac a osododd gyfraith yn Israhel, y rhai a orchymmynnodd efe i'n tadau eu dysgu i'w plant. Fel y gwybyddai'r oes a ddél, sef y plant a enid: a phan gyfodent, y mynegent hwy i'w plant hwythau.*

19. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, er nad oes ganddunt Ffydd weithredol: canys nid am blant y mae Crist yn dywedud, *T neb a gretto, ac a fedyddier, a fydd cadwedig*; ac onid é, ni bydd bosibl i neb plant oll fod yn gadwedig, a fyddo farw yn jeuaingc, am nad ydynt yn credu. Eithr y mae mor sicr, mai nid am blant bach, ond am rai mewn oedran, y dywed Crist hyn; ag yw yn fier, mai am rai mewn oedran, ac nid am blant bach, y dywaid yr Apostol, *T neb ni fynno weithio, na chaed fwyta chwaith*. Nid babanod y mae Crist na'r Apostol yn feddwl, y rhai ni's gallant gredu, na gweithio. Ond y mae yn ddiammau, fod mewn babanod gymmaint o gymhwysder i *Fedydd*, ag fydd ganddunt i Gyfiawnhad a Bywyd tragywyddol; heb yr hyn y byddent i gyd yn golledig: canys fe fedr Ysbryd Duw weithio y fath Gymhwysdra ag sy raid mewn plant bychain, fel mewn dynjon mawrion, er na wyddom ni pa fodd y mae'n gweithio yn y naill na'r llall. *Jeremi, a Joân Fedyddiwr, ac amryw eraill, a sancteiddiwyd o groth eu mamau. Joân iii. 8, 9. Preg. xi. 5. Luc 1. 15, 44. Jer. i. 5. Esay xlv. 3. Sal. viii. 2.*

20. Fe ddylyd bedyddio Plant y Ffyddlonjaid, o herwydd fod eu Braint i Gyfammod ac Eglwys Duw wedi ei sefydlu o'r dechreuad, yn eglurach nag amryw Ordinhadau angenrheidiol eraill. Nid oes Orchymmyn pennodol, nac Esampl, am Wragedd i dderbyn *Swpper yr Arglwydd*; na Gorchymmyn pennodol yn y Testament Newydd, am *Addoliad teuluol*, a *chadwraeth y Sabboth* ar y dydd cyntaf o'r wythnos;

wythnos; er eu bod, er hynny, mor eglur, na feiddia un Cristjon ammau yn eu cylch: Ac nid oes un gwrthddadl yn erbyn *Bedydd Plant*, ond y cyffelyb ag a allefid wrthddywedud gynt yn erbyn yr *Enwaediad*, ac yn awr hefyd yn erbyn amryw Ordinhadau eraill, a orchymmynnodd Duw ei hun; y rhai y bydd rhyw ddynjon tueddol neu gilydd yn gwrthresymmu yn eu herbyn, tra parhao cyfeiliorni yn y byd. — Rhuf. ix. 20. *O ddyn, pwy wyt ti yr hwn a ddadleui yn erbyn Duw?* *

Cw. Ym mha le y dylyd gweini'r Ordinhaad o *Fedydd*?

Att. Nid yn breifat, yn y tŷ gartref, heb angenrheidrwydd mawr; eithr yn gyhoeddus, yn wyneb yr Eglwys, pan fyddo'r Gynnulleidfa ynghyd. O blegid,

1. Yngŵydd y Gynnulleidfa mae'n weddus i dderbyn un yn gydaelod â hwy o gorph Eglwys Crist; fel y byddont oll yn dystion, ac oll i gyduno â'i gilydd yn barchedig yn y rhan honno o Addoliad Duw.

2. O blegid fod cyfle i'r Gynnulleidfa dderbyn Adeiladaeth pan y bedyddir un: canys, nid edrych oddi amgylch yn segur, neu absennu oddi wrth y Sacrament cyffegredig hwn, ym mha un y mae'r Drindod Fendigedig yn bresennol, a ddylent; eithr dwys-ystyriaid bob un, ac adgofio Addunedau eu *Bedydd*, trwy Help Duw, ar yr achlysur hyn.

3. O blegid mai Dyled pawb o'r Gynnulleidfa yw, cydweddio ar Dduw yn deilwng, am Fendith ar y Sacrament hwn i'r neb a fedyddir: canys pe baem yn fwy difrifol yn ein Gweddiau, mae'n ddiammau y byddai Ordinhadau Duw yn fwy llefiol; arferiad ammharchus o honunt, yw'r achos o'u hafles.

E

Cw. Beth

* Gan nad yw'r Awdwr ond amddiffyn Egwyddor a Defod ddiddadl yr Eglwys Gatholig ym mhob oes o honi, mae'n gobeithio y bydd i'r gostyngedig a'r pwylllog, ag sy'n ofni Duw, ac yn hoffi Heddwch, o wahanol farn, i bwyso'r Ystyriaethau hyn yn ddiduedd; ac o's nid allant gydsynnio â hwynt, y parhânt yn heddychol tu ag at yr Awdwr, megis y mae'r Awdwr tu ag attunt hwy. Eithr, o's myn neb gynhennu ac ymryson, nid yw'r Awdwr yn hoffi hynny: ond y mae yn bwriadu, o's bydd rhaid, i barotôl Amddiffynfa ychwaneg (o's Duw a syn) erbyn y bo achos wrtho; eithr, nid heb gymmeryd dan ei ystyriaeth Gyngor y *Gŵr doeth*. Diar. xxvi. 4, 5.

Cw. Beth yw Dyled Rhieni y Plant a fedyddier ?

Att. 1. Hwyl a ddylent ymddarostwng yn bruddaidd ger bron Duw, o blegid y llygredigaeth gwreiddjol a dderbyniodd eu Plant oddi wrthunt, fel gwahanglwyf marwöl a ddug Ddinystr tragywyddol arnunt, oni ragflaena Gräs Duw.

2. Hwyl a ddylent gyflwyno eu Plant mewn Cyfammod i Dduw yn wir-ddifrifol, ac â'u holl galonnau ; gan weddio ar Dduw, eu sancteiddio hwyl â'i Ysbryd Glân, a'u golchi yng Ngwaed Crist ; a pharhau i weddio droftunt.

3. Hwyl a ddylent ddiolch i Dduw am y Cyfammod Gräs, heb ba un ni fuasai Gobaith am Fwyd tragywyddol iddunt hwyl, na'u Plant ychwaith ; ac ystyriaid, pa un a ydynt yng Nghyfammod Duw mewn gwirionedd : canys, er fod Proffes o Grefydd yn rhoi hawl iddunt o Oruchwiliaeth y Cyfammod ger bron dynjon ; etto, nid dim llai nâ Gwirionedd Gräs ynddunt, all roi iddunt Sail ffr i obeithio fod yr Arglwydd yn Dduw cyfammodol iddunt hwyl a'u hâd.

4. Hwyl a ddylent ddysgu i'w Plant Wyddorjon a Dyled-fwyddau Crefydd, a'u dwyn yn ddyfal dan Foddjon Gräs, a rhoddi Esamplau bucheddol iddunt, a gwilio droftunt, rhag i arferion pechadurus y byd, a chymdeithas ddrwg, eu llygru ; yr hyn a lygrodd filoedd o rai a oeddynt yn Blant go-beithiol unwaith yn eu jeuengŷtid.

5. Hwyl a ddylent, hyd eithaf o'u gallu, ofod eu Plant i gyd fyw â Theulu'r Ffydd, a fyddo yn gwir-addoli Duw, pan fyddont yn ymadel â thŷ eu Tad. Trwy gymmysgedd Plant Duw â chenhedlaeth ddrygionus yr annuwjollon, y llygrwyd trigolion yr hên fyd, ac y llanwyd y ddaear â phechod ; nes cyffrôi Duw i'w ddistrywio â'r Dwfr Diluw.

Cw. Beth yw Dyled y Plant a gafodd eu bedyddio ?

Att. 1. Pan ddelont i oedran a dyall, hwyl a ddylent ystyriaid yn alarus lygredigaeth eu natur, a'u colledigaeth ynddunt eu hunain pan ddaethont i'r byd ; am nad oedd Jechydwrïaeth iddunt, ond trwy Gyfryngdod Crist yn y Cyfammod Gräs : canys er Maddeuant pechodau y'n bedyddio oll ; fel na's dichon neb wadu Pechod gwreiddjol, heb wadu Diben eu Bedydd ; nac yn unjawn i wadu Bedydd Plant, heb wadu Pechod gwreiddjol. *Att.* ii. 38.

2. Hwyl a ddylent ddiolch i Dduw, am eu cymmeryd yn Blant iddo ei hun trwy Grift Jesu, i feddu rhan yn yr Addewidjon a'r Breintjau a berthyn i Bobl Dduw ; ac i fod dan

dan Nawdd ei Ddajoni, a Gofal neillduol ei Ragluniaeth ef; gan weddio yn ddyfal am Râs, fel na ffortfentont y Breintiau hyn byth.

3. Hwyl a ddylent lasurio am Wybodaeth o'r Cyfammod trwy ba un y derbyniwyd hwyl yn Blant i Dduw; fel y dylgont i gymmeryd Duw fel eu Tad a'u Dedwyddwch pennaf, yr Arglwydd Iesu fel eu Tywysog a'u Jachawdwr, yr Ysbryd Glân fel eu Sancteiddiwr a'u Diddanwr, Gogoniant Duw yn Ddiben, a Gafr Duw yn Rheol ym mhob peth, a Phobl Duw yn Gyffeillion ac yn Frodyr iddunt.

4. Hwyl a ddylent gymmeryd Cyfammod eu *Bedydd* arnunt eu hunain, yn gydwybodol, ac yn gynnar, yn *Swpper yr Arglwydd*; canys, oni *unant* eu hunain yn ewyllysgar â'r Arglwydd pan ddelont mewn oedran, maent yn ymwadu â'u *Bedydd*, ac ni chânt lês oddi wrtho.

5. Hwyl a ddylent yn fynych atgofio Ammodau eu Cyfammod *Bedydd*, i'w deffrôl i edifarhâu am eu trosedd o honunt; ac ystyriaid y Rhwymedigaeth sydd arnunt i ymwrthod â holl weithredoedd y diafol, rhodres y byd, a chwantau pechadurns y cnawd; ac i gredu holl Byngciau Ffydd Crist, a chadw Ewyllys gwynfydedig Duw a'i Orchymmynion; o's mynnant fod yn Aelodau i Grist, yn Blant i Dduw, ac Etifeddion Teyrnas Nefoedd.

6. Fe ddylai pob dyn gofio Adduned ei *Feaydd* yn amser profedigaeth, pan fo pechod yn ymgynnyg iddo; a dywedud ynddo ei hun, Pa fodd y gwadaf fy *Medydd*, ac y torraf fy Nghyfammod â Christ? Fe'm cyffegrwyd i Dduw, ac i Stâd o Jechydwriaeth, yn Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân; pa fodd gan hynny y gallaf dynnu yn ôl, i roddi fy hun i'r diafol, ac i dasflu fy hun i golledigaeth, am blefer y pechod hwn? 1 *Cron.* xvi. 15.

7. Fe ddylai pawb a fedyddiwyd, ddyfal-arferyd pob moddion i gynhyddu yng Ngrâs Duw; fel na chymmeront yn gywilydd i gyffesu Ffydd Crist a groeshoeliwyd; ac y gallont ymrôi, trwy ei Râs ef, i filwrio yn wrol dan Ffianer Crist, yn erbyn pechod, y byd, a'r cythraul; a pharhâu yn filwyr, ac yn weision ffyddlon i Grist holl ddyddiau eu bywyd. *Diar.* xxvii. 10. *Gal.* iii. 3. *Preg.* xii. 1. *Diar.* vi. 17. xxvii. 10. 2 *Cor.* vi. 20. 2 *Pedr* ii. 21, 22.

Cw. Chwi a soniafoch yn helaeth am *Fedydd*; beth yw *Swpper yr Arglwydd*?

Att. *Swpper yr Arglwydd* yw'r ail Sacrament, a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys dan yr Efengyl, yn lle *Oen y Pasg* yn yr Eglwys *Juddewig* dan Gyfraith *Moses*.

Cw. Wrth ba enwau y gelwir y Sacrament hwn yn yr Ysgrythur?

Att. 1. Yr ydys yn ei alw yn *Gwppan y Fendith*; o blegid y Bendithion a bwrcasodd Crist, ag ydys yn arwyddo-câu ac yn felio ynddo. 1 *Cor.* x. 10.

2. Yr ydys yn ei alw yn *Gymmun Corph a Gwaed Crist*; am fod y Cymmunwyr difrifol yn gydgymmunol neu'n gygyfrannog o Ddonjau'r Prynedigaeth a bwrcasodd Crist. 1 *Cor.* x. 16.

3. Yr ydys yn ei alw, *Bwrdd yr Arglwydd*; o herwydd fod yr Ordinhâad hon fel Gwledd ysbrydol, lle mae Gweision Crist yn bwyta ac yn yfed gyd ag ef ar ei Fwrdd. 1 *Cor.* x. 21.

4. Yr ydys yn ei alw yn *Dorri Bara*; o herwydd fod Bara yn cael ei dorri a'i fwyta ynddo, yn arwyddocaad o Ddiodeffaint Crist, ac o Gymmundeib y Saint. *Act.* ii. 24. 1 *Cor.* x. 17.

5. Yr ydys yn ei alw yn *Waed y Testament newydd*; o herwydd fod Bendithion y Testament newydd, fef y Cyfammod newydd, yn cael eu fello yng Ngwaed Crist i'w Bobl ef yn y Sacrament hwn.

6. Yr ydys yn ei alw yn *Swpper yr Arglwydd*; o herwydd mai ar ddiwedd ei Swpper ddiweddas, cyn ei fradychu a'i groeshoelio, y darfu i'r Arglwydd Jesu ordeinio'r Sacrament hwn.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng *Swpper y Arglwydd*, yr ail Sacrament, a *Bedydd*, y Sacrament cyntaf yn Eglwys Crist?

Att. Yr un yw Awdwr y ddau; fef, Crist: Seliau'r un Cyfammod yw'r ddau; ein Colledigaeth ynnom ein hunain, a'r Jechydwriaeth fydd yng Nghrist, a'n Dyled i gredu, a ofodir allan yn bennaf, yn y ddau: eithr y maent yn gwanhaniaethu mewn pum peth; fef,

1. Y maent o wahan enwau : *Bedydd*, a *Golchiad* yr *Alenedigaeth*, y gelwir y Sacrament cyntaf ; *Swpper* yr *Arglwydd*, a *Bwrdd* yr *Arglwydd*, a *Chymmun* *Corph* a *Gwaed* *Crist*, y gelwir yr ail Sacrament.

2. Nid yr un Arwyddion gweledig fydd ypdant : *Duw* yr *Arwydd* weledig yn y *Bedydd* ; *Bara* a *Gwin* a ordeiniodd *Crist* yn *Swpper* yr *Arglwydd*.

3. Nid i'r un Pwrpas neillduol y mae'r ddau : canys, *Arwydd* o'n *Himpiad* cyntaf i mewn i *Gorph* *Crist* dan *Oruchwiliaeth* y *Cyfammod* *Gras*, yw *Bedydd* ; eithr *Arwydd* o'n *Sefydliad* a'n *Cynnydd* yng *Nghrist*, yw *Swpper* yr *Arglwydd*.

4. Nid yw pob un o'r ddau Sacrament hyn i'w harferyd amryw weithiau : canys ni ddylid *bedyddio* ond unwaith yn unig ; un *Duw*, un *Bedydd* ; eithr fe ddylid derbyn *Swpper* yr *Arglwydd* yn fynych.

5. Mae *Bedydd*, y Sacrament cyntaf, yn perthyn i *Blant* y rhai a broffesant *Efydd* *Crist*, i'w derbyn i *Eglwys* *Duw*, megis i *Fammaethdy* ysbrydol, i'w meithrin ar fronnau eu mam ; eithr ni ddylid derbyn neb i *Swpper* yr *Arglwydd*, ond y rhai a fo mewn oedran yn unig.

Cw. Pa ham na roddir *Swpper* yr *Arglwydd* i *Blant* ; canys mae'r *Crist* nogion a'r *Eglwysydd* *Groegaid*, ag sy'n aml jaw'n trwy wledydd y dwyrain, nid yn unig yn *bedyddio*, ond yn rhoddi *Swpper* yr *Arglwydd* hefyd i'w *Plant* ?

Att. 1. Ni ddylid rhoddi *Swpper* yr *Arglwydd* i *Blant* bach ; o blegid ei fod yn anghyttun â *Threfn* yr holl *Eglwysydd* puraf, trwy holl oesoedd a gwledydd y byd ; er fod tyfiolaethau aneirif, eu bod hwy oll yn *bedyddio* *Plant* y *Crediniol*.

2. Mae *Cyflwyniad* o *Blant* mewn ffordd o *Gyfammod* i *Duw*, yn *Enw'r* *Tad*, a'r *Mab*, a'r *Ysbryd* *Glân*, yn y *Bedydd*, yn ddigon i wahaniaethu rhyngddant a phlant *Paganjaid* digred, ac yn *Sail* ddigonol o *Obair* i *Rieni* duw-jol am *Jechydwriaeth* eu *Plant*, pan fyddont farw yn fychain ; ac nid ellir cadarnhau'r *Cyfammod* hwnnw yn rym-mufach, nes delont mewn oedran a dyall i'w gymmeryd ar-nunt eu hunain, ac i'w wneuthur yn weithred o'u heiddo eu hun.

3. Mae *Duw* yn gorchymmyn tri pheth pennodol i bawb a ddél i *Swpper* yr *Arglwydd*, ag sy'n cau allan blant bach

a dynjon cuall; fef, (1) Bod i'r Cymmunwyr oll gofio Marwolaeth Crist. (2) Bod i bob un holi ei hun; ac felly i fwyta o'r Bara, ac yfed o'r Cwppan. (3) Bod iddunt oll jawofarnu Corph yr Arglwydd; fef, adnabod Ystyr ysbrydol y Bara a'r Gwin, a'r gwahaniaeth fy rhyngddunt ag ymborth cyffredin; yr hyn ni ddichon Plant, nes dyfod i oedran a dyall.

Cw. Pa wahaniaeth fydd rhwng *Supper yr Arglwydd* ac *Oen y Pâsg*, Sacrament yr *Juddewön* gynt?

Att. 1. Yr oedd *Oen y Pâsg* yn Arwydd o Waredigaeth dymhorol yr *Juddewön* o wlad yr *Aipht*; mae *Supper yr Arglwydd* yn Arwydd o'n Hymwared ni oddi wrth Golledigaeth dragywyddol.

2. Yr oedd *Oen y Pâsg* yn Arwydd o Grist i ddyfod; ond y mae *Supper yr Arglwydd* yn Arwydd o Grist wedi dyfod.

3. Yr oedd *Oen y Pâsg* i barhau hyd Ddiodeffaint Crist; ond y mae *Supper yr Arglwydd* i barhau hyd Ddyfodiad Crist i'r Farn.

Cw. Ym mha bethau y mae *Supper yr Arglwydd* ac *Oen y Pâsg* yn gyffelyb i'w gilydd?

Att. 1. Ar Enw'r Arglwydd y gelwir y ddau. *Pâsg yr Arglwydd* y gelwir y naill, a *Supper yr Arglwydd* y gelwir y llall; canys yr Arglwydd a ordeiniodd y ddau. *Ecfod. xii. 12. 1 Cor. xi. 20.*

2. Yr oedd *Oen y Pâsg* i fod yn berffeithgwbl, ac i'w ladd a'i fwyta wedi roffio wrth dân, yn gyffelybiaeth o Grist, *Oen Duw*, a groeshoellwyd drosom, i dynnu ymmaith ein pechodau; ag y ddylem ni ymborthi arno trwy Ffydd, yn *Supper yr Arglwydd*. *Ecfod. xii.*

3. Yr oedd gwaed *Oen y Pâsg* yn Arwydd i'r *Isrâel-jaid* o'u Gwaredigaeth hwy, pan oedd Duw yn distrywio'r *Aipht-jaid*. Trwy Waed Crist, a arwyddocëir yn *Supper yr Arglwydd*, y gwaredir Pobl Dduw, pan ddistrywir holl annuwjollon y byd. *Ecfod. xii. 12, 13.*

4. Er coffadwriaeth i bobl *Isrâel* o'u Gwaredigaeth o dir yr *Aipht*, a thŷ'r caethiwed, trwy'r *Môr Coch*, yr ordeiniwyd y *Pâsg*; ac er coffadwriaeth o'n Hymwared ni oddi dan gaethiwed Satan a phechod, trwy Waed Crist, yr ordeiniwyd *Supper yr Arglwydd*. *Ecfod. xii. 14. 1 Cor. xi.*

5. Yr oedd pobl *Isrâel* i fwyta *Oen y Pâsg* yn gyfan, gyd â dail furion, a bara croyw, ac heb furdoes yn eu teiau; a chweddi ymwifgo, i fyned ar ffrwft allan o'r *Aipht* oddi dan lywödraeth *Pharao*: ac felly y mae i ninnau dderbyn Crist yn *Swpper yr Arglwydd*, yn gyflawn, nid mewn rhan yn unig; gyd ag Edifeirwch a Phurdeb duwjol; gan fwrw ymmaith lefain malais a drygioni, ac ymwifgo ag arfogaeth Grâs Duw, i ymadel ar ffrwft oddi dan lywödraeth Satan a phechod dros byth. *Ecsod. xii. i Cor. v. 7, 8.*

6. Nid oedd i neb dienwaededig, na dieithr, nac aflan, i fwyta o *Oen y Pâsg*; ac nid oes i neb difedydd, neu ddieithr i Deulu'r Ffydd, nac un o fuchedd aflan, ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*. *Ecsod. xii. 43, 48.*

7. *Pâsg yr Arglwydd* oedd yr Ordinhâad uchaf, a mwyaf rhagorol, ag a roddodd Duw i'w Bobl dan y Gyfraith; a *Swpper yr Arglwydd* dan yr Efengyl, yw'r Ordinhâad fwyaf ardderchog a ganiattaodd Duw i'w Bobl erioed; lle'r arwyddocëir y pethau mwyaf rhyfeddol ac ardderchog, ac y'n derbynier ni gan yr Arglwydd, nid fel gweision, eithr yn hytrach fel Cyfeillion, a Brodyr, a Gwahoddedigjon, i gyd-wleda ag ef, ac i gyfrannu rhyngom Olud anchwiliadwy ei Râs, a ficerwydd o Deyrnas Nefoedd.

Cw. Pa ham yr ordeiniwyd Sacrament *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Er mwyn tragywyddol gôf am aberth dioddefaint Marwölaeth Crist, a'r llesâad yr ydym ni yn ei dderbyn oddi wrtho.

Cw. Pa fawl peth a ddylech gofio am danunt yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Tri pheth.

1. Mi ddylwn gofio am Ddioddefaint a Marwölaeth Crist: canys felly y gorchymynnir i ni. — *i Cor. xi. 26.* *Cyn-nifer gwaith bynnag y bwytaoch y bara bwn, ac yr yfoch y cwppan bwn, y danghofwch farwölaeth yr Arglwydd oni ddelo.*

2. Mi ddylwn gofio, fod Dioddefaint Marwölaeth Crist yn Aberth i Dduw drofod. — *i Cor. v. 7.* — *Canys Crist ein Pâsg ni a aberthwyd drosom ni.*

3. Mi ddylwn gofio am y llesâad fydd i mi trwy Aberth Dioddefaint a Marwölaeth Crist: canys efe a ddaeth i *ddilên pechod, trwy aberthu ei hun.* Hebr. ix. 26.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ynghylch Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist?

Att. 1. Mi ddylwn ystyriaid, fod yr holl fydd wedi pechu a syrthio dan Ddigofaint Duw; ac nad oedd yn gyttun â Chyfiawnder Duw, i faddau pechod heb Aberth am dano. *Rhuf.* iii. 23—25.

2. Mi ddylwn ystyriaid, nad oedd aberthu holl creadurjaid y byd yn jawn ddigonol am bechod dŷn; canys nid oedd yr Aberthau gynt ond *Cysgodau o Grift.* Hebr. ix. 9. x. 1.

3. Mi ddylwn ystyriaid, nad oes bosiblŵrwydd na gobaith am lês jachusol i'm Henaid, ond trwy Aberth Dioddefaint Crist yn unig. *Act.* iv. 12. *Sal.* xlix. 7, 8.

Cw. Pa Lesâad sy'n dyfod trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist?

Att. Llês annhraethol. Canys,

1. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, y rhyddheir ni o feddiant ein gelynjon ysbrydol, ag ydym wrth natur dan eu llywödraeth a'u meddiant. Hebr. ix. 12. *Luc* i. 74, 75. *Act.* xxvi. 18.

2. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, y mae Maddeuant ac Ymwared oddi wrth y golledigaeth a'r poenau tragwyddol a ddygodd pechod arnom. — Hebr. ix. 22. — *Heb ollwng gwaed nid oes maddeuant.* Math. xxvi. 27, 28. *Joan* iii. 16. *Rhuf.* viii. 1, 34. *Ecsod.* xii. 22, 23.

3. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, y rhoddir Ysbryd Duw i adnewyddu a sancteiddio ein natur bechadurus, ac i'n cymmorth yng Ngwafanaeth Duw. *Joan* xvi. 7. *Gal.* iii. 13, 14.

4. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist yn unig, y cyflawn-fodlonwyd Cyfiawnder Duw, fel y'n derbynid ni i Heddwch â Duw, ac yn Blant iddo. *Rhuf.* iii. 25. 1 *Joan* ii. 2.

5. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, yr agorwyd i ni ffordd newydd a bywjol i nesâu yn hyderus ger bron Duw, fel y credom yn ddiamheus, y derbyna Duw, trwyddo ef, ein Gweddiau a'n holl Ddyledfwyddau yn gymmeradwy. *Eph.* iii. 12. Hebr. iv. 16. x. 19—21.

6. Trwy

6. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, y rhoddir i bawb a gredant Fywyd tragywyddol, er eu bod wrth natur-jaeth yn blant digofaint, a than farn marwölaeth. *Joan* iii. 14, 15. *Hebr.* v. 8, 9.

7. Trwy Aberth Dioddefaint Marwölaeth Crist, y rhoddir i ni Ymwared sicr oddi wrth holl Felldithion echrydus y Gyfraith, a Hawl sicr o holl Fendithion yr Efengyl, ac Addewidjon y Cyfammod Gräs, a bwrcafodd Crist, ac a felir yn ei Waed ef. *Hebr.* ix. 16, 17. *Gal.* iii. 13. 2 *Cor.* i. 20.

Cw. Pa ham yr ordeiniwyd *Supper yr Arglwydd* er coffadwriaeth o Aberth Dioddefaint Crist?

Att. 1. Am mai'r peth mwyaf pwysfawr, mwyaf budd-jol, a mwyaf angenrheidjol, yw : canys pethau angenrheid-jol a phwysfawr a orchymmynnir yn yr Ysgrythur i ni gosio am danunt. *Ecsod.* xx. 8. *Preg.* xii. 1. *Joan.* xv. 20.

2. Am ein bod, trwy'r llygredd pechadurus fydd ynnom, yn dueddol i anghosio'r pethau rheitiaf, megis yr anghosfodd pobl *Isräel* eu Gwaredigaeth o'r *Aipht* trwy'r *Môr Coch*, a'r Gwyrthjau mawrjon a wnaeth Duw drostunt, ac yr ang-hosiasant Gyfammod eu Duw, nes ei gyffroi ef o'r diwedd i'w torri hwynt ymmaith. *Deut.* iv. 23, 24. xxxii. 18-20.

3. Fe ordeiniwyd y Sacrament hwn, i gosio Aberth Di-oddefaint Crist, i ddangos i ni ddrwg pechod, a Chyfiawnder a Chariad Duw ; ac i ddeffroi ein Serch a'n Ffydd tu ag at Grist, a'n Diolchgarwch iddo ; yr un gyffelyb a phe baem yn ei weled ef â'n llygaid yn aberthu ei hun ar y Groes drosom. — *Gal.* iii. 1. O y *Galatiaid* ynfyd, pwy a'ch lly-gad-dynnodd chwi, fel nad ufuddhäech i'r gwirionedd, i'ba rai o flaen eu llygaid y portreiadwyd *Jesu Grist*, wedi-ei groeshoelio yn eich plith?

Cw. I ba ddiben ychwaneg yr ordeiniwyd *Supper yr Ar- glwydd*, heb law er côf am dano?

Att. 1. Fe ordeiniwyd *Supper yr Arglwydd*, yn Sêl o'r Cyfammod Gräs, i'r rhai y mae'r Cyfammod yn perthyn iddunt, i'w rhwymo i gyflawnu'r Gofynniad o hono. *Luo* xxii. 20. *Math.* xxvi. 28. *Hebr.* ix. 15, 16, 22.

2. Fe ordeiniwyd *Supper yr Arglwydd*, yn fodd i adfywjo a chynhyddu Gräs Duw ynnom ; sef, i weithio ynnom ychwaneg o Edifeirwch, a Thrifwch duwjol, a Thynerwch Calon ; ychwaneg o Ffydd, a Chariad, a Diolch i Dduw, a Llawenydd

Llawenydd yn yr Ysbryd Glân. *Zech. xii. 10. Luc xxiv. 30—32.*

3. Fe ordeiniwyd *Swpper yr Arglwydd*, i wahaniaethu rhwng Disgyblion Crist a phobl y byd; ac yn arwydd o Gyffes ein Ffydd, a'n Proffes o Grefydd Crist: ac ni ddylai fod yn gywilydd gennym ei arddel ef. *Joan x. 27, 28. Rhuf. i. 16.*

4. Fe ordeiniwyd *Swpper yr Arglwydd*, i'n nerthu yn erbyn profedigaethau, a'n diddanu dan bob trallodau, ac i'n cymmorth ym mhob Dyledswyddau i ogoneddu Duw. *2 Dim. ii. 1. 2 Pedr iii. 17, 18. Sal. xxxiv. 5.*

5. Fe ordeiniwyd *Swpper yr Arglwydd*, i sefydlu Pobl Duw mewn Undeb ysbrydol â Christ, ac mewn Undeb a Chariad brawdol â'i gilydd, fel cydaelodau o'i Gorph ef. *1 Cor. x. 16, 17. xii. 27. Rhuf. xii. 5.*

6. Fe ordeiniwyd *Swpper yr Arglwydd*, i'n gwneuthur yn ddiolchgar am Gariad Crist yn dioddef drosom. Crist ei hun a'i Ddisgyblion a ganasant Hymn o Fawl i Dduw ar ddiwedd y *Swpper*. *Math. xxvi. 30.*

Cw. Pa beth yw y rhan oddi allan, neu'r arwydd weledig, yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Bara a Gwîn; y rhai a orchymmynnodd yr Arglwydd eu derbyn.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ynghylch hyn?

Att. Dau beth.

1. Yr Arwyddjon gweledig a ordeiniodd Crist yn y Sacrament hwn; sef, *Bara, a Gwîn.*

2. Gorchymmyn Crist i dderbyn yr Arwyddjon hyn; sef, i fwyta o'r Bara, ac i yfed o'r Gwîn. *Math. xxvi. 26, 27.*

Cw. Pa ham yr ordeiniodd Crist Fara a Gwîn i fod yn Arwyddjon yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Nid o herwydd fod rhinwedd naturjol ynddunt i wneuthur Llës ysbrydol i ni: canys, trwy Fendith Crist yn unig y mae'r Sacrament yn llefiol; eithr y mae cymhwyfder lawer yn y Bara a'r Gwîn i arwyddocâu amryw bethau a ddylem ystyriaid yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa gymhwyfder fydd yn y Bara a'r Gwîn, i arwyddocâu amryw bethau y ddylech ystyriaid yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1.

Att. 1. Yn y parotoad o honunt, rhaid i'r yd gael ei ddyrnu, a'i falu, a'i bobî a thân, cyn y bo yn fara; megis y mae'n rhaid yffigo'r grawnwin, a'i briwio yn y gwingafn, cyn y bont yn win: ag sy'n dangos allan Ddioddefaint Crist. *Hebr.* v. 9.

2. Mae Bara a Gwîn yn dal allan yr angenrheidrwydd o Grist i bob dŷn: canys ni ddichon neb fyw heb luniaeth, neu heb Fara a Gwîn; hynny yw, heb fwyd a diod: ac felly ni's dichon neb byth fwynhâu Bywyd tragywyddol, heb i Grist fod yn Ymborth ysbrydol iddunt. *Joan* vi. 53. *Act.* iv. 12.

3. Mae Bara a Gwîn yn fuddiol i feithrin y rhai bychain, i ddiwallu'r rhai newynog, ac i nerthu'r rhai gweinjôn i'w gwaith yn y byd. Crist sy'n digoni'r Eneidjau newynog, ac yn Gryfwr iddunt yng Ngwafanaeth Duw; a thrwyddo ef y mae eu cynnydd mewn Grâs. *Joan* xv. 5. *Phil.* iv. 13. 2 *Dim.* ii. 1. 2 *Pedr* iii. 18.

4. Mae Bara a Gwîn yn adfywjo ac yn llonni calon dŷn, ac yn fwy dymunol nâ dim i'r rhai fo mewn diffyg. Crist yw Diddanwch ei Bobl; efe yw Llawenydd eu calonau; ac nid oes dim mor ddymunol ganddunt yn yr holl fyd: canys hwy ymadawent â'r cwbl er ei fwyn; megis y gwnai dŷn newynog am dammaid o fara, yn hytrach nâ marw o newyn. *Phil.* iii. 7—9. *Sal.* lxxiii. 25. *Hebr.* xi. 24—26. 1 *Pedr* ii. 7.

5. Bara a Gwîn, sef bwyd a diod, neu luniaeth, yw'r gwerthfawroccaf o'r holl Drugareddau tymhorol; ond ni wnânt lês i neb, heb eu derbyn, ac ymborthi arnunt. Y gwerthfawroccaf o holl Drugareddau Duw i gŷd yw'r Arglwydd Jesu; eithr ni ellir cael lês oddi wrtho, heb ei dderbyn, ac ymborthi arno trwy Ffydd.

Cw. Pwy yw'r dynjon, a orchymmynnir iddunt dderbyn yr Arwyddjon hyn o Bara a Gwîn yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Disgybljon Crist; sef, pawb a gredant ynddo, ac a dderbyniant ei Athrawjaeth, i fod yn Ddilynwyr iddo: i'r Disgybljon i gŷd, a fedr jawnfarnu Corph Crist; ac nid i neb ond i'w Ddisgybljon, y mae Crist yn ordeinio'r Sacrament hwn. — *Math.* xxvi. 26, 27. *Ac fel yr oeddynt yn bwyta, yr Jesu a gymmerth y bara; ac wedi iddo fendithio, efe a'i torrodd, ac a'i rhoddodd i'r disgybljon, ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwytêwch; bwn yw fy nghorph. Ac wedi iddo*

iddo gymmeryd y cwppan, a diolch, efe a'i rhoddes iddunt, gan ddywedud, Yfwech bawb o bwn.

Cw. A ddylai pawb o'r Cymmunwyr dderbyn y ddwy Arwydd hyn; fef, y Bara a'r Gwîn? canys ni rydd yr Offeiriaid *Pabaid* ond y Bara yn unig i'r bobl, ac yn yfed y Gwîn eu hunain?

Att. Mae'r *Pabyddiaid* yn ymgrymnu i ddelwau cerfedig, ac yn addoli'r Forwyn *Fair*, a'r Seintiau, ac yn eu gwneuthur yn Gyfryngwyr iddunt yn lle Crist. Maent yn gwneuthur iddunt Dduw o dammaid o fara; gan haeru, fod y Bara a'r Gwîn yn troi, wrth ei gyffegru, yn wir Ddynamod a Duwdod Crist: maent yn cadw'r Ysgrythurau oddi wrth y bobl, ac yn llosgi pawb ni chyttuno â'u celwyddau hwy: maent yn dyrchafu eu hunain goruwch i Grist, trwy newid Trefn ei Efengyl, a llyselu rheolau cabledus gwrthwyneb iddo, ac yn cyfeiliorni'n resynus mewn llawer o bethau; ac felly y maent, trwy naccâu'r Cwppan i'r bobl yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa ham y mae'n ddyledus i'r bobl dderbyn, nid yn unig y Bara, ond y Gwîn hefyd, yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Oblegid i Grist ordeinio'r Bara, a'r Gwîn hefyd; nid y naill na'r llall yn unig, ond y ddau ynghyd; i arwyddocâu cyflawnder y Lles ag fydd yntho. Megis y mae Bara a Gwîn yn cynnwys, yn yr ystyriaeth o honunt, bob peth angenrheidiol i gyffur a chynhaliaeth naturiol ein cyrph; felly y mae pob peth yn gyflawn yng Nghrist, ag fydd angenrheidiol i Fywyd ysbrydol ein Heheidiau.

2. Fe ordeiniodd Crist y Bara a'r Gwîn, i fod megis Sêl ddauddyblyg, i arwyddocâu sicrwydd y pethau mae Duw yn addaw yn y Cyfammod, ag y felir yn y Sacrament hwn. *Gen. xli. 32.*

3. Mae cadw'r Gwîn, neu'r Cwppan, oddi wrth y bobl yn y Sacrament, yn llwyr wrthwyneb i Feddwl Crist: canys fe a orchymmynnodd yn fwy pennodol am y Gwîn, nag am y Bara; gan ddywedud, *Yfwech bawb o bwn*: megis yn rhagwled y codai rhai cyfeiliornus mewn amser, i ballu'r Cwppan i bawb. *Math. xxvi. 27. Ezech. xxviii. 2, 3.*

Cw. Pa beth yw y rhan oddi fewn, neu'r peth a arwyddoed?

Att. Corph

Att. Corph a Gwaed Crist; y rhai y mae'r ffyddlonjaid yn wir ac yn ddiau yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa fawl peth a ddylech ystyriaid yn yr ateb hyn?

Att. Tri pheth.

1. Mai Corph a Gwaed Crist yw'r peth oddi fewn a arwyddocair wrth Bara a Gwîn.

2. Mai'r Ffyddlonjaid sydd yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*; ac nid neb arall.

3. Fod y Ffyddlonjaid yn cymmeryd ac yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn wir ac yn ddiau yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa beth yr ydych yn feddwl wrth Gorph a Gwaed Crist, ag y mae'r Bara a'r Gwîn yn arwyddocâu?

Att. 1. Yr wyf yn meddwl, fod y Bara a'r Gwîn yn arwyddocâu Person Crist, a offrymmodd efe yn Aberth o anfeidrol Haeddiant (trwy undeb ei Ddyndod ef â'r Duwdod) dros ein pechodau ni.

2. Yr wyf yn meddwl, fod y Bara a'r Gwîn yn arwyddocâu Dioddefaint Crist yn ei Farwölaeth, pan groeshoeliwyd ei Gorph, ac y tywallldwyd ei Waed ef.

3. Yr wyf yn meddwl, fod y Bara a'r Gwîn yn arwyddocâu y Llës a'r Budd ysbrydol sy'n dyfod oddi wrth Ddi-oddefaint Crist i'r Ffyddlonjaid.

Cw. Pa ham yr ydych yn dywedud, mai'r Ffyddlonjaid sy'n derbyn Corph a Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Am nad yw'r anffyddlonjaid yn ewyllysio derbyn Crist: canys hwy a ddywedant yn eu calonau, *Ni fynwn ni bwn i deyrnasu arnom.* Luc xix. 27. Job xxi. 14. Sal. x. 4.

2. Ni roddir Corph a Gwaed Crist i'r rhai a barhânt yn anffyddlon: canys y maent yn anufudd; ac i'r rhai a ufuddhânt iddo, y gwnaethpwyd Crist yn Awdwr Jechyd-wriaeth dragywyddol. *Hebr. v. 9.*

3. Ni ddichon yr anffyddlonjaid dderbyn Corph a Gwaed Crist, er iddunt dderbyn Bara a Gwîn: canys trwy Ffydd yn unig y mae i ni dderbyn Crist. *Joan i. 12.*

Cw. Ym mha ystyr y mae'r Ffyddlonjaid yn cymmeryd ac yn derbyn Corph a Gwaed Crist, yn wir ac yn ddiau, yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Nid

Att. Nid yn yr ystyr lythyrennol; fel pe bai'r Bara a'r Gwîn yn troi'n wir ac yn ddiau yn Gorph a Gwaed Crist. Eithr,

1. Y mae'r Ffyddlonjaid yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn wir ac yn ddiau, mewn Ystyr sacramentaidd; fef, yn derbyn yr Arwyddjon gweledig i'r Diben cywir, ac effeithiol o honunt, yn wir ac yn ddiau, megis y maent yn arwyddo ac yn selio iddunt bethau anweledig; lle nid yw'r Arwyddjon yn arwyddocâu nac yn selio dim Lles i'r anffyddlonjaid.

2. Mae'r Ffyddlonjaid yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn wir ac yn ddiau, mewn Ystyr gyffammodol: canys y maent yn wir ac yn ddiau yn cymmeryd ac yn derbyn Crist yn gyfangwbl, yn ei Awdurdod, a'i Lywödraeth, a'i holl Swyddau, fel eu Gwardwr, a'u Harglwydd, a'u Prophwyd, a'u Brenin, a'u Hoffeiriad, dan rwymedigaeth seliedig a ficer, i gredu yn ufudd ac yn ffyddlon iddo, ac i lynu wrtho dros byth.

3. Mae'r Ffyddlonjaid yn derbyn Corph a Gwaed Crist yn wir ac yn ddiau, mewn Ystyr ysbrydol: canys hwy a dderbyniant Rinwedd Aberth ei Gorph a'i Waed, a Ffrwythau ei Ddioddefaint ef, yn wir ac yn ddiau, i'w meithrin trwy Ffydd i Fywyd tragywyddol. Yn yr ystyr hyn y dywed Crist, — Joan vi. 55. *Fy nghnawd i sydd fwyd yn wir, a'm gwaed i sydd ddiod yn wir.*

Cw. Pa fodd y profwch, nad yw'r Bara a'r Gwîn yn troi, wrth eu cyffegru, yn wir Gorph a Gwaed Crist, fel y mae'r *Pabyddjaid* yn haeru; o blegid (meddant hwy) i Grist ddywedud am y Bara, ar ôl iddo ei gyffegru ef, *Hwn yw fy nghorph*; ac am y Cwppan, *Hwn yw fy ngwaed*?

Att. 1. Fe gyffelybodd Crist ei hun i lawer o bethau, heb iddunt newid eu natur, a throi i fod yn wir Gorph a Gwaed Crist. Yr un peth yw i'r *Pabyddjaid* haeru, fod *Drws*, neu *Ffordd*, neu *Olewyydden*, yn Grist, ag yw iddunt ddywedud, fod y Bara a'r Gwîn yn Grist: canys fe ddywedodd Crist, *Myfi yw'r drws, Myfi yw'r ffordd, Myfi yw'r olewyydden.* Ac am hynny amryfusedd haerllug y'w dywedud, fod y Cyffelybiaethau neu'r Arwyddjon o Grist yn troi i fod yn Gorph ac yn Waed Crist.

2. Mae'r cyfeiliorni hyn yn distrywio natur y Sacrament, lle mae Arwyddjon gweledig o bethau ysbrydol anweledig: canys, pe fyddai'r Bara a'r Gwîn yn troi yn wir Gorph a Gwaed

Gwaed Crist; yna ni fyddai un Arwydd, ac ni fyddai'r Ordinhâad hon yn Sacrament.

3. Mae'n holl synhwyrau yn tyftio, nad yw'r Bara a'r Gwîn yn newid eu natur yn y Sacrament: canys, yr ydym yn gweled ac yn profi, yn arogl ac yn teimlo, eu bod, ar ôl eu cyffegru, o'r un lliw a llun, a blâs a sylwedd, ag oedd- ynt o'r blaen.

4. Mae'r Ysbryd Glân yn eu galw yn *Fara*, a *Chwppan yr Arglwydd*, yn y Sacrament, pan fydder yn bwyta ac yn yfed o honunt; ac am hynny, ni ddarfu iddunt newid eu natur ar ôl eu cyffegru. 1 Cor. xi. 26—28.

5. Mae amryw ganlyniadau gwrthun yn tarddu oddi wrth gyfeiliorni'r *Pabyddjaid*, er eu bod yn lladd ac yn poeni pawb a wrthodo eu cyfeiliorni hwy: canys, pe troir y Bara a'r Gwîn yn Gorph a Gwaed, ac yn wîr Berſon cyfan Crist, fel yr haerant hwy; yna yr oedd dau Gorph neu ddau Berſon i Grift wrth ordeinio'r Sacrament; un yng Nghrist ei hun, a'r llall yn y Bara a'r Gwîn: ac fe a gan- lynai hefyd, fod cynnifer o Gyrph a Pherſonau i Grift, ag fy dammeidjau o Fara yn yr aneirif fannau lle gweinir *Swpper yr Arglwydd*: ac yna hefyd, fe allai'r aflan fel y glân, meddwön a phutteinwyr, neu gŵn ac anifeiljaid, fod yn gyfrannog o Gorph a Gwaed Crist; ac nid oes neb yn ei jawn bwyll a ddichon goelio'r fath gabledl.

Cw. Pa lesâad yr ydym ni yn ei gael wrth gymmeryd y Sacrament hwn?

Att. Cael cryfhâu a diddanu ein heneidjau trwy Gorph a Gwaed Crist, megis y mae'n cyrph yn cael trwy'r bara a'r gwîn.

Cw. Pa sawl peth a ddylech ystyriaid yn yr ateb hyn?

Att. Dau beth.

1. Bod ein Heneidjau yn cael eu *cryfhâu* trwy Gorph a Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*, megis y mae'n Cyrph yn cael trwy'r Bara a'r Gwîn.

2. Bod ein Heneidjau yn cael eu *diddanu* trwy Gorph a Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Ym mha fodd y cryfheir eich Henaid trwy Gorph a Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*, megis y mae'r Corph yn cael trwy'r Bara a'r Gwîn?

Att. 1.

Att. 1. Y mae Corph a Gwaed Crist, fef yr Aberth o honunt droswyf i Dduw, yn Ymborth, neu Fwyd a Diod ysbrydol i'm Henaidd: canys Crist a ddywaid, *Fy nghnawd i sydd fwyd yn wir, a'm gwaed i sydd diod yn wir.* Joan vi. 55.

2. Mae Rhinwedd Aberth Corph a Gwaed Crist yn fy meithrin mewn Cryfdwr ysbrydol; ac nid ymborth dilefiant yw: canys, megis y dywaid yr Apostol, *Felly y mae'r Arglwydd yn meithrin ei bobl.* Eph. v. 29.

3. Trwy ymborthi yn ysbrydol ar Gorph a Gwaed Crist, yn *Supper yr Arglwydd*, y'm cyffyllidir ag ef i dderbyn Nerth a Chryfdwr ysbrydol oddi wrtho; megis trwy gyd-gorphori'r Bara a'r Gwîn â'm corph, y'm cryfheir yn y dŷn naturjol. A Christ a ddywaid, — Joan vi. 56. *Tr hwn sydd yn bwyta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, sydd yn aros ynnofi, a minnau ynddo yntef.*

4. Megis mai cyrph y rhai byw, nid y meirwön, a gryfheir â Bara a Gwîn; felly hefyd yr Eneidjau a fywhaodd Grâs Duw, ac a adgyfodwyd o farwölaeth pechod, a gryfheir trwy Gorph a Gwaed Crist yn *Supper yr Arglwydd*: nid ymborth i'r meirwön sydd yn yr Ordinhâad hon.

5. Megis mai i'r newynog a'r fychedig y mae Bara a Gwîn yn fwyaf angenrheidiol, ac yn fwyaf llefiol a blasus iddunt; felly y mae Corph a Gwaed Crist i'r Eneidjau newynog a fychedig am dano: hwynthwy a'i hoffant, ac a dderbyniant Gryfdwr a Diddanwch ysbrydol oddi wrtho yn *Supper yr Arglwydd*. — Math. v. 6. *Gwyn eu byd y rhai sydd arnunt newyn a fyched am gyfiawnder: canys bwy a ddiwellir.* Luc i. 53. Dad. xxii. 17.

Cw. Ym mha fodd y'ch diddenir trwy Gorph a Gwaed Crist yn *Supper yr Arglwydd*?

Att. 1. Gwlêdd yr Aberth o Gorph a Gwaed Crist a osodir ger fy mron yn *Supper yr Arglwydd*: Gwlêdd o basgedigjon breision, ac o loyw-wîn puredig, yw; ag sy'n llonni calon dŷn. Cinio Priodas Mâb y Brenin a barotôir ymma gan Dduw ei hun: lle hefyd y mae Ffynhonnau Jechydwriaeth yn llawn ffrydiau Dwfr y Bywyd; fel nad oes dim yn ddiffyg yn *Supper yr Arglwydd*, ag sydd er Diddanwch i ni.

2. Yr ydym yn cael gwledda mewn modd arbennig gyd â'r Arglwydd ei hun, ac ar ei Fwrdd ef, yn y *Supper* hon;

hon; yn dystiolaeth, ei fod yn ein derbyn i Gyfammod sic ag ef; yr hyn yw Sail ein holl Ddiddanwch: canys trwy gydwlleda yr oedd yn arferol gynt i sicrhâu cyfammod rhwng cyfeilljon a'i gilydd. — Gen. xxvi. 26—30. *Abimelech a'i gyfeilljon a ddywedasant wrth Isaac,—Bydded cyngrair rhyngom ni a thi, a gwnarwn gyfammod.—Ac efe a wnaeth iddunt wlêdd, a hwy a fwytasant ac a yfasant.*

3. Fe felir i mi, trwy Gorph a Gwaed Crist, yn *Swpper yr Arglwydd*, yr holl bethau sy'n cynnwys ynddunt y Diddanwch mwyaf yn yr holl fyd: fef, Bywyd, er fy mod fel drwgweithredwr yn haeddu marw; Heddwch a Chymmod â Duw, er fy mod wrth natur yn blentyn digofaint; Maddëuant o'm holl bechod, ag yw'r achos o bob tristwch a gofid; Cyfiawnhâad ger bron Duw, fel na fydd gan y Gyfraith, nac un cyhuddwr, ddim i roi yn fy erbyn; a sicrwydd am bob peth a berthyn i Fywyd tragywyddol, ac i'r bywyd presennol hefyd. — Rhuf. viii. 31, 32. *Beth gan hynny a ddywedwn ni wrth y pethau hyn? O's yw Duw trosom, pry a all fod i'n herbyn? Yr hwn nid arbedodd ei briod Fâb, ond a'i traddododd ef drosom ni oll; pa wedd gyd ag ef hefyd na ddyry efe i ni bob peth?*

4. Trwy Gorph a Gwaed Crist, yn *Swpper yr Arglwydd*, y mae'n Heneidjau yn cael eu diddanu yn ôl eu hamrywjl achosion; Eneidjau blinderog a llwythog yn cael eu hefmwythâu, Eneidjau cleision eu jachâu, Eneidjau llefsg eu hadfywio, Eneidjau newynog eu llonni, ac Eneidjau athrist eu llawenychu, ac weithjau eu hennyn i fflam o Lawenydd mawr, a bair iddunt ddywedud, *Da yw i ni fod ymma.*

Cw. Pa fodd yr ymddengys, fod yn ddyledus arnoch i ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mae Awdurdod Crist ei hun yn fy rhwymo i ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*: canys, efe a roddodd Orchymmyn pennodol am hynny ar y nôs ddiweddas o'i Fywyd cyn ei groeshoelio drosom; ac ni ddichon yr anufudd fod yn Ddisgybl i Grift, nac yn gadwedig trwyddo. *Joan xv. 14. viii. 31. Hebr. v. 9. Eph. v. 6. Jago ii. 10.*

2. Mae esgeuluso'r Ordinhâad ragorol hon, a ordeiniwyd i Ddibennion mor uchel, yn ddibrisdod ysgeler o Ddajoni Duw, ac yn cyffrôi ei Ddigofaint ef i dywallt Barnau trymion arnom. *Y Brenin a barotêdd y ginio briodas, a lidiodd wrth y rhai a wahoddwyd, ac ni fynnent ddyfod;*

ac efe a ddanfonodd ei luoedd i'w dinystrio hwy, ac a losgodd eu dinas. Math. xxii. 2—7.

3. Mae Cariad Crist yn ein doddi dan y Rhwymedigaeth fwyaf yn y byd i ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, i gadw coffadwriaeth o'i Gariad ef, yn marw drosom: canys efe a ddywedodd, *Gwnêwch hyn er côf am danaf*. O's esgeuluswn, yr ydym yn gwneuthur ein rhan, i adel Cariad a Dioddefaint Crist fyned yn angof trwy'r holl fyd. 1 Cor. xi. 24—26. *Sal.* ix. 17.

4. Ni ddylem ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, fel y mae yn Rhan bennaf o Addoliad Duw, i dystiolaethu ein Diolchgarwch iddo am ei Gariad anfeidrol yn ein Prynedigaeth trwy Grist Jesu. Ni wrthododd efe i yfed o afon Digofaint Duw er ein mwyn ni; ac oni ddylem ni ei berchi ef yn phiol Jechydwrriaeth? *Sal.* cxvi. 12, 13.

5. Ni ddylem ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, er ein Llës ein hunain, i gael Presennoldeb ysbrydol ein Gwardwr annwyl Crist Jesu, i chwanegu ein Ffydd a'n Cariad, a'n cryfhau a'n diddanu i fyned rhagddom yn gyffurus yng Ngwafanaeth Duw; ac y gallom hefyd fyned yn gyffurus ger bron Duw pan fyddom farw.

6. Ni ddylem ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, o herwydd i Grist ofod yr Ordinhâad hon i wahaniaethu rhwng ei Bobl ef a'r rhai sy'n ei wrthod; y rhai a ddistrywir oll yn ddi-ammau: canys, trwy Waed Crist yn unig y mae Jechydwrriaeth. *Ecsod.* xii. 21—23. a'r ben. xiv.

7. Ni ddylem ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, i gyffegru a felio ein hunain yn ewyllysgar yn Bobl gyfammodol i Dduw; ac onid ê, ni fyddwn yn estroñjaidd i ammodau'r addewid, heb obaith gennym, ac heb Dduw yn y byd. Eph. ii. 12. Zech. ix. 11. Math. xxvi. 27, 28. Hebr. xiii. 20.

Gw. Pa fodd yr ymddengys, ei fod yn ddyledus arnoch i ddyfod i'r Cyfammod Grâs a felir yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Ni a ddylem ddyfod i'r Cyfammod Grâs a felir yn *Swpper yr Arglwydd*;

1. O blegid fod Crist ei hun yn ein galw i gymmeryd Jau'r Cyfammod arnom, ac i fod yn Bobl iddo. — Math. xi. 28, 29. *Deuwch attafi barwb ag y sydd yn flinderog ac yn llwythog, a mi a esmwythbâaf arnoch*. Cymmerwch fy jau arnoch, a dysgwch gennys; canys addfwyn ydwyf a gostyngedig.

gostyngedig o galon: a chwi a gewch orphwysdra i'ch eneidiau. Rhuf. xii. 1, 2.

2. O blegid fod y rhai fydd allan o Gyfammod â Duw, yn anghymeradwy, ac heb ran yng Nghrist, nac yn un o holl Addewidjon Duw. — Dad. xxii. 15. *Oddi allan y mae'r cŵn, a'r swyngyfareddwyr, a'r putteinwyr, a'r llofruddjon, a'r eulynaddolwyr, a phob un ag sy yn caru ac yn gwneuthur celwydd.* Eph. ii. 11, 12.

3. O blegid fod y rhai a ddiystyrant y Cyfammod, yn ymwrthod â Duw; ac yn annog Duw i ymwrthod â hwyntau. — 1 Cron. xxviii. 9. — *O ceisi ef, ti a'i cai; ond o's gwrthodi ef, efe a'th fwrw ymmaith yn dragywydd.* Math. xxiii. 37, 38. Joan v. 40.

4. O blegid mai ar y rhai a wrthodant y Cyfammod, y daw Melldith a Drygfyd, heb Ymwared na Thosturi byth. — Jer. xi. 3, 11. — *Fel hyn y dywed Arglwydd Dduw Israhel; Melldigedig fyddo'r gŵr ni wrendy ar eiriau'r cyfammod hwn. Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd; Wele fi yn dwyn drwg arnunt, yr hwn ni's gallant fyned oddi wrtho: yna y gwaeddant arnaf, ac ni wrandawf hwynt.* Deut. xxix. 23—25.

5. O blegid fod y rhai a ballant gyfammodi â Duw, yn Swpper yr Arglwydd, yn ymwadu â Chyfammod eu Bedydd; a'r neb a ddiystyro Lw neu Adduned ei Gyfammod â Duw, sy'n pechu'n erchyll, ac a ddwg ei gôsb, pwy bynnag y fyddo. — Ezec. xvii. 19. *Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; Fel mai byw fi, fy llw yr hwn a ddiystyrodde efe, a'm cyfammod yr hwn a ddiddymmodde efe, hwnnw a roddaf fi ar ei ben ef.* Hof. x. 4.

6. O blegid fod Duw yn arferol o drefnu a bendithio rhyw Foddjon neu gilydd i ddwyn Etifeddion Jechydwrïaeth i ymgysammodi ag ef. — Ezec. xx. 37. *Agwnâf i'wch' fyned dan y wialen; a dygaf chwi i rwyng y cyfammod.* Jer. l. 4, 5. Sal. cx. 3.

7. O blegid mai'r fawl a gymmerant y Cyfammod arnunt yn ffyddlon, a gymmerir yn Bobl werthfawr ac annwyl gan Dduw. — Ecclod. xix. 5, 6. — *O's gan wrando y gwrandêwch ar fy llais, a chadw fy nghysammod; chwi a fyddwch yn drysor priodol i mi o flaen yr holl bobloedd: canys eiddof fi yr holl ddaear. A chwi a fyddwch i mi*

yn frenkinjaeth o offeiriad, ac yn genhedlaeth sanctaidd.
Deut. xxix. 9, 10, 12, 13.

8. O blegid mai'r fawl fydd mewn Cyfammod â Duw, a waredir oddi wrth Ddigofaint Duw, ac a achubir ganddo yn Nydd y Farn, pan ddistrywir dynjon eraill. — Sal. l. 3—5. *Ein Duw ni a ddaw, ac ni bydd distaw: tân a yffa o'i flaen ef, a thymmestl ddirfawr fydd o'i amgylch. Geilw ar y nesoedd oddi uchod, ac ar y ddaear, i farnu ei bobl. Cefglwch fy sainet ynghyd attaf, y rhai a wnaethant gyfammod â mi trwy aberth.* 2 Cron. xxix. 10. Sal. cxi. 9.

9. O blegid mai yng Nghyfammod Duw y mae holl Bobl Duw yn cael Cyffur cryf ym mhob cyfyngder, ac yn yr oriau olaf o'u bywyd. — 2 Sam. xxiii. 1, 5. *Dymma eiriau diweddas Dafydd. — Er nad yw fy nhŷ i felly gyd â Duw; etto cyfammod tragywyddol a wnaeth efe â mi, wedi ei luniaethu yn hollol, ac yn sicr: canys fy holl jechydwriaeth, a'm holl ddymuniad yw, er nad yw yn peri iddo flaguro.* Sal. lxxiv. 19, 20.

10. O blegid mai yn y Cyfammod Grâs, a felir yn Swpper yr Arglwydd, y sicrhëir i'r Ffyddlonjaidd Faddeuant, ac Addewid y Bywyd tragywyddol, a'r Breintiau a berthyn iddo, a Hawl sicr yng Nghariad anghyfnawidiol Duw, er Diddanwch iddunt ym mhob cyflwr. — Hebr. viii. 10, 12. *O blegid bwn yw y cyfammod a ammodaf fi â thŷ Israhel ar ôl y dyddiau hynny, medd yr Arglwydd: Mysi a ddodaf fy nghyfreithiau yn eu meddwl, ac yn eu calonau yr ysgrifennaf bwynt; a mi a fyddaf iddunt hwy yn Dduw, a bwythau a fyddant i minnau yn bobl. Canys trugarog fyddaf wrth eu hanghyfiawnderau, a'u pechodau bwynt a'u hanwireddau ni chosiaf ddim o honunt mwyach.* Esay liv. 10. Jer. xxxi. 33, 34. xxxii. 40. Ezec. xvi. 8—16. xxxvi. 25—27. Dan. xi. 32. 2 Cron. xv. 12—15.

Cw. Pa rai yw'r Breintiau neillduol a berthyn i chwi trwy'r Cyfammod Grâs, ag a felir yn Swpper yr Arglwydd?

Att. 1. Crist ei hun yn Jawn ac yn Aberth drosom. Eph. v. 2. 1 Joan ii. 1, 2.

2. Duw ei hun yn Dduw heddychol ac yn Dâd i ni trwy Grift. 2 Cor. v. 18. vi. 17, 18. Jer. xxxi. 33, 34. Esay liv. 13, 14. Hebr. viii. 10. Gal. iii. 26.

3. Maddeuant

3. Maddeuant Pechod, ac Ymwarded oddi wrth Golledigaeth a Mældith y Ddeddf. *Eph.* i. 7. *Hebr.* viii. 12. *Rhuf.* viii. 1. *Gal.* iii. 13.

4. Dirymmiad a Marwölaeth Pechod, ac Adnewyddiad ein Nàtur lygredig. *Rhuf.* vi. 6, 7, 14. *Dit.* iii. 5. *Ezec.* xi. 19, 20. xxxvi. 25, 26.

5. Cyfiawnhâad trwy Gyfiawnder Crist, a Mabwysiad; sef, Dyfodfa hyderus ger bron Duw fel ein Tâd. 2 *Cor.* v. 21. 1 *Cor.* i. 30. *Rhuf.* iii. 20—26. iv. 5. *Eph.* iii. 12.

6. Eirjolaeth Crist drosom ger bron Duw. 1 *Joan* ii. 1, 2. *Rhuf.* viii. 34. *Hebr.* vii. 25.

7. Addewid o'r Ysbryd Glân yn Gymmorth i ni. *Ezec.* xxxvi. 27. *Eph.* i. 13, 14. *Luc* vi. 11. *Gal.* iii. 14. iv. 5.

8. Angyljon Duw i weini i ni. *Hebr.* i. 14. *Sal.* xxxiv. 7. xci. 11, 12.

9. Hawl yn holl Addewidjon Duw am bob Bendithion ysbrydol, a Thrugareddau tymhorol angenrheidjol i ni. 2 *Pedr* i. 3, 4. *Eph.* i. 3. *Math.* vi. 33. 1 *Dim.* iv. 8.

10. Parhâad mew'n 'Stad o Râs, a Gobaith sic'r o Adgyfodiad gogoneddus, a Bywyd tragywyddol. *Phil.* i. 6. *Jer.* xxxii. 40. 1 *Pedr* i. 3, 4.

Cw. A ddylech chwi ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Dylem yn ddiau. Canys,

1. Y mae Gorchymmyn Crist yn dangos yn eglur, y dylem ni ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*. 1 *Cor.* xi. 26.

2. Mae Efsampl yr Apostoljon a'r Duwjoljon gynt yn ein dysgu i ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*: canys, yr oedd yr Ordinhâad hon yn Rhan o Addoliad Duw ar Ddydd yr Arglwydd yn wastadol ganddunt. *Aët.* ii. 42, 46. xx. 7.

3. Fe ddylai ein Cariad i Grist ein cymmell i ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*, i gosio am ei Gariad ef i ni, ac i fod yn ddiolchgar iddo. 2 *Cor.* v. 14. *Joan* xiv. 15, 21, 23. 1 *Cor.* xvi. 22.

4. Fe ddylai'r mynych eisiau fydd arnom am Lês i'n Heneidjau, ein cymmell i ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*. Mae'n Calonnau'n fynych yn gelyd, a'n Serchiadau yn fynych yn oerllyd, a'n Ffydd yn fynych yn llefsg, a'n Hysbrydoedd yn fynych yn farwaidd; ac arnom fynych eisiau

eisiau Heddwch Duw, Maddeuant Pechod, a Glanhâad o'r newydd trwy Waed Crist; fel na's gallaf esgeuluso *Swpper Crist* un amser, heb fod ar fy ngholled, a phechu yn erbyn fy Enaid fy hun. *Diar.* viii. 34—36.

5. Ni ddylem ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*, o herwydd fod esgeuluso weithjau yn arwydd o glauarwch a gwrthgiliad: canys felly y gadawödd llawer eu Proffes, ac a syrthiafant i gyflwr gwaeth nag o'r blaen. *Hebr.* x. 25—27. *2 Pedr* ii. 20—22. *Job* xxvii. 8—10. *Sal.* xlv. 15—17. cxix. 117.

6. Ni ddylem ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*, o herwydd fod yn beryglus ei esgeuluso un amser yn ddiachos. Y neb a esgeulufai *Oen y Pâsg*, a dorrid ymmaith o fysg ei bobl. A *Thomas*, un o'r Apostoljon, trwy fod yn absennol oddi wrthunt unwaith pan oedd Crist gyd â hwy, a fu debyg i syrthio dan anghrediniaeth. *Num.* ix. 13. *Joan* xx. 24—28.

7. Ni ddylem ddyfod yn fynych i *Swpper yr Arglwydd*, i gynhyddu yng Ngràs Duw yn ddiorphwys; rhag i angau'n gorddiwes yn anghymmws i Deyrnas Nefoedd: canys, fe allai mai'r odfa a esgeulusom fyddai'r odfa olaf, neu ynte a fuasai yn fwyaf buddjol i ni. *1 Cor.* vii. 29. *Diar.* xxix. 1. *Joan* v. 4. *Act.* x. 44.

Cw. A ydyw yn rhydd i bawb fel ei gilydd ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Nag ydyw. Ni ddylai neb ryfygu dyfod i *Swpper yr Arglwydd*,

1. Heb iddunt gael eu bedyddio; megis nad oedd i neb fwyta *Oen y Pâsg*, nes eu henwaedu. *Ecsod.* xii. 48.

2. Ni ddylai neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb Wybodaeth i jawnfarnu Corph yr Arglwydd, a'r pethau a berthyn i'r Ordinhâad hon. *1 Cor.* xi. 29. *Hof.* vi. 6. *Diar.* xix. 2. *Sal.* l. 16, 17.

3. Ni ddylai neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb ddarfodi â Pechod, i heddychu â Duw: canys, plant digofaint ydym wrth natur; ac mae'n beryglus i nesâu at Fwrdd yr Arglwydd yn ein gelynjaeth iddo. *Amos* iii. 3. *Sal.* lxxxv. 8. *Ezec.* xiv. 3. *2 Cor.* vi. 14, 15. *1 Cor.* x. 21.

4. Ni ddylai neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb Gydsynniad ewyllysgar i dderbyn Criſt ar Ammodau Efengyl, ac Ymroad cywir i fyw yn sobr, yn gyfiawn, a

yn dduwjol yn ôl Athrawjaeth Crist. *Luc* xiv. 26, 27, 28, 31, 33. *Dad.* xxii. 17. *Esay* lv. 1, 3. 2 *Dim.* ii. 19, 21. *Dit.* i. 15. *Sal.* xxvi. 5, 6. *Diar.* xv. 8.

5. Ni ddylai neb ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*, heb barotôl eu Calonnau i'r Ordinhâad hon; rhag iddunt fwyta ac yfed yn annheilwng, er pergyl iddunt eu hunain. *Jago* iv. 8, 9. 2 *Cron.* xii. 14. xix. 3. xx. 33. xxvii. 6. xxx. 18—20. xxxi. 21. *Ezra* vii. 9, 10. *Fer.* xxx. 21, 22.

Cw. Beth yw'r Perygl o ddyfod yn annheilwng i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Megis y mae'r Llës yn fawr o ddyfod yn barchus, ac yn echrydus i esgeuluso *Swpper yr Arglwydd*; felly hefyd y mae'n beryglus i ddyfod yn annheilwng. Canys,

1. Mae'r rhai a ddeuant yn annheilwng i *Swpper yr Arglwydd*, yn euog o Gorph a Gwaed Crist; megis pe baent yn ei ailgroeshoelio ef. 1 *Cor.* xi. 27. *Hebr.* x. 29. vi. 6.

2. Maent yn bwyta ac yn yfed Barnedigaeth iddunt eu hunain; megis yn felio eu Condemniad eu hunain, yn lle'r Jechydwriaeth a brynodd Crist, onid edifarhâant. 1 *Cor.* xi. 29. 2 *Cor.* ii. 15, 16.

3. Maent yn tynnu arnunt eu hunain yn fynych Farnau tymhorol, ac amryw Blaau yn y byd hwn. Llawer o'r *Corinthjaid* oeddynt yn glaf ac yn weinjon, ac eraill wedi marw, o achos iddunt ddyfod yn annheilwng i *Swpper yr Arglwydd*. 1 *Cor.* xi. 30. 1 *Sam.* vi. 19. 2 *Sam.* vi. 6, 7.

4. Mae'r rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* yn annheilwng, yn troi Bendith yr Ordinhâad yn Felldith iddunt, ac yn annog Duw eu gadael i'r diafol i'w temtio'n waeth nag o'r blaen; megis y digwyddodd i *Judas* fradwr, ar ôl y tammaid a fwytaodd efe yn rhagrithiol yn y Sacrament: Satan a aeth i mewn iddo, ac a'i temtiodd i fradychu Crist. *Joan* xiii. 27. *Mal.* ii. 2. *Ezec.* xvii. 19.

5. Y rhai a ddeuant yn rhagrithiol i *Swpper yr Arglwydd*, onid edifarhâant, a deflir yn y diwedd yn rhwym draed a dwylaw i'r tywyllwch eithaf, lle mae *wylofain a rhingcian dannedd*. *Math.* xxii. 11—13.

Cw. Pwy fy'n dyfod i *Swpper yr Arglwydd* yn annheilwng?

Att. 1. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* yn anystyriol, ac heb y cyfryw Wybodaeth am Dduw a Christ, ac

o'u Cyflwr eu hunain, ac o Ystyr yr Ordinhâad hon, ag y ddyfgir yn yr Ysgrythurau. *Sal.* l. 16, 17. *Joan* vii. 49. *Diar.* xix. 2. *Hof.* iv. 6. *Esay* v. 13. 2 *Thess.* i. 7-9.

2. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd*, heb wneuthur Cydwybod o gyflawnu Dyledswyddau crefyddol eraill; megis, Gweddio'n feunyddjol wrthunt eu hunain ac yn eu Teuluoedd, ac i fod yn gyfflon ac yn ddianwadal yn Addoliad Duw. *Jago* ii. 10.

3. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* i ryw ddiben cnawdol, neu o ddefod ac arfer yn unig; fel pe fyddai derbyn y Sacrament yn ddigon tu ag at Jechydwriaeth, heb ddim ychwaneg. 1 *Cor.* x. 31. xi. 24, 25. *Dad.* iii. 15, 16. *Ezec.* xxxiii. 31.

4. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* heb heddychu â'r rhai a ddigiafant, ac heb gyflawnu'r camwedd a wnaethant, neu heb faddau'r cam a wnaeth eraill iddunt hwy.—*Math.* v. 23, 24. *Gan hynny, o's dygi dy rôdd i'r allor, ac yno dyfod i'th gôf fod gan dy frawd ddim yn dy erbyn: Gâd yno dy rôdd ger bron yr allor, a dds ymmaith: yn gyntaf cymmoder di â'th frawd; ac yno tyred, ac offrwym dy rôdd.* *Jago* ii. 13. 1 *Joan* ii. 10, 11. iii. 14, 15.

5. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* yn hunanhyderus; gan ymddiried yn eu gweithredoedd eu hunain, yn lle ymddiried yng Nghrist: canys, y mae'r cyfryw yn difuddio eu hunain o'r Cyfammod Grâs, ac yn troi oddi wrtho at y Cyfammod Gweithredoedd. — *Gal.* v. 4. *Chwi a aethoch yn ddifudd oddi wrth Grist, y rhai ydych yn ymgyfiawnhâu yn y ddeddf: chwi a syrthiasoch ymmaith oddi wrth râs.* *Gal.* ii. 21.

6. Y rhai a ddeuant i *Swpper yr Arglwydd* heb groeshoelio eu nwydau poethion, beilchion, ac aflan, a chwantau cybyddus y byd; yr hyn fydd eulynaddoliad yrgolwg Duw: ac nid oes groesaw i eulynaddolwyr i Fwrdd yr Arglwydd. *Gal.* v. 24. vi. 14. *Ezec.* xxxiii. 31. *Luc* xiv. 33.

7. Y rhai a barhâant mewn cydsynniad heddychol â'r rhyw bechodau adnabyddus iddunt, ac arhosant yn esmwyth heb wir Dröedigaeth, tra maent yn cymmeryd arnunt i gyfammodi â Duw: hwynthwy a dderbyniant *Swpper yr Arglwydd* yn annheilwng; maent yn tynghu i dwyllo, ac yn anffyddlon yn Llŵ'r Cyfammod. *Hof.* x. 4. *Math.* xviii. 3. *Ezec.* xvii. 19.

Cw. Pa fodd y gwybyddwch eich bod yn annychweledig, ac heb Dröedigaeth?

Att. Wrth y Nodau hyn.

1. O's ydwyf heb weled y drwg a'r perygl o bechod, ac heb deimlo fy eisiau o Grift, ac heb hiraeth yn fy Enaid am dano.

2. O's ydwyf yn dilyn fy hên arferion pechadurus, a'm nwydau llygredig yn rheoli ynnof; ac yn hawdd gennyf falchio, a digio, a phechu.

3. O's yw yn foddlon gennyf i fyw mewn rhyw bechod gwybodol i mi; neu i aros yn esmwyth yn y pechod o Anwybodaeth, ag fy'n lladd yn y tywyll, heb ymofyn am Addysg.

4. O's ydwyf yn esgeuluso Dyledswyddau Crefydd, a Moddjon Grâs, ac yn treulio'r Sabboth yn segur heb addoli Duw.

5. O's ydwyf foddlon i barhâu yn ddiweddi, ac heb ddiwygio fy ffyrdd, na dyfod i Gyfammod â Duw.

6. O's ydwyf yn dewis yr annuwjолjon yn gyfeilljon i mi; a'u cymdeithas yn hoffach gennyf nâ'r Duwjol.

7. O's yw mesur bychan o Grefydd yn ddigon i'm boddio; ac yn gorphwys ar y Ffurf o honi, heb ei Grym a'i Phurdeb.

8. O's ydwyf yn digio o blegid Dajoni a Duwjoldeb rhai eraill, fy well nâ fi, ac yn ei gablu fel twyll a rhagrith.

9. O's ydwyf yn rhannu fy Nyled i Dduw, i roi Ufuddod iddo mewn rhai pethau, a naccâu mewn pethau eraill.

10. O's ydwyf yn ymddiried yn fy nghyfiawnder fy hun, ac heb roddi fy hyder yn gwbl ar Grift; yna, er maint o Gynheddfau da fy gennyf, yr ydwyf yn annychweledig, ac heb wîr Dröedigaeth.

Cw. Pa fodd y gwybyddwch, fod Grâs Duw wedi gweithio gwîr Ddychweliad a Thröedigaeth ynnoch?

Att. Wrth y Nodau hyn.

1. O's yw fy Nghydwybod wedi ei deffrôi; ac o's goleuwyd fy Enaid i weled llygredigaeth fy natur, a thrueni fy nghyflwr, i beri i mi geisio'r Arglwydd Jesu yn ewyllysgar.

2. O's dwysbigwyd fy nghalon i dristhâu am fy mhechodau, ac i droi oddi wrthunt at Dduw; ac yn well gennyf ddioddef llawer, nâ phechu mwyach o'm gwirfodd.

3. O's

3. O's wyf yn casâu fy *holl* bechodau, yr annwylaf a'r dirgelaf; ac yn ddiccach wrthyf fy hun am bechu, nag wrth arall a wnelo groes neu golled i mi.

4. O's yw fy holl ymddiried yng Nghrist yn gwbl, a hiraeth fy Enaid am ei Râs a'i Gariad ef i'm tynnu yn nês atto yn fy ysbryd o'm mewn.

5. O's yw Crist yn werthfawr yn fy ngolwg ym mhob ystyr; o's yw ei Swyddau fel y Donjau a brynodd, a'i Orchymynnion fel ei Roddion, yn annwyl gennyf.

6. O's fy niben pennaf a'm dymuniad yw, gogoneddu Duw ym mhob peth, ac yn dymunaid Heddwch Duw fel fy Nedwyddwch a'm Cyffur pennaf.

7. O's yw deifyfiad fy nghâl on i wybod ac i wneuthur holl Ewyllys Duw; a thuedd fy Enaid i rodio yn ei Gyfreithiau ef trwy holl ystod fy mywyd.

8. O's ydwyf ddyfal yn fy ngalwâd o Gydwybod i Dduw, ac yn ddifrifol yn fy arferiad o Foddjon Grâs; gan ochelyd profedigaethau a chyfeillach ddrwg, ac yn caru Pobl Dduw.

9. O's ydwyf yn gwîr-fwriadu, trwy Râs Duw, i ymwadu â phob annuwjolddeb a chwantau bydol, i fyw yn fobr, yn gyfiawn, ac yn dduwjol.

10. O's ydwyf yn galw i gôf fy Nghyfammad *Bedydd*, ac yn ewyllysio o'm calon ei adnewyddu, a'i felio, ac i sefyll wrtho yn dragywydd; yna, er maint fy mhechod a'm gwaeledd, yr wyf yn gobeithio fod Grâs Duw wedi gweithio gwîr Dröedigaeth ynnof, ac y gallaf ddyfod yn ddiryfyg i *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa beth fy raid i'r rhai a ddél i *Swpper yr Arglwydd* ei wneuthur?

Att. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wîr-edifeiriol am eu pechodau a aeth heibio, ac yn sicr amcanu dilyn buchedd newydd; a oes ganddunt ffydd fywjol yn Nhrugaredd Dduw trwy Grift, gyd â diolchus gôf am ei Angau ef; ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith â phob dŷn.

Cw. Pa sawl peth a ddylech ystyriaid ymma?

Att. Dau beth.

1. Y Dyled fydd arnom i holi ein hunain, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwydd*; fel y gwypgom pa un a oes Nodau o Râs Duw ynnom. 1 Cor. xi. 28.

2. Y Grafusau enwedigol ynghylch pa rai y dylem holi ein hunain.

Cw. Pa ham y mae rhai dynjon yn dywedud yn erbyn holi eu hunain wrth Nodau Grâs?

Att. Am fod yr ysbryd aflan yn llenwï eu calonnau o gyfeiliorni, i ddywedud yn erbyn Athrawjaeth yr Ysbryd Glân; ag fy'n rhoddi i ni amrywjol Nodau o Râs yn yr Ysgrythur, ac yn gorchymmyn i ni holi ein hunain wrthunt, a phrofi ein Hawl yng Nghrist. — 2 Cor. xiii. 5. *Profwch chwyckwï eich hunain, a ydych yn y ffydd: holwch eich hunain. Ai nid ydych yn eich adnabod eich hunain; sef, bod Jesu Grist ynnoch, oddieithr i chwi fod yn anghymeradwy?*

Cw. Beth fydd i chwi ddyall, wrth eich Dyled i holi eich hunain, cyn y deloch i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn ddyall, ei fod yn ddyledus arnafi, a phob dŷn, i ymbarotôi, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa ham y mae'n ddyledus arnoch i ymbarotôi, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Am fod y Duw Mawr yn gorchymmyn hynny; ac nad oes i mi feiddio gwrthrefymmu yn ei erbyn. *Samuel* a ddywedodd, trwy Ysbryd Duw, wrth bobl *Isrâel*, *Parotwch eich calon at yr Arglwydd.* 1 Sam. vii. 3.

2. Am ein bôd i nesâu ger bron y Duw Mawr, Brenin gogoneddus y Nefoedd, mewn modd enwedigol, yn yr Ordinhâad sanctaidd hon. A phwy, heb barotôi ei gâlôn, a ddichon sefyll yn wyneb y Duw sanctaidd hwn? 1 Sam. vi. 20. Amos iv. 12. Sal. v. 5. 2 Cron. xxix. 11. Gen. xli. 14.

3. Am mai y rhai a barotoant eu calonnau i gyfarfod â Duw yn ei Ordinhadau, a gânt Lês, a Llwyddiant, a Chyffur ynddunt. *Jotham* a nerthwyd, o herwydd iddo barotôi ei ffyrdd ger bron yr Arglwydd. A llaw'r Arglwydd oedd gyd ag *Ezra*, o herwydd iddo barotôi ei gâlôn i geisio Cyfraith yr Arglwydd. *Hezeciah* hesyd a phobi *Isrâel* a lawenychasant, pan oeddynt yn cysssegru eu hunain i Dduw, o herwydd i'r Arglwydd eu parotôi hwynt. 2 Cron. xxvii. 6.

xxix.

xxix. 36. Ezra vii. 9, 10. Job xi. 13—15. Jer. xxx. 21, 22. Math. xxv. 10.

4. Am fod Parotoad mawr ar ein medr yn yr Ordinhâad hon, a Gwaith mawr gennym i wneuthur ynthi. Mae llawer o Ddyledswyddau yn cydgyfarfod ymma, ag fydd o ganlyn-
iad mawr; sef, perygl mawr o fod yn ammharod, a Lles-
iant mawr i'r rhai fo'n barod ei dderbyn: canys, Bywyd ac
Angau, Bendith a Melldith, a ofodir o'n blaen. 1 Cor. ii. 9.
Deut. xxx. 19. *Rhuf.* ii. 9, 10.

5. Am fod pob dŷn annychweledig yn gwbl ammharod;
a'r Duwjoljon felly hefyd, yn rhy fynych, ar ôl eu Dy-
chweliad: ac y mae dyfod yn ammharod i Ordinhadau cyffe-
gredig, yn annog Duw i'w rhoddi i fynu i'r drygau gwaethaf.
*Rehoboam a wnaeth yr hyn oedd darwg; canys ni pharo-
rôdd ei gâlôn i geisio'r Arglwydd. Judas, ar ôl bwyta ar
fwrdd yr Arglwydd, a fradychodd Crist; ac ar ôl hyn-
yn a grogodd ei hun.* 2 Cron. xii. 14. xx. 33. Math.
xxvii. 5.

Cw. Pa fodd y mae i chwi barotôl, cyn dyfod i *Swpper
yr Arglwydd*?

Att. 1. Mi ddylwn weddio ar Dduw am Râs i'm cymmorth
yn fy Mharotoad; ac am ei Fendith ar yr Ordinhâad hon.
Sal. cxvi. 13. *Phil.* iv. 6.

2. Mi ddylwn ystyriaid fy nghyflwr truenus; megis ag
yr ydwyf wrth natur yn golledig, yn blentyn digofaint, a
than felldith a chondemniad y Gyfraith.

3. Mi ddylwn chwilio allan y pechodau neillduol, ag wyf
yn euog o honunt trwof fy hun; fel y gallwyf addunedu i
lwyr-ymwrthod â hwynt dros byth. *Galar.* iii. 40. *Job*
xiii. 23. 1 *Cron.* xxix. 5. *Rhuf.* vi. 13. xii. 1.

4. Mi ddylwn ystyriaid, yr angen fydd arnaf i ddyfod
i *Swpper yr Arglwydd*; mor wan yw fy ffydd, mor oer
yw fy nghariad, mor galed fy nghâlôn, mor dywyll yw fy
nyall, ac mor gryf yw fy chwantau pechadurus; fel y fych-
edwyf yn fwy am Grift.

5. Mi ddylwn holi fy hun ynghylch y Grafaau a ddylai
fod ym mhob Cymmunwr, a pha un a oes egin o honunt
yn fy Enaid i; fel y gallwyf farnu'n gywir, pa un a ydwyf
yn dyfod yn wirioneddus i *Swpper yr Arglwydd*. 1 Cor.
xi. 28, 31.

Cw. Pa

Cw. Pa ham y mae yn angenrheidjol i chwi *holi eich hun?* Oni fyddai ddigon i chwi gael eich holi gan eich Gweinidog?

Att. Mi ddylwn, yn ddiammau, ymoftwng yn ewyllysgar i gael fy holi a'm dysgu gan fy Ngweinidog; ac ni ddylwn ryfygu derbyn yr Arwyddjôn cyffegredig o'i law ef, heb gael ei farn yn gyntaf, pa un a ydwyf gymmwys i'w derbyn. Eithr y mae yn angenrheidjol i mi holi fy hun hefyd;

1. O blegid fod Duw yn gorchymmyn i bob Cymmunwr holi ei hun, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwyld.* — 1 Cor. xi. 28. *Holed dyn ef ei hun; ac felly bwytaed o'r bara, ac yfed o'r cwppan.*

2. Ni ddichon Gweinidogjon wybod dirgeljon fy nghâlôn, na dirgel bechodau fy mywyd, yn gastal a mi fy hun; am hynny mi ddylwn brudd-ymholi ger bron Duw o'u plegid: canys, llawer o ddichelljon dirgel fydd ynnof, na's gallaf mo'u cael allan, heb chwilio'n ddyfal am danunt. — Jer. xvii. 9. *T galon fydd fwy ei thwyll nâ dim; a drwg diobaith gdw: pwy a'i bedwyn?*

3. Mi ddylwn holi fy hun; fel, o's gwelaf argoeljon fy mod yn anghymmeradwy, y gallaf ymrôi'n ddeffrôs i fyw yn well: ac fe fydd yn gyffur annhraethol i mi, o's câf fi ynnof fy hun argoeljon o wîr Râs. — Gal. vi. 4. *Profed pob un ei waith ei hun; ac yna y caiff orfoledd ynddo ei hun yn unig, ac nid mewn arall.*

Cw. Pa beth fydd angenrheidjol i chwi tu ag at y Ddyledswydd hon; fel y medroch holi, a barnu'n gywir yng-hylch eich Cyflwr ysbrydol?

Att. Mae'n llwyr-angenrheidjol i mi feddu Gwybodaeth o Dduw a Chrif, ac o Ewyllys Duw, a'r Cyfammod Grâs, a phethau eraill a berthyn i Jechydwriaeth; ac i mi gael fy ngoleuo, trwy Râs Duw, â Gwybodaeth wîr-jachusol ac ysbrydol: canys ni ddichon neb farnu ei hun yn gywir yn y tywyll. *Diar.* xix. 2. *Marc* xii. 24.

Cw. Mae llawer yn meddu Gwybodaeth heb Râs; pa lun gan hynny y gellir adnabod Gwybodaeth rasol ac ysbrydol, ag fy'n dwyn Jechydwriaeth gyd â hi?

Att. 1. Mae Gwybodaeth rasol, ag fy'n dwyn Jechydwriaeth gyd â hi, yn peri i ddyn brisio Gwybodaeth o Grif, ac i sychedu am dano, uwch law pob peth. — 1 Cor. ii. 2.

Canys

Canys ni fernais i mi wybod dim yn eich plith, ond Jezu Grist, a hwnnw wedi ei groeshoelio. Phil. iii. 7, 8.

2. Mae Gwybodaeth rasol yn gweithio mewn dŷn fwy o Ofstyngeiddrwydd; ac nid yn chwyddo neb o falchder, fel gwybodaeth ddiras. Pan ddelo dŷn i wir-adnabod Duw, efe a ddywaid fel *Job*, — *Job* xlii. 5, 6. *Myfi a glywais â'm clustiau sôn am danat; ond yn awr fy llygad a'th welodd di. Am hynny y mae'n ffiaidd gennyf fy hun, ac yr ydwyf yn edifarhâu mewn llwch a lludw. Diar. xxx. 2, 3. 1 Cor. viii. 1.*

3. Mae Gwybodaeth rasol yn llenwï dŷn o Hyfrydwch yng Ngair Duw, ac yn ei wneuthur yn fwy awyddus i rodio yn ei Ffyrdd ef. — *1 Joan* ii. 3, 4. *Ac wrth hyn y gwyddom yr adwaenom ef, o's cadwn ni ei orchymmynnion ef. Tr hwn sydd yn dywedud, Mi a'i hadwaen ef, ac heb gadw ei orchymmynnion ef, celwyddog yw, a'r gwirionedd nid yw ynddo. Sal. xix. 7, 8, 10. cxix.*

4. Mae'n tueddu dŷn i fod yn gyfiawn ac yn dirion i bawb, ac yn drugarog i'r tlawd a'r anghenus. — *Jer.* xxii. 16. *Efe a farnodd gŵyn y tlawd a'r anghenus; yna y llwyddodd: Onid fy adnabod i oedd hyn? medd yr Arglwydd. Eph. v. 8.*

5. Mae'n cyfnewid dŷn ar Lun a Delw Duw, ac yn ei wneuthur yn gyffelyb iddo. — *2 Cor.* iii. 18. *Nyni oll, ag wyneb agored yn edrych ar ogoniant yr Arglwydd, megis mewn drych, a newidir i'r unrhyw ddelw, o ogoniant i ogoniant, megis gan Tsbryd yr Arglwydd. Rhuf. xii. 2. Col. iii. 10.*

Cw. Ynghylch pa Rasau enwedigol y dylech holi eich hun, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn holi fy hun ynghylch y pum peth hyn.

1. Pa un a ydwyf yn wir-edifeiriol am fy mhechodau aeth heibio.

2. Pa un a ydwyf yn sicr amcanu dilyn buchedd newydd.

3. Pa un a oes gennyf ffydd fywjol yn *Nbrugaredd Duw trwy Grist*.

4. Pa un a ydwyf yn dyfod i *Swpper yr Arglwydd* gyda diolchus gôf am ei *Angau* ef.

5. Pa un a ydwyf mewn *Cariad* perffairth â phob dŷn.

Cw. Wrth ba Nodau y gwybyddwch fod gennych wir Edifeirwch?

Att. 1.

Att. 1. Mae'n arferol fod argyhoeddiad deffröus o bechod, ac o'r drwg sydd ynddo, yn cael ei weithio yn y rhai edifeiriol; fel na's gallant lai nâ bod mewn gofid a thristwch mawr o'i blegid. 2 *Sam.* xxiv. 10. *Sal.* xxxviii. 2—4.

2. Mae'r rhai gwîr-edifeiriol yn cyfaddef eu pechodau ger bron Duw; gyd â gofid calon a galar am eu pechodau dirgelaf, na's gŵyr y byd oddi wrthunt, na's dichon dim eu cyffuro, ond gobaith o Heddwch Duw a Maddeuant; ac yn athrist yn fynych o blegid pechodau rhai eraill hefyd. *Sal.* xxxii. 3—5. xxxviii. 5, 6, 18. xl. 12. li. 3, 4. lxxvii. 2. cxix. 136. *Ezec.* ix. 6. xxxvi. 31. *Zech.* xii. 10. 2 *Cron.* xxxii. 26. 2 *Pedr* ii. 7, 8.

3. Mae aml Weddiau pruddaidd yn cydgerdded â gwîr Edifeirwch, am gymmorth yn erbyn pechod, a llawer o zêl yn erbyn pob pechod fel ei gilydd, rhag syrthio yn ôl llaw i gyflwr gwaeth nag o'r blaen. *Jer.* xxxi. 18. *Sal.* li. 1—3. *Ezec.* xviii. 30, 31. *Joel* ii. 12, 13. 2 *Cor.* vii. 11. *Joan* v. 14. 2 *Pedr* ii. 20—22.

4. Mae yn y rhai a edifarhâant yn gywir, ymosynniad difrifol am ryddhâad oddi wrth eu pechodau; ac yn ddi-orphwys, nes dyfod i Gyfammod â Duw trwy'r Arglwydd Jesu. *Act.* ii. 37. *Jer.* l. 4, 5. *Job* vii. 20. xxxiv. 32. *Act.* vii. 24. xxii. 10.

5. Mae'r rhai gwîr-edifeiriol yn ewyllysgar, yn ôl eu gallu, dalu'n ôl beth bynnag a gymmerasant oddi wrth neb yn gamweddus. *Luc* xix. 8. *Ezec.* xxxiii. 15. *Job* xi. 14, 15.

6. Y mae dynjon gwîr-edifeiriol yn ymrôi i fyw i Dduw o hynny allan; ac i arferyd holl Foddjon Grâs ac Ordinhadau Jechydwriaeth yn gyflawn, yn gyffon, ac yn barchus. *Act.* ii. 42, 46.

7. Ni ddichon y rhai gwîr-edifeiriol lai nâ charu Duw yn fawr, sy'n maddau eu pechod mawr hwy; yr hyn hefyd a'u gwnâ yn gariadol i bob dŷn, ac yn awyddus i ddwyn ffurwythau addas i Edifeirwch ym mhob Gweithred dda. *Luc* vii. 47, 48. *Math.* iii. 8, 10.

Cw. Pa lun y gwybyddwch eich bod yn amcanu dilyn Buchedd newydd, cyn dyfod i *Swpper yr Arglwydd* i felio'r Cyfammod newydd?

Att. Wrth y Nodau priodol a berthyn i Fuchedd newydd. Canys,

1. Y mae Buchedd newydd yn tarddu oddi wrth wrâldd a gwyddor newydd; fef, Cariad Crist. 2 *Cor.* v. 14.

2. Lle mae Buchedd newydd, y mae yno dymmer a natur newydd; o blegid fod Duw yn rhoddi i'r cyfryw, gâlön ac ysbryd newydd. *Ezec.* xxxvi. 26, 27. xi. 19, 20. 2 *Pedr* i. 4.

3. Mae Buchedd newydd yn cael ei threfnu yn ôl rheol a phortreiad newydd; nid ein dychymmygion ein hunain, na barnau cyfeiliormus pobl eraill, eithr yn ôl Gair Duw, ac Esampl Crist. *Gal.* i. 10. vi. 16. 1 *Joan* ii. 6. *Joan* xiii. 15. *Phil.* ii. 5. 1 *Pedr* ii. 21.

4. Ni ddichon fod Buchedd newydd yn wirioneddus, heb ddiben newydd ym mhob peth a wnelom; fef, Gogoniant Duw, a'i foddio ef yn bennaf dim. 1 *Cor.* x. 31. *Col.* iii. 23. *Rhuf.* xiv. 23. xvi. 27. *Hebr.* xi. 4, 6.

5. Lle mae Buchedd newydd, y mae ferchiadau, cariad a chafineb, llawenydd a thristwch, a dymuniadau newydd, cyfeilljon ac arferion newydd, a meistrolaeth newydd dros ein holl anwydau drwg. 2 *Cor.* v. 17. *Sal.* xxvi. 4, 5. cxix. 63, 115, 174.

Cw. Pa lun y gwybyddwch, pa un a oes gennych wir a bywjol Ffydd yn Nhrugaredd Duw trwy Grifft?

Att. Wrth y Ffrwythau o honi, a'r Nodau 'Sgrythurol a berthyn iddi. Canys,

1. Fe bair gwîr Ffydd i ni ddeffrôi o'n diofalwch, i ddiangc rhag y Barnau y mae Duw yn fygwth, er na bont yn weledig i ni: *Megis y darfu i Noah, trwy ffydd, ddarparu arch i achub ei dŷ rhag y diluw, pan y rhybuddiodd Duw ef; er nad oedd etto ddim argoel am dano.* *Hebr.* xi. 7. *Ecsod.* ix. 18—21. 2 *Bren.* xxii. 19.

2. Fe bair gwîr Ffydd i ni fwrw ymmaith yn ewyllysgan ein holl arferion drwg, er maint o elw'r byd a fo'n dyfod oddi wrthunt. *Y consurwyr a gredasant, a gyffesasant eu pechodau, ac a losgasant lyfrau eu rhodreswaitb, er eu bod o werth dengmil a deugain o ddarnau arjan.* *Act.* xix. 18, 19.

3. Fe bair gwîr Ffydd i ni ufuddhâu yn ddioed i Ewyllysgan Duw, yn y pethau y fo'n fwyaf gwrthwyneb i'n hewyllysgan ein hunain. *Trwy ffydd y gadawodd Abraham ei wlad ac yr offrymmodd ei fâb Isaac, pan archodd Duw iddo.* *Hebr.* xi. 8, 17.

4. Fe bair gwîr Ffydd i ni fod yn gyflawn, yn gyflon, ac yn ddyfal-barhäus yn holl Addoliad Duw. Y rhai a gredasant, oeddynt yn parhau yn athrawjaeth ac yng nghymdeithas yr apostoljon, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau. Act. ii. 42. Dan. vi. 7, 10, 23. Hebr. xi. 35. Joan viii. 31.

5. Fe bair gwîr Ffydd i Grift fod yn werthfawr yn ein golwg, a'n calonnau i fod yn llawn o hiraeth am dano. *Dafydd* a ddywedodd, — Sal. xlii. 1. *Fel y brefa'r bidd am yr afonydd dyfroedd, felly'r hiraetha fy enaid am danat ti, O Dduw!* — 1 Pedr ii. 7. *Ichwi y rhai ydych yn credu, y mae yn urdlas.*

6. Fe bair gwîr Ffydd i ni ymwadu â ni ein hunain er mwyn Crist; sef, â'n pechodau ein hunain, ac â'n cyflawnderau ein hunain, â'n perthynasau, â'n meddiannau, ac â'n bywyd ein hunain hefyd, pan fo raid er mwyn Crist. — Phil. iii. 7. *Y pethau oedd elw i mi, y rhai hynny a gyfrifais i yn golled er mwyn Crist.* Hebr. xi. 24, 25. Esay lxiv. 6. Rhuf. i. 16. ix. 30 — 32. x. 4, 5. Marc viii. 34, 35. Act. xxi. 13. Sal. cxix. 46. Diar. xxviii. 1. Dan. iii. 16 — 18. Phil. i. 14.

7. Mae gwîr Ffydd yn ein nerthu i orchfygu holl hudol-jaeth y byd, a dichelljon Satan, fel na hudir ni i bechod ganddunt. — 1 Joan v. 4. *Hon yw'r oruchafiaeth sydd yn gorchfygu'r byd; sef, ein ffydd ni.* — Eph. vi. 16. — *A tharian y ffydd sy'n diffoddi holl bicccllau tanllyd y fall.* 1 Theff. ii. 13.

8. Mae gwîr Ffydd yn ein gwneuthur yn foddlon, ac yn gyffurus yn yr Arglwydd, pan fythom drallodus, ac yn athrist yn y byd. — 1 Pedr i. 6. *Tn yr kyn yr ydych yn mawrlawenbâu, er eich bod ychydig yr awron (o's rhaid yw) mewn tristwch, trwy amryw brofedigaethau.* Rhuf. v. 2, 3. Act. v. 41. xvi. 34.

9. Mae gwîr Ffydd yn ein gwneuthur yn ffrwythlon ymhob Gweithred dda; ac nid gorphwys yn segur ar Broffes yn unig. — Jago ii. 20. *A fynni di wybod, O ddyn ofer, am ffydd heb weithredoedd, mai marw yw?*

10. Fe bair gwîr Ffydd i ni ddyfod i Swpper yr Arglwydd gyd â diolchus Goffa am Farwolaeth Crist, a'r Donjau a bwrcasodd ef.

Cw. Pa fodd y gwybyddwch fod gennych Goffa gwîr-ddiolchus am Farwölaeth Crist?

Att. 1. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn llawenychu ein Hysbrydoedd, ac yn deffrôi 'n Heneidjau i foli Duw am Grist hyd eithaf o'n gallu. — Sal. ciii. 1. *Fy enaid, bendithia'r Arglwydd; a chwblsydd ynnof, ei Enw sanctaidd ef.* Deut. xxvi. 11. 1 Cron. xxix. 9, 10. Luc x. 21. Sal. lxiii. 5.

2. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn peri i ni glodfori Duw yn ddyfal, ac yn ddymunol i eraill ei glodfori ef gyd â ni. — Sal. xxxiv. 1, 3. *Bendithiaf yr Arglwydd bob amser: ei foliant fydd yn fy ngenau yn wastad. Mawrygwch yr Arglwydd gyd â mi; a chyd-ddyrchafwn ei Enw ef.* Sal. cxlv. 2. cxlvi. 2.

3. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn gweithio ynnom ychwaneg o Ymddarostyngiad, wrth ystyriaid ein hannheilyngdod o Gariad Crist i ni. Felly yr ymostyngodd *Jacob*, pan ystyriodd Ddajoni Duw iddo, ac y dywedodd, — Gen. xxxii. 10. *Ni ryglyddais y lleiaf o'th holl drugareddau di, nac o'r holl wirionedd a wnaethost â'th wîs.* Ac megis y dywedodd *Dafydd*, — Sal. cxliv. 3. *Arglwydd, beth yw dŷn, pan gydnabyddit ef? neu fâb dŷn, pan wnait gyfrif o hono?* Sal. viii. 4. Job vii. 17. Hebr. ii. 6. 2 Sam. vii. 18, 19. 1 Cron. xxix. 14.

4. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn ein gwneuthur yn ddiolchgar, nid mewn gair yn unig, eithr mewn gweithred hefyd, trwy gyfrannu i'r tlawd, ac at Achos Duw, yn ôl ein gallu; fel y bo ffrwyth ein cariad er Gogoniant iddo. — Jean xv. 8. *Tn hyn y gogoneddwyd fy Nhâd, ar ddwyn o honoch ffrwyth lawer.* Ecsod. xxv. 2. 1 Cron. xxix. 3. 2 Cor. viii. 3. ix. 7.

5. O's ydym yn cofio yn wîr-ddiolchus am Farwölaeth Crist, se bair y Coffa o'i Gariad ef, yn marw drosom, i ni fyw iddo ef o hynny allan. — 2 Cor. v. 14, 15. *T mae cariad Crist yn ein cymhell ni, gan farnu o honom hyn; o's bu un farw dros bawb, yna meirw oedd pawb. Ac efe a fu farw dros bawb, fel na byddai i'r rhai byw fyw mwyach iddunt eu hunain, ond i'r bwn a fu farw drostunt, ac a gyfodwyd.*

Cw. Pa fodd y gwybyddwch eich bod mewn Cariad perffaith â phob dŷn?

Att. Wrth y Nodau hyn.

I. Bod

1. Bod heb ddrygu, na chwennych drygu neb, mewn meddwl, gair, na gweithred. — Zech. viii. 17. *Na fwried-wch ddrwg neb i'w gilydd yn eich calonau.* Dit. iii. 2.

2. Trwy geisio lesfhâd a bôdd eraill yn yr hyn sydd dda; ac nid ein llës a 'n bôdd ein hunain yn unig. — Rhuf. xv.

2. *Boddbâed pob un o honom ei gymmydog, yn yr hyn sy dda iddo er adeiladaeth.* — Phil. ii. 4. *Nac edrychwch bob un ar yr eiddoch eich hunain, eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd.*

3. Trwy ragflaenu pob niwaid i eraill, yn eu personau, a'u henwau da, a'u meddiannau, hyd ag allom ni. — Ecfod. xxiii. 4, 5. *O's cyfarfyddi ag eidion dy elyn, neu â'i asyn, yn myned ar gyfrgoll, dychwel ef adref iddo. O's gweli asyn yr bwn a'th gasâ yn gorwedd dan ei bwn, a beidi a'i gynborthwyo? gan gynborthwyo cynborthwya gyd ag ef.* 1 Sam. xix. 4—6. Sal. xv. 1, 3. Deut. xxii. 1—4, 8.

4. Trwy gydymdeimlo ag eraill; gan fod yn dda gennym eu dedwyddfyd, ac yn ddrwg gennym eu blinder. — Hebr. xiii. 3. *Cofiwch y rhai sy yn rhwym, fel pettaech yn rhwym gyd â kwynt; y rhai cystuddiol, megis yn bod eich hunain hefyd yn y corph.* 1 Cor. xii. 25, 26. Rhuf. xii. 15. Job xxx. 25.

5. Trwy roddi parch ac anrhydedd dyledus i bob dŷn. — 1 Pedr ii. 17. *Perchwch bawb. Cerwch y brawdoljaeth.* — Rhuf. xii. 10. *Mewn cariad brawdol byddwch garedig i'w gilydd, yn rhoddi parch yn blaenori eu gilydd.* Phil. ii. 3.

6. Trwy gyfrannu yn ferchog i'r rhai fo mewn eisiau, ac yn gymmwynafol i bawb yn ôl ein gallu. — 1 Joan iii. 18. *Fy mhlant bychain, na charwn ar air, nac ar dasod yn unig, eithr mewn gweithred a gwirionedd.* Gal. v. 13. vi. 2. Phil. ii. 14. Jago i. 27. 2 Cor. viii. 12.

7. O's ydym mewn Cariad perffaith â phob dŷn, fe bair i ni fod yn oftyngedig, yn heddychol, yn ddioddefgar, yn garuaid, yn faddeugar, yn weddaidd, ac yn addfwyn i bawb; gan wneuthur i eraill, megis y mynnem i eraill wneuthur i ni. 1 Cor. xiii. 4—7. Luc vi. 31. Math. xxii. 39. Eph. iv. 31, 32. Col. iii. 12, 13. 1 Pedr iii. 8, 9.

Cw. Gwedi i chwi ymbarotî i Swpper yr Arglwydd, ym mha fodd y dylech ddyfod yno?

Cw. Pa fodd y gwybyddwch fod gennych Goffa gwîr-ddiolchus am Farwölaeth Crist?

Att. 1. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn llawenychu ein Hysbrydoedd, ac yn deffrôi'n Heneidjau i foli Duw am Grist hyd eithaf o'n gallu. — Sal. ciii. 1. *Fy enaid, bendithia'r Arglwydd; a ckwbl sydd ynnof, ei Enw sanctaidd ef.* Deut. xxvi. 11. 1 Cron. xxix. 9, 10. Luc x. 21. Sal. lxiii. 5.

2. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn peri i ni glodfori Duw yn ddyfal, ac yn ddymunol i eraill ei glodfori ef gyd â ni. — Sal. xxxiv. 1, 3. *Bendithiaf yr Arglwydd bob amser: ei foliant sydd yn fy ngenau yn wastad. Mawrygwch yr Arglwydd gyd â mi; a chyd-ddyrchafwn ei Enw ef.* Sal. cxlv. 2. cxlvi. 2.

3. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn gweithio ynnom ychwaneg o Ymddarostyngiad, wrth ystyriaid ein hannheilyngdod o Gariad Crist i ni. Felly yr ymostyngodd *Jacob*, pan ystyriodd Ddajoni Duw iddo, ac y dywedodd, — Gen. xxxii. 10. *Ni ryglyddais y lleiaf o'th holl drugareddau di, nac o'r holl wirionedd a wnaethost â'th wîs.* Ac megis y dywedodd *Dafydd*, — Sal. cxliv. 3. *Arglwydd, beth yw dŷn, pan gydnabyddit ef? neu fâb dŷn, pan wnait gyfrif o hono?* Sal. viii. 4. Job vii. 17. Hebr. ii. 6. 2 Sam. vii. 18, 19. 1 Cron. xxix. 14.

4. Mae Coffa gwîr-ddiolchus o Farwölaeth Crist yn ein gwneuthur yn ddiolchgar, nid mewn gair yn unig, eithr mewn gweithred hefyd, trwy gyfrannu i'r tlawd, ac at Achos Duw, yn ôl ein gallu; fel y bo ffrwyth ein cariad er Gogoniant iddo. — Joan xv. 8. *Tn hyn y gogoneddwyd fy Nhâd, ar ddwyn o honoch ffrwyth lawer.* Ecsod. xxv. 2. 1 Cron. xxix. 3. 2 Cor. viii. 3. ix. 7.

5. O's ydym yn cofio yn wîr-ddiolchus am Farwölaeth Crist, fe bair y Coffa o'i Gariad ef, yn marw drosom, i ni fyw iddo ef o hynny allan. — 2 Cor. v. 14, 15. *T mae cariad Crist yn ein cymmell ni, gan farnu o honom hyn; o's bu un farw dros bawb, yna meirw oedd pawb. Ac ese a fu farw dros bawb, fel na byddai i'r rhai byw fyw mwyach iddunt eu hunain, ond i'r bwn a fu farw drostunt, ac a gyfodwyd.*

Cw. Pa fodd y gwybyddwch eich bod mewn Cariad perffaith â phob dŷn?

Att. Wrth y Nodau hyn.

I. Bod

1. Bod heb ddrygu, na chwennych drygu neb, mewn meddwl, gair, na gweithred. — Zech. viii. 17. *Na fwried-wch ddrwg neb i'w gilydd yn eich calonau.* Dit. iii. 2.

2. Trwy geisio lesâad a bôdd eraill yn yr hyn fydd dda; ac nid ein llës a'n bôdd ein hunain yn unig. — Rhuf. xv.

2. *Boddhâed pob un o honom ei gymmydog, yn yr hyn fydd iddo er adeiladaeth.* — Phil. ii. 4. *Nac edrychwch bob un ar yr eiddoch eich hunain, eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd.*

3. Trwy ragflaenu pob nîwaid i eraill, yn eu personau, a'u henwau da, a'u meddiannau, hyd ag allom ni. — Ecfod. xxiii. 4, 5. *O's cyfarfyddi ag eidion dy elyn, neu â'i asyn, yn myned ar gyfrgoll, dychwel ef adref iddo. O's gweli asyn yr bwn a'th gasâ yn gorwedd dan ei bwn, a beidi â'i gynhorthwyo? gan gynhorthwyo cynhorthwya gyd ag ef.* 1 Sam. xx. 4—6. Sal. xv. 1, 3. Deut. xxii. 1—4, 8.

4. Trwy gydymdeimlo ag eraill; gan fod yn dda gennym eu dedwyddfyd, ac yn ddrwg gennym eu blinder. — Hebr. xiii. 3. *Cofiwch y rhai sy yn rhwym, fel pettaech yn rhwym gyd â kwynt; y rhai cystuddiol, megis yn bod eich hunain hefyd yn y corph.* 1 Cor. xii. 25, 26. Rhuf. xii. 15. Job xxx. 25.

5. Trwy roddi parch ac anrhydedd dyledus i bob dyn. — 1 Pedr ii. 17. *Perchwch bawb. Cerwch y brawdoljaeth.* — Rhuf. xii. 10. *Mewn cariad brawdol byddwch garedig i'w gilydd, yn rhoddi parch yn blaenori eu gilydd.* Phil. ii. 3.

6. Trwy gyfrannu yn ferchog i'r rhai fo mewn eisiau, ac yn gymmwynafol i bawb yn ôl ein gallu. — 1 Joan iii. 18. *Fy mhlant bychain, na charwn ar air, nac ar dasod yn unig, eithr mewn gweithred a gwirionedd.* Gal. v. 13. vi. 2. Phil. ii. 14. Jago i. 27. 2 Cor. viii. 12.

7. O's ydym mewn Cariad perffaith â phob dyn, fe bair i ni fod yn oftyngedig, yn heddychol, yn ddioddefgar, yn garuaidd, yn faddeugar, yn weddaidd, ac yn addfwyn i bawb; gan wneuthur i eraill, megis y mynnem i eraill wneuthur i ni. 1 Cor. xiii. 4—7. Luc vi. 31. Math. xxii. 39. Eph. iv. 31, 32. Col. iii. 12, 13. 1 Pedr iii. 8, 9.

Cw. Gwedi i chwi ymbarotôi i Swpper yr Arglwydd, ym mha fodd y dylech ddyfod yno?

Att. Mi ddylwn ddyfod, 1. Gyd â Diben union. Ac, yn 2. Gyd â Dymuniad hiraethlon a Syched am Grift.

Cw. I ba Ddiben y dylech ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Nid o herwydd bod eraill yn gwneuthur felly; neu fel pe bai derbyn y Sacrament yn ddigon tu ag at fy Jechyd-wriaeth: Eithr mi ddylwn ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*,

1. O Ufudd-dod i Orchymmyn Crist; ac er Coffa diolchgar am ei Gariad ef yn marw drofod: canys efe a ddywedodd, *Gwnêwch hyn er côf am danaf.* Math. xxvi.

2. I fyned o'r newydd dan Gyfammod â Duw trwy Grift, fel y'm gwaredir oddi wrth y Digofaint sy'n dyfod. — 2 Cron. xxix. 10. *Tn awr y mae yn fy mrd i wneuthur cyfammod ag Arglwydd Dduw Israhel; fel y trô ei ddigofaint llidiog ef oddi wrthym ni.*

3. I gael Sicrwydd ychwaneg i'm Ffydd am Faddeuant o'm holl bechodau trwy Waed Crist. — Eph. i. 7. *Tn gr hwn y mae i ni brynedigaeth trwy ei waed ef, sef madddeuant pechodau, yn ôl cyfoeth ei rās ef.*

4. I gael fy meithrin mewn Bywyd o Sancteiddrwydd a Chymmundeb â Duw, a'm cymhwyfo i Fywyd tragywyddol, trwy ymborthi yn ysbrydol ar Gorph a Gwaed Crist: canys efe a ddywedodd, — Joan vi. 54. *Tr hwn fydd yn bwyta fy nghnawd i, ac yn yfed fy ngwaed i, fydd ganndd fywyd tragywyddol.*

5. I gael fy mendithio ag ychwaneg o Rās Duw, i weithio ynnof ddigafedd i bob drwg, zêl i bob Dajoni, ffydd gref, calon bur, a chariad gwrefog, tymmer addswyn, gostyng-eiddrwydd ysbryd, heddwch cydwybod, a llawenydd yn yr Ysbryd Glân: canys, y mae Enw'r Arglwydd mewn modd arbennig yn yr Ordinhâad hon; ac efe a ddywedodd, *Im mhob man lle y rhoddwyf goffadwriaeth o'm Henw, y deudaf attat, ac y'th fendithias.* Eclod. xx. 24.

Cw. Pa bryd y gellwch farnu, fod ynnoch Ddymuniad hiraethlon a Syched am Grift?

Att. 1. Pan fyddwyf, fel y Brenin *Dafydd*, yn teimlo pwys gorthrwm fy mhechod, a than ofid mawr o'i blegid yn llefain ar yr Arglwydd. — Sal. xxxviii. 4, 8, 9. *Fy nghamweddau a aethant dros fy mben: megis baich trwm y maent yn rhy drwm i mi. Gwanhâwyd, a drylliwyd fi'n dra mawr: rbuais gan aflonyddwch fy nghalon.* O'th flaen

flaen di, Arglwydd, y mae fy holl ddymuniad; ac ni chuddiwyd fy uchenaïd oddi wrthyt.

2. Pan fytho fy nhodi a'm heisiau ysbrydol yn deffrôï fy Enaid i ddymunaid rhan yng Nghrist, megis y mae'r tlawd a'r newynog yn dymunaid ymborth. — Math. v. 3, 6. Gwyn eu byd y tlodion yn yr ysbryd: canys eiddunt yw teyrnas nefoedd. Gwyn eu byd y rhai sydd arnunt newyn a syched am gyfiawnder: canys hwy a ddiwellir. Luc i. 53.

3. Pan fytho Crist yn fwy rhagorol yn fy ngolwg nâ phob peth; ac na ddichon dim fy moddio na'm diddanu hebddo. — Sal. lxxiii. 25. Pwy sydd gennyfi yn y nefoedd ond tydi? ac ni ewyllysiais ar y adaeear neb gyd â thydi. — Sal. lxxvii. 2. Yn nydd fy nbrallod y ceisiais yr Arglwydd: fy archoll a redodd liw nôs, ac ni pheidiodd: fy enaid a wrthododd ei ddiddanu. Sal. xciv. 19.

4. Pan fyddwyf yn dyfal-ymofyn am Grist yn ei holl Ordinhadau, a'm meddyliau yn tueddu yn ei ôl yn ddiorphwys. — Can. iii. 2, 3. Codaf yn awr ac âf o amgylch y ddinas, i'rwy'r heolydd a'r fstrydoedd, ceisiaf yr hwn a hoffa fy enaid. — Gofynnais, A welsoch chwi yr hwn sydd hoff gan fy enaid? — Esay xxvi. 9. A'm benaid y'th ddymunais liw nôs; â'm hysbryd hefyd o'm mewn y'th foreu-geisiaf. Sal. cxxx. 6. Can. v. 8—10.

5. Pan fyddwyf yn ymofyn Addysg am Ffyrdd yr Arglwydd, gyd â chyflawn fwriad gwirioneddus i rodio ynddunt. — Esay ii. 3. Pobloedd lawer a ânt, ac a ddywedant, Dewch, ac esgynnwn i fynydd yr Arglwydd, i dŷ Dduw Jacob; ac ese a'n dysg ni yn ei ffyrdd, a ni a rodiwn yn ei lwybrau ef. Sal. cxix. 33, 34.

6. Pan fytho Crist mor annwyl a gwerthfawr yn fy ngolwg, ac y byddai'n foddlon gennyf i ymadel â phob peth er ei fwyn ef. — Math. xiii. 45, 46. Cyffelyb yw teyrnas nefoedd i farchnattawr yn ceisio perlau tēg: yr hwn, wedi iddo gaffael un perl gwerthfawr, a aeth, ac a werthodd gymmaint oll ag a feddai, ac a'i prynodd ef.

7. Pan fytho amlygiad o Grist i'm Henaid yn llawenychu fy ysbryd, ac yn deffrôï fy holl ferch tu ag atto, i'w hoffi ac ymhyfrydu ynddo. — Can. v. 4, 5. Fy Annwyl yd a estynnodd ei law trwy'r twll, a'm hamysgaroedd a gyffrôdd er ei fwyn. Mi a gyfodais i agori i'm Hannwyl yd, a'm
G 3 dwylaw

dwylaw a ddiferasant gan fyrr, a'm byfedd gan fyrr yn diferu ar bjd hespennau'r clo. Can. i. 12, 13. iii. 3.

Cw. Gwedi i chwi ystyriaid y pethau hyn, a holi eich hun, a ellwch chwi fod yn hyderus, y'ch bod yn deilwng i ddyfod i *Swpper yr Arglwydd*?

Att. O's wrth holi fy hun, y câf ddechreuad o'r Grafaau hyn ynnof, er nad ydynt atto ond llêsg ac egwan, yr wyf yn gobeithio nad wyf yn llwyr-annheilwng i *Swpper yr Arglwydd*: canys, yr wyf yn dyall fod dau fath o Deilyngdod. Sef, 1. Teilyngdod Deddfol; hynny yw, Teilyngdod o Hae-ddiant. 2. Teilyngdod Efangylaidd; hynny yw, Teilyngdod o Gymhwysdra.

Cw. Beth ydych yn feddwl wrth y ddau fath hyn o Deilyngdod?

Att. 1. Teilyngdod Deddfol, neu Deilyngdod o Hae-ddiant, ydyw'r cyfryw Burdeb sanctaidd dibechod ag oedd Cyfraith Duw yn ei ofyn yn y Cyfammod Gweithredoedd; ac yn yr ystyr hyn nid oes ddŷn teilwng ar wyneb y ddaear. — Rhuf. iii. 23. *O blegid pawb a bechasant, ac ydynt yn ôl am ogoniant Duw.*

2. Teilyngdod Efangylaidd, neu Deilyngdod o Gymhwysdra, yw, nesau at Dduw trwy Ffydd yng Nghrist, yn y cyfryw fodd parchus, addas, a dyallus, ag a ddysgir i ni yn yr Efengyl, er nad ydym yn ddibechod.

Cw. Pa lun y gellwch amlygu hyn allan o'r Yfsgrythur?

Att. 1. Pan y mae Crist yn sôn am y rhai a gyfrifir yn *deilwng* o Fywyd tragwyddol, nid yw yn meddwl fod neb yn *beiddiannol* o hono yn ôl Cyfraith Duw; eithr yn cael eu cymhwyso a'u gwneuthur trwy Grifft yn *addas* iddo. *Luc xx. 35.*

2. Pan y mae *Paul* yn ymbil ar y *Theffalonjaid* i rodio yn *deilwng* i Dduw, nid yw yn meddwl y gallent fod yn *beiddiannol* o Dduw; eithr bod iddunt rodio yn *addas* i Dduw yn ôl Athrawjaeth yr Efengyl. 1 *Theff. ii. 12.* 2 *Theff. i. 15.*

3. Swm y Teilyngdod, a'r Cymhwysdra y mae'r Efengyl yn ofyn ym mhawb a ddêl i *Swpper yr Arglwydd*, yw, dyfod yn vstyriol, yn barchus, ac yn wîr-edifeiriol, trwy Ffydd yng Nghrist, i'r Ordinhaad hon, dan berygl y Barnau y mae Duw yn fygwth ar Gymmunwyr annheilwng yn yr ii. ben. o'r 1 o'r *Corinthjaid*.

Cw. A

Cw. A ydyw yn ddiberygl i chwi esgeuluso dyfod i *Swpper yr Arglwydd*, rhag ofn dyfod yn anghymmwyys, o blegid i farn Duw ddyfod am hynny ar y *Corinthjaid*; ac am fod yr Apostol yn dywedud, fod y rhai a fwytânt ac yfant yn annheilwng, yn bwyta ac yn yfed Barnedigaeth iddunt eu hunain?

Att. 1. Ni ddylai neb esgeuluso *Swpper yr Arglwydd*; eithr mi a ddylwn ofni i aros yn anghymmwyys, rhag darfod am dānaf yn ddisymmwth yn fy anghymhwyfder, ac heb ran yng Nghrist.

2. Fe ddylai fy ofn am fy anghymhwyfder fy neffrô i gymhwyso fy hun yn ddioed: canys, tra fyddwyf yn anghymmwyys i gymmuno, yr ydwyf hefyd yn anghymmwyys i wrando Gair Duw, a Gweddio, ac yn anghymmwyys i Deyrnas Nefoedd; ac felly mewn perygl o fyned i uffern bob munud.

3. Y rhai rhyfygus a difraw fydd annheilwng i *Swpper yr Arglwydd*; eithr y Cristjon gwan ac ofnus, ag fy gantho waith mawr a thaith boenus o'i flaen, fy reitïaf iddo gael ei gryfhâu a'r Ymborth ysbrydol a ddarparir yno. — 1 Bren. xix. 7. *Cyfod, a bwyta ac yf; canys y mae i ti lawer o ffordd.* — Rhuf. xiv. 1, 4. *Yr hwn sydd wan yn y ffydd, derbynïwch attoch: — ac ese a gynhelir; canys fe a all Duw ei gynnal ef.*

4. Mi ddylwn ochelyd rhyfyg ac anghymhwyfder y *Corinthjaid*, a ddygodd Farnedigaeth arnunt: canys yr oedd rhai o honunt yn ymrysongar, ac yn ymgyfreithio â'i gilydd o flaen y rhai digred, ac yn gwneuthur cam a cholled i'w brodyr; yr oedd amrafaelion a heresiaïu yn eu mysg; yr oedd rhai o honunt yn newynog, ac eraill yn feddw yn y *Swpper sanctaidd*: yr hyn bethau, a'r cyffelyb, a ddylem ni ochelyd. 1 Cor. vi. 5–8. xi. 16–22.

5. Mi ddylwn ystyriaid, fel na'm dychryner yn ddiachos rhag dyfod i'r Sacrament, mai dywedud y mae'r Apostol, fod y rhai annheilwng yn bwyta ac yn yfed Barnedigaeth, am nad oeddynt yn *jarwnfarnu corph yr Arglwydd*; sef, nad oeddynt yn gwneuthur rhagoriaeth barchus rhwng *Swpper Crist* a'u hymborth cyffredin. 1 Cor. xi. 29.

6. Mi ddylwn ystyriaid hefyd, rhag i mi syrthio i anobaith, o's bŷm yn annheilwng yn *Swpper yr Arglwydd* eisioes, mai barnau tymhorol, yn flaenaf, y mae'r Apostol yn ei feddwl; y fath

y fath a ddaeth ar amryw o'r *Corinthjaid*, i ddeffrôi Cymmunwyr annbeilwng i edifarhau, ac i farnu eu hunain, fel na fernid hwy ger bron Duw; ac nid ydys yn dywedud eu bod hwy oll yn ddamnedig. 1 Cor. xi. 20, 21.

7. Mi ddylwn ystyriaid, mai Diben y Rhybuddion hyn yw, deffrôi pawb i ddyfod yn edifeiriol ac yn barchus i *Swpper yr Arglwydd*; ac am hynny, nid tynnu'n ôl rhag ofn, ond ymbarotôi yn well, a ddylwn: canys, y mae perygl echrydus i droi Cynghorion Duw yn y gwrthwyneb i'r Diben o honunt; a chymmaint o berygl echrydus i esgeuluso ei Ordinhadau ef, ag fydd o'u camarferyd: fel na's gallaf ddiangc yn un ffordd rhag Barn Duw, ond trwy ddyfod yn barchus i *Swpper yr Arglwydd*.

Cw. Pa Annogaeth fy gennych i ddyfod yn obeithiol i *Swpper yr Arglwydd*, pan weloch eich Pechod yn fawr, eich Gras yn wan, a'ch Cymhwysder yn ammherffaith?

Att. 1. Ni ddylwn i wrthod dyfod at Dduw: canys nid yw efe yn fy ngwrthod i; eithr yn fy annog i ddisgwil wrtho, er cymmaint y fyddo fy mhechod. — Esay i. 18. *Deuwch yr awr hon, ac ymresymmwn, medd yr Arglwydd: Pe byddai eich pechodau fel sgarlad, ânt cyn wynnied a'r eira; pe cockent fel porphor, byddant fel gwlan.* — Esay xliii. 25. *Myfi, myfi yw'r hwn a ddileg dy gam-weddau, er fy mwyn fy hun, ac ni chofiaf dy bechodau.*

2. Pan welwyf fy hun i gyd yn aflan ac yn ddu fel uffern, o herwydd faint a chynddrwg fy mhechodau, mi ddylwn ddyfod at Grist er hynny; o blegid ei fod yn cadw'r pechadurjaid gwaethaf, a'i Waed yn glanhâu yr euogrwydd mwyaf. — 1 Dim. i. 15. *Gw'r yw'r gair, ac yn haeddu pob derbyniad, ddyfod Crist Iesu i'r byd i gadw pechadurjaid; o ba rai, pennaf ydwyf fi.* — 1 Joan i. 7. — *Gwaed Iesu Grist ei Fâb ef fydd yn ein glanhâu ni oddi wrth bob pechod.*

3. Pan fyddwyf flinderog gan lwyth gorthrwm fy mhechod, mi ddylwn gymmeryd Jau Crist arnaf yn ddiammau; canys y mae yn fy ngalw, ac yn addaw esmwythder i mi. — Math. xi. 28, 29. *Deuwch attaf fi barwb ag y fydd yn flinderog ac yn llwythog, a mi a esmwythâaf arnoch.* Cymmerwch fy jau arnoch, a dysgwch gennysf; canys addfwyn ydwyf a gosi yngedig o galon: a chwi a gwech orphwysdra i'ch eneid-jau.

4. Pan fytho fy Enaid glafaf o bechod, ac yn gweled fy hun yn golledig, at bwy ond Crist yr âf fi? Canys, Meddyg y cleifion, a Cheidwäd y colledig, yw Crist; megis y dywedodd ef ei hun: — Luc v. 31, 32. *A'r Fesu a atebodd ac a ddywedodd wrthbunt, Nid rhaid i'r rhai jach wrth feddyg, ond i'r rhai cleifion. Ni ddaethum i alw rhai cyfiawn, ond pechadurjaid i edifeirwch.* — Luc xix. 10. *Mab y dŷn a ddaeth i geisio, ac i gadw yr bryn a gollasid.*

5. Pan fytho fy Ffydd yn wan ac yn dywyll, y mae'r Arglwydd yn gorchymmyn i mi, er hynny, i ymddiried a gobeithio ynddo, er tywyllled yw arnaf, o's ydwyf yn ei ofni ef. — Esay l. 10. *Pwy yn eich mysg sydd yn ofni yr Arglwydd, yn gwrandaw ar lais ei wäs ef yn rhodio mewn tywyllwch, ac heb lewyrch iddo? gobeithied yn Enw'r Arglwydd, ac ymddirieded yn ei Dduw.* — Math. xii. 20. *Corfen yssig ni's tyrr, a llin yn mygu ni's diffydd; byd oni ddygo efe allan farni fuddugoliaeth.* Rhut. xiv. 1—4.

6. Pan fytho fy Enaid yn fwyaf athrist a thrymmaidd, yn farwaidd ac yn llësg, Presennoldeb ysbrydol Crist ar ei Fwrdd ef a'm hadfywja, ac a bair fod yn hôff gennyf am dano. — Can. i. 12, 13. *Tra yw'r Brenin ar ei fwrdd, fy nardus i a rydd ei arogl. Fy Annwilyd sydd im' yn bwysf myrr; rhwng fy mronnau yr erys dros nös.* Sal. lxxxiv. 10.

7. Pan welwyf ammherrffeithrwydd fy Nghymhwysder, a'm Henaidd yn brudd o'i blegid, ac yn sychedig am Grist; yna y mae ef yn fy ngwahodd i ddyfod i Swpper yr Arglwydd. — Dad. xxii. 17. — *Tr hwn sydd â syched arno, deued; a'r hwn sydd yn ewyllysio, cymmered ddwfr y bywyd yn rhâd.* Joan vii. 37. Esay lv. 1.

Cw. Pa beth ychwaneg a ddylech ystyriaid ynghylch Swpper yr Arglwydd?

Att. Dau beth. 1. Pa beth a ddylwn wneuthur pan fyddwyf yn Swpper yr Arglwydd. 2. Pa beth a ddylwn wneuthur ar ôl hynny.

Cw. Pa beth a ddylech wneuthur pan fyddoch yn Swpper yr Arglwydd?

Att. Pan fyddwyf yn Swpper yr Arglwydd,

1. Mi ddylwn weddio Duw am Gymmorth a Llwyddiant yno.

2. Mi ddylwn adnewyddu fy Edifeirwch.

3. Mi ddylwn ystyriaid Anghenion fy Enaid,

4. Mi

4. Mi ddylwn ystyriaid y Breintjau a felir i mi yno.
5. Mi ddylwn ystyriaid Gwerthfawrogrwydd Gwaed Crist.
6. Mi ddylwn ddodi fy Ffydd ar waith yno.
7. Mi ddylwn gofio Cariad-Crist.
8. Mi ddylwn ysbrydoli'r pethau a welwyf yno.
9. Mi ddylwn addunedu fy hun yn gywir i Dduw.
10. Mi ddylwn dalu Diolch i Dduw am ei Gariad i mi yng Nghrist Jesu.

Cw. Am beth y dylech weddio pan fyddoch yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn weddio,

1. Am Help Duw yn fy mhlaid, ac i Law Duw fod arnaf, i'm gwneuthur yn barod i dderbyn yr Arglwydd yn Dduw i mi mewn gwirionedd yn yr Ordinhâad hon; fel na's caffer fi yn dwyllwr ger ei fron ef, ac na fo'r Ordinhâad yn aflesiol i mi. *Sal.* cxviii. 27. *Fer.* xlviii. 10.

2. Mi ddylwn weddio am Râs Duw, i oleuo fy nyall, i ddeffrôi fy nghâlôn, a sefydlu fy meddyliau; fel na fyddwyf yn anystyriol, yn farwaidd, nac yn ysgafn, pan fyddwyf yn golygu Croeshoeliad Crist fy Mhrynwr, ac yn felio'r Cyf-ammod tragwyddol ger bron Duw yn y *Swpper* hon. *Sal.* cxix. 88.

3. Mi ddylwn weddio ar Dduw, i gadw oddi wrthyf Brofedigaethau'r Byd, a'r Cnawd, a Satan, pan fyddwyf ynghvlch y Gwaith mawr hwn; y rhai a'm dilynant yn haerllug i bob lle, i-derfysgu fy ysbryd, ac i rwystro fy llwyddiant, oni bydd i'm Harglwydd eu gwahardd hwyt. *Math.* xxvi. 41.

4. Mi ddylwn weddio ar Dduw, i ddeffrôi ei Râs ynnof i'w addoli ef yn ddifrifol yn yr Ordinhâad gyffegredig hon: canys ni allaf weithredu hynny o Râs fy gennyf, heb Gym-morth Duw. — *Can.* iv. 16. *Deffro di, ogleddwynt, a thyred ddeheuwynt, chwyth ar fy ngardd, fel y gwasgarer ei pheraroglau: deued fy Annwylyd i'w ardd, a bwytaed ei ffrwyth peraid ei hun.*

5. Mi ddylwn weddio ar Dduw, fy ngwneuthur yn gyfrannog o'r Bendithion a'r Breintjau a brynodd Crist: canys, er ei fod ef yn eu haddaw, etto efe a fyn i ni eu ceisio hwynt ganddo. *Ezec.* xxxvi. 37.

Cw. Beth

Cw. Beth a ddylech ystyriaid tu ag at adnewyddu eich Edifeirwch yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mi ddylwn ystyriaid y cyflwr pechadurus y daethym ynddo i'r byd, a'r llygredigaeth pechadurus ag fydd ym mhob rhan o honof: sef, fod fy nyall yn dywyll, fy nghàlon yn galed, fy ewyllys yn gyndyn, fy nghôf yn wan, fy nghydwybod yn ddrwg, a'm ferchiadau yn ymwrthod â Duw i ddilyn anwiredd a gwagedd; fel y torreri fy nghàlon, ac y llanwëri fy Enaid o Driftwch duwjol o'u plegid ger bron Duw yn *Swpper yr Arglwydd*.

2. Mi ddylwn ystyriaid fy anwireddau gweithredol: sef, fy esgeulusdra o Ddyledswyddau Crefydd, ac Addoliad Duw; a'r pechodau neillduol a wnaethum, mewn meddwl, gair, a gweithred; yn enwddig y pechodau ag ydwyf yn fwyaf tueddol iddunt, a'r euogrwydd fy'n gorwedd drymmaf ar fy Nghydwybod; fel y llefwyf yn daerach ar Dduw am Faddeuant, a Nerth yn eu herbyn rhag llaw.

3. Mi ddylwn ystyriaid y trueni tymhorol, ysbrydol, a thragywyddol a berthyn i mi o blegid fy mhechodau: sef, ystyriaid fy mod yn ddaroftyngedig i drallodau trymmion a gofidiau chwerwön yn fy nghorph a'm henaidd, yn fy meddiannau a'm trasau, a phob peth a berthyn i mi, dan felldith y Ddeddf, a minnau fy hun dan feddiant y diafol, dan Ddigofaint Duw, a than Farn o Ddamnedigaeth, i ddioddef poenau tân a brwmstan dros fyth yn uffern; fel y byddo i'r ystyriaeth o hyn dristâu a darostwng fy nghàlon i lefain yn wir-ddifrifol am Râs a Maddeuant trwy Waed Crist, pan fyddwyf gyd ag ef ar y Bwrdd. *Luc xv. 18, 19. Zech. xii. 10. Eph. i. 7.*

4. Mi ddylwn achwyn wrth fy Arglwydd yn bruddaidd, a chywilyddio ger ei fron, o blegid amltra gresynus fy mhechodau ym mhob ffordd; ac na thynnwyf fy ngolwg oddi ar y llanw mawr o honunt, nes tyneru fy nghàlon, a'm darostwng yn isel o'i flaen i lefain arno, *Arglwydd, y mae arnaf gywilydd a gorchwyledd i godi fy wyneb attad. Amlach yw fy mhechodau nâgwallt fy mben. Ni wn i gyfrif arnunt: canys pa rai o'th orchymmynion ni throfeddais? a pha beth a wnaethum erioed yn dlibechod? Eithr ti, yr hwn a roddlaist dy enaid yn aberth dros fy mhechod, ni ddirmysgi gâlon ddrylliedig ac ysbryd cystuddiedig.* *Ezra ix. 6. Sal. xl. 12. li. 17.*

5. Mi

5. Mi ddylwn, yngŵydd fy Arglwydd, pan fyddwyf yn y *Swpper hon* gyd ag ef, addunedu ac ymrôl o'r newydd yn nerth ei Râs ef, i rodio yn fwy manylaidd yn ei Olwg ef o hynny allan; ac i fod yn fwy gwagelog, rhag i'm pechodau fy ngorddiwes drachefn: Mi ddylwn ddywedud wrtho ar y Bwrdd, *Heb law a welaf, dyg di fi, o gwneuthym anwiredd, ni wnâf fi mwy.* — *Golchais fy ngwisg, a pha fodd y diwynaf hi? Ti, Arglwydd, syddi dyst, o's troaf at ynsydrwydd drachefn.* Job xxxiv. 32. Sal. lxxxv. 8. 1 Pedr iv. 3. Can. v. 3.

Cw. I ba Ddiben y dylech ystyriaid Anghenion eich Henaidd, pan fyddoch yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn ystyriaid Anghenion fy Enaid, i'w tannu ger bron Duw yn *Swpper yr Arglwydd*; gan ddeisyfu arno ef, i rodli i mi ychwaneg o'r Graffau sydd egwan a diffygiol ynnof: sef,

1. Ychwaneg o Ofal, a Gwiliadwriaeth, a Chymmorth, yn erbyn Profedigaethau i Bechod; yn enwedig y Profedigaethau a'm gorchfygodd fynychaf yr amser aeth heibio.

2. Ychwaneg o Ysbryd Cariad, Addfwynder, Ammynedd, Gostyngeddrwydd, a Brawdgarwch, tu ag at bob dyn; ac i wellhau fy nhymmer lygredig ym mhob ystyr, er Harddwch i'm Proffes, ac Eflampl dda i eraill; ac nid i fod yn dramgwydd i neb.

3. Ychwaneg o Zêl ac Awydd, i ogoneddu Duw yng ngwaith fy ngalwedigaeth; i wneuthur pob peth o'r galon, megis i'r Arglwydd; ac i rodio'n ddyallus mewn Ffordd berffaith: fel na chabler Enw Duw o'm plegid, nac i roi achos i neb ddywedud yn ddrwg am yr hyn fy dda ynnof.

4. Ychwaneg o Synniad ysbrydol, a Phurdeb Calon, a Serchiadau nefol, i fyw mewn Cymmundeb ysbrydol â Duw, ac â'i Fâb yr Arglwydd Jesu.

5. Ychwaneg o Ffydd, a Sicrwydd o Heddwch Duw, a Llawenydd yn yr Ysbryd Glân, yn Ddiddanwch i mi erbyn y dydd blin: yr hyn bethau, a'r cyffelyb, a ddylwn ymbil ar fy Arglwydd yn eu cylch, a fychedu am danunt, pan fyddwyf ar y Bwrdd gyd ag ef. *Job xxiii. 3, 4. Sal. cvii. 9. Luc i. 53. Dad. iii. 16, 17.*

Cw. Pa ham y dylech ystyriaid y Breintiau a felir i chwi yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi

Att. Mi ddylwn, er Cyffur i'm Henaid, ac er Annogaeth i mi garu Crist, a chredû ynddo, ystyriaid y Breintjau a felir yn *Swpper yr Arglwydd*. Megis,

1. Ysbryd Grâs, i'm hadnewyddu, ac i ddwyn ym mlaen fy Sancteiddiad i berffeithrwydd.

2. Trugaredd anfeidrol Duw, i lwyr-faddau fy holl bechodau; a Rhyddhâd tragywyddol oddi wrth felldith y Ddeddf, a meddiant Satan; ac oddi wrth ofn angau, a phoenau uffern.

3. Undeb diddattodol â Chrïst, a Chymmundeb â Duw trwyddo ef, ac yn ganlynol i hynny holl Ddonjau'r Prynedigaeth; sef, pob Bendithion ag fydd yn angenrheidjol i Fywyd tragywyddol, ac i'r bywyd presennol hefyd: y rhai oll a felir i mi yn *Swpper yr Arglwydd*. Efcod. xx. 24. Rhuf. viii. 32. 1 Cor. iii. 22. Eph. iii. 8.

Cw. Beth a ddylech ystyriaid am Werthfawrogrwydd Gwaed Crist yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn ystyriaid, mai trwy dywalltiad gwerthfawr Waed Crist y mae holl Freintjau'r Cyfammod yn dysfod yn rhâd, ac yn anheiddiannol i mi; fel y byddo'n fawr gennyf am dano, ac y glynwyf wrtho byth. Am hynny mi wnâf fy ngorau, pan fyddwyf yn *Swpper yr Arglwydd*, i ystyriaid,

1. Mai trwy werthfawr Waed Crist y'm rhyddhâwyd oddi wrth Gondemniad, ac y'm cymmerwyd i fod yn un o'r Bobl fydd werthfawr ac annwyl yngolwg Duw. Efcod. xix. 5, 6. Deut. xxvi. 18, 19. 1 Pedr ii. 9, 10.

2. Mai trwy werthfawr Waed Crist y pwrcafwyd i mi yr holl Addewidjon gwerthfawr, y Grasusau gwerthfawr, a'r Cyffuron gwerthfawr i gŷd, ag y sicrhëir i Bobl Duw yn y Cyfammod; ac yr etholwyd ni hefyd i fwynhâu y Brentjau hyn. 1 Pedr i. 2. Eph. i. 3, 4. 2 Dim. i. 9.

3. Mai trwy werthfawr Waed Crist y glanhëir pechadurjaid aflan, y cyfiawnhëir pechadurjaid euog, ac y sancteiddir y rhai halogedig; y maddeuir y rhai a gondemnwyd, y bywhëir pechadurjaid meirwön, y prynir yn ôl y rhai a ymwerthasant i gaerhiwed, ac yr heddychir plant digofaint â Duw. 1 Joan i. 7. Rhuf. v. 9. Hebr. xiii. 12. ix. 22. Joan vi. 53. Zeck. ix. 11. Col. i. 20, 22.

4. Mai Rhinwedd Gwaed gwerthfawr Crist fy'n eirjol dros y rhai anghymmeradwy, yn gostegu holl gyhuddiadau Satan

Satan yn ein herbyn, yn puro 'n Cydwybod oddi wrth weithredoedd meirwön, ac yn rhoddi Jawn drosom i Dduw. *Hebr. xii. 24. Rhuf. viii. 34. iii. 25.*

5. Mai gwerthfawr Waed Crist fy'n cannu gwisgoeddd y Seintjau, yn gorchfygu profedigaethau'r cythraul, ac yn felio i ni holl Fendithion y Testament Newydd. Y pethau hyn oll fydd i mi ddisgwil, ac i ddiolch am danunt, ac i lawenyachu ynddunt, pan fyddwyf yn *Swpper yr Arglwydd*. *Dad. vii. 14. xii. 11. Hebr. ix. 16, 17, 20. Esay lxiii. 7.*

Cw. Pa lun y mae i chwi ddodi'ch Ffydd ar waith yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Nid oes un Grâs yn fwy defnyddiol, nac yn fwy angenrheidiol, nac un Grâs yn fwy peryglus i fod hebddo yn *Swpper yr Arglwydd*, nâ Ffydd. Am hynny, fel na fytho'r hyn fydd fywyd yn farwölaeth i mi,

1. Mi ddylwn ddodi fy Ffydd ar waith, i olygu tragywyddol bwys y Jechydwrïaeth fawr a ofodir ger fy mron yn *Swpper yr Arglwydd*; gan ddywedud ynnof fy hun, *Wele, nid peth dichwaith sy gennyf yn llaw; yr wyf ymma ynghylch matter bywyd tragywyddol; bywyd ao angau, bendith a melltith, sydd o'm blaen. Deffro, fy enaid, ymwisg â nerth, fel y byddot fyw, ac y llwyddech.* *Hebr. xi. 1.*

2. Mi ddylwn ddodi fy Ffydd ar waith, i weled Presenoldeb gogoneddus anweledig Duw yn *Swpper yr Arglwydd*, a'r Brenin gogoneddus yn dyfod i mewn i weled y gwahoddedigjon, ac yn eistedd wrth y Bwrdd i'w croesawï a'u gwledda. Yna y dywedaf, *Wele, ymma dy Dduw! wele, ymma borth y nefoedd! Ymddyga'n barchus, O fy enaid: nesâ ger bron dy Arglwydd yn ddiambheus, er annbeilynged ydwyt; fel y caffech fyw'n dragywydd, er dy fod yn haeddu marw.*

3. Mi ddylwn ddodi fy Ffydd ar waith, i gredu'n rymmus yr hyn oll a fynegir yn yr Ysgrythur am Ddioddefaint Crist drofod fi, fel pe fyddwn yn ei ymmyl ef pan y condemniwyd, y fflangellwyd, ac y croeshoeliwyd fy Arglwydd, ac yn gweled tel y gwnaed iddo yn fy achos i: ac yna pa beth a ddywedaf gan fyndod! *O fy mbechod! O fy Mbrynwr! Mor fawr fy mai! Mor brŷd fy mbardwn! Mor rhyfedd yw Criiad Crist! O fy enaid, nag anghofia fyth y weledigaeth hon!*

4. Mi

4. Mi ddylwn ddodi fy Ffydd ar waith, i dderbyn Crist yn ewyllysgar, ac i'w dderbyn ef yn gyflawn, yn Arglwydd a Gwardwr, yn Frenin, yn Brophwyd ac Offeiriad, i gael fy nyfgu, a'm gwaredu, a'm llywodraethu ganddo, ac i fod yn eiddo fi yn ei holl berthynafau; ac i'm Henaid aller dywedud yn hyf, *Fy Arglwydd a'm Duw! Fy Annwilyd fydd eiddo fi, a mi yn eiddo yntef. Dymma fy Annwilyd; dymma fy Ngbyfaill, O ferched Jerusalem. Mi wn i bwy y credais!*

5. Mi ddylwn, trwy Ffydd, daflu fy hun i lawr wrth Draed fy Arglwydd, i roddi fy hun iddo, ac i ymddiried ynddo ef yn unig am fy holl Jechydwriaeth; ac i ymbil arno, i nerthu fy Ffydd i briodoli ffrwythau ei Ddiodefaint attaf fy hun: fel y gallwyf ddywedud, er Cyffur i'm Henaid, *Dymma Râs a Thrugaredd! dymma Faddeuant rhâd a Heddwch, a Breintiau mawrion aneirif a brynodd efe i mi! dymma Waed gwerthfawr a dywalltodd efe dros of fi! Wele, efe a'm carodd i, ac a roddes ei Hun a'i holl Ddoniau i mi!*

6. Fe ddylai fy Ffydd i edrych ar y Golygiadau rhyfeddol a ofodir ger fy mron yn *Swpper yr Arglwydd*: sef, y drwg rhyfeddol fydd yn fy Mhechod, na allai dim ond Gwaed Crist fy nglanhâu oddi wrtho; Gwerthfawrogrwydd rhyfeddol fy Enaid, na allai dim ond Marwolaeth Crist ei brynu; Godidowgrwydd rhyfeddol y Bendithion a gynhwylir yn y Cyfammod Grâs, na allai dim ond Marwolaeth Crist eu pwrcafu; Cariad rhyfeddol Duw yn rhoddi Crist, a Chariad rhyfeddol Crist yn rhoddi ei hun i farw i'm cadw i yn fyw; Haeljoni rhyfeddol Duw a Christ, yn rhoi yn rhâd y Breintiau a brynwyd mor bryd i'r pechadurjaid annheilyngaf yn yr holl fyd a'u derbynio, ac yn eu cymmell arnunt. *Pa fodd, fy enaid, na synni o ryfeddod wrth ystyriaid y pethau hyn!*

7. Mae mwy o waith i'm Ffydd i wneuthur yn fy nesâad at Grist, nag allaf enwi'n neillduol: canys, *Bywyd yr Enaid* yw hi; ac ni ddichon y meirwön fwyta ac yfed Corph a Gwaed Crist yn y *Swpper hon*: *Troed yr Enaid* yw hi, i'm dwyn at Grist; ac ni's gallaf nesâu ger ei fron hebddi: *Llygad yr Enaid* yw hi; ac ni's gallaf weled Gwerthfawrogrwydd Crist hebddi: *Llaw'r Enaid* yw hi, i dderbyn Crist; a *Genau'r Enaid*, i ymborthi arno: y *Gwddf* yw hi, ag
fy'n

fy'n uno fy Enaid â Chrifft fy Mhen; fel na's gallaf fod yn eiddo Crifft, na derbyn llês oddi wrtho, heb Ffydd. *Gal. ii. 20. Joan i. 12. vi. 35, 55. Esay xlv. 22. Can. iv. 4, 9.*

Cw. Pa lun y dylech gofio Cariad Crifft yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mi ddylwn gofio am Gariad Crifft, yn dyfod o Fynwes y Tâd, a Gogoniant y Nefoedd, i'r byd drwg hwn, ynghyffelybiaeth cnawd pechadurus, i dderbyn ammharch a dirmyg ar wyneb y ddaear er fy mwyn i: sef, *iddo ef, ac yntef yn gyfoethog, fyned er ein mwyn ni yn alawd, fel y'n cyfoethogid ni trwy ei dlodi ef; a darostwng ei Hun i ddioddef yn ddibaid, o'r presyb lle ei ganed, i'r groes lle bu efe farw, o Gariad i'r fath bryf a fi!*

2. Mi ddylwn gofio yn neillduol am Gariad Crifft, yn ei Ddioddefaint drosod yn niwedd ei Einioes. Pa fodd na lewyga fy enaid ynnof, wrth feddwl, mor ufudd! mor addfwyn ac ammyneddgar! y dioddefodd ei ddala a'i rwymo, ei wawdio a'i fflangellu, a phoeri yn ei wyneb, a'i groeshoelio, a dioddef Marwolaeth boenus, wradwyddus, a melldigedig y Groes, i dalu Jawn i Gyfiawnder Duw dros fy anwiredd i! Fy Enaid a ddywaid, *Pa fodd, O pa fodd bellach y byddaf fyw meron pechod, pan welwyf Grist yn marw drosod!*

3. Mi ddylwn gofio am Gariad Crifft, yn dyrchafu i'r Nefoedd i barotôl Trigfannau gogoneddus ar ein medr, fel y caem ni ein derbyn atto, i fod gyd ag ef: yr hwn hefyd fy'n dwyn coffadwriaeth o'n henwau ni ger bron Duw, ac yn eirjol drosom, fel y'n cymmoder ni â Duw, ac y gwrandedw'r ein Gweddïau, y cyfiawnheir ein personau, ac na chyfrifer ein pechodau i ni!

4. Mi ddylwn gofio am Gariad *tragywyddol* Crifft, ac am ei Gariad *gwaftadol* bob munud tu ag attaf; ac yn enwedigol am ei Gariad *presennol*, yn rhoddi ei Hun yn y *Swpper bon* yn Brynwr ac yn Briod i ni, ac yn ein gwledda ar ei Fwrdd ei hun; gan roesawï a chymmell pawb a'i carant i gymmeryd attunt yn helaeth o'r Moethau nefol a ddarparodd efe i ni. *O fy enaid, pa beth a gofiast, o's anghofiaf Gariad Crifft!*

5. Mi ddylwn gofio am Gariad Crifft, nid yn glauar nac yn ysgafn, eithr yn y modd y byddo fy nghalon yn tyneru, a'm holl serchiadau yn gwresogi tu ag atto. *Mi ddymunaf*

ei gofio, gyd â gofid calon am fy mbechodau, a fu'n achos o'i ofid ef: mi ddymunaf ei gofio, gan gredu a llawenyachu ynddo: mi ddymunaf ei gofio, gyd â Diolch, a Chariad, ac Ufudd-dod iddo: mi ddymunaf ei gofio, gyd â Zêl a Diofryd i wneuthur a dioddef beth bynnag y synno; ac a ddymunaf, na fytbo i mi ei anghosio na'i ddigio byth.

Cw. Pa lun y dylech ysbrydoli'r pethau a weloch yn Swpper yr Arglwydd?

Att. 1. Pan welwyf y Gweinidog yn gosod y Bara a'r Gwîn mewn trefn, yn nechrau'r Ordinhâad; mi ddylwn ystyriaid yn ddiolchgar Ddajoni Duw, yn ei Fwriad a'i Arfaeth dragywyddol, yn appwyntio ei annwyl Fâb yn Fara'r Bywyd ac yn Wîn Diddanwch i'm Henaid. *Aphan welwyf hyn, ennynned fy nghalon o larwenydd yng Nghariad Duw.* 1 Pedr i. 18-20. Hebr. vii. 26.

2. Pan welwyf y Gweinidog, yn ôl Esampl Crist, yn cyfsegru'r Bara a'r Gwîn; yna cyffrôed fy holl ymysgaroedd, ac ymgynhyrfed fy ysbryd ynnof, wrth ystyriaid Ewyllys da fy Nhâd nefol, yn cyfsegru ei Fâb i'r Swydd fendigedig o fod yn Waredwr pechadurjaid colledig, ac yn ei urddo yn gyflawn o bob Bendithion a Donjau perthynafol i'r diben hynny: canys â chyflawnder anfesuroi y Duwdod yr enneiniwyd ef, i fod yn Aberth addas dros bechodau'r byd. *Joan x. 36. xvii. 16.*

3. Pan welwyf y Gweinidog yn torri'r Bara, ac yn tywallt y Gwîn; pa fodd na thyr fy nghalon, ac na thywallt fy llygaid ddagrau, wrth gofio Dioddefaint digyffelyb Crist fy Arglwydd dros fy Jechydwriaeth i! Pan feddylwyf ym mha fodd yr archollwyd ef am fy nghamwedd i, ac y dryllwyd ef am fy anwiredd i, a pha wasgfaon celyd oedd arno oddi wrth y Tâd pan lefodd ar y groes, *Fy Nuw, fy Nuw, pa ham y'm gadewais?* pa fodd na chyffrôer fy ymysgaroedd er ei fwyn! A phan ystyriwyf, ym mha fodd y pwywyd yr hoelion trwy ei Draed a'i Ddwylaw; oni ddylai fwn y mwrthwylion fyned trwy fy nghalon, fel pe bawn yn ei glwedd!

4. Pan welwyf y Gweinidog yn rhoddi'r Bara a'r Gwîn i'r Cymmunwyr; mi ddylwn gwbl-gredu yn ddiamheus, fod Duw yn rhoddi Crist, a Christ yn rhoddi ei hun a'i holl Ddonjau i mi, ac i bob un ag fydd yn wîr-ddymunol o hono:

hono: ac yna pa Ddiolch a dalaf i'r Arglwydd am ei holl Ddonjau hyn! Canys, efe a yfodd o Gwppan Llidiowgrwydd yr Arglwydd, a gwaddod y Cwppan erchyll, i roddi Phiol y Jechydwrïaeth hon yn fy llaw i. *Joan* iii. 16. i *Joan* iv. 9, 10.

5. Pan dderbyniwyf y Bara a'r Gwîn o law'r Gweinidog; mi ddylwn ddeffrô i fy holl Enaid a'm Calon, i dderbyn Crist trwy Ffydd yn ei holl Swyddau, ynghyd â holl Ddonjau'r Prynedigaeth, ac Addewidjon gwerthfawr yr Efengyl, a Chyffuron melusaidd y Cyfammod Grâs; ac ymosod i wleda fy Enaid yn gyffurus arnunt: canys y mae Crist ei hun yn ein cymmell ni. — Can. v. 1. *Bwyte'wch, gyfeilljon; yfwch, ie yfwch yn helaeth, fy rhai annwyl.*

6. Pan fyddwyf yn bwyta'r Bara, ac yn yfed o'r Cwppan; mi ddylwn ystyriaid, mai Crist yw gwîr Ymborth, a Nerth, a Bywyd fy Enaid. Efe a feithrin y gweinjon, a jachâ'r cleifion, ac a'u ceidw yn fyw dros fyth: canys efe a ddywedodd, *Fy nghnawd i fydd fwyd yn wîr, a'm gwaed i fydd ddiod yn wîr.* Ac am hynny y dywedaf wrth fy Enaid, Bwyta ac yf trwy Ffydd, ac ympertha yng Nghrist yn erbyn dy holl elynjon; bwyta ac yf yn gyffurus yn yr Arglwydd, ac anghofia dy holl ofid; bwyta ac yf Gorph a Gwaed Crist yn ysbrydol, fel y byddech un ag ef, ac yntef yn un â thi; bwyta ac yf, fel y'th ddiwaller, ac na fyddo arnat newyn na fyched am fwynjant pechod byth mwyach.

Cw. Pa lun y mae i chwi addunedu eich hun yn gywir i Dduw yn *Swpper yr Arglwydd*?

Art. Mi ddylwn ystyriaid, pan fyddwyf wrth Fwrdd yr Arglwydd, fy mod megis un yn dod i ei law ar y Llyfr, neu'n codi ei ddwylaw tua'r Nefoedd, i gymmeryd arnaf *Lw* ac *Adduned y Cyfammod* dros fyth o hynny allan; ac megis yn galw Duw, a Dynjon, a'r holl Angyljon, yn Dyftion o Gyd-fyniad gwirioneddus fy Nghâlôn ag Adduned y Cyfammod hwn. Ac am hynny mi ddylwn,

1. Edrych fod fy Adduned yn gywir am wîr Edifeirwch o'm holl bechodau; yn enwedig, o'r pechodau oedd fwyaf annwyl ac arferol gennyf; ac na chaffont arglwyddiaethu arnaf mwyach: ac onid é, er i mi fwyta ac yfed yn y Sacrament, ni chaf fi fyth fwyta Bara yn Nheyrnas Dduw. Canys Crist a ddywaid, *Onid edifarhêwch, chwi oll a ddi-fetbir.* Luc xiii. 3. xiv. 15. Rhuf. vi. 13, 14.

2. Mi ddylwn addunedu 'n gywir, i gilio oddi wrth brofedigaethau pechadurus a hudoljaeth y Byd, y Cnawd, a Satan, i rodio yn gyflawn yn *holl Ffyrdd* yr Arglwydd hyd eithaf fy ngallu; ac na ryfygwyf i esgeuluso neb mwy na'i gilydd o'r Ordinhadau crefyddol a'r Dyledswyddau y mae Duw yn orchymmyn: canys, o's esgeulusaf neb o honunt, mi fyddaf yn ebrwydd ar fy ngwaeth, ac yn anffyddlon yn fy Adduned, a'm diwedd a fydd yn waeth na'm dechreuad.
2 *Pedr* ii. 20. *Neb.* x. 29.

3. Mi ddylwn addunedu 'n gywir, na fytho byth yn gywilydd gennyf i arddel Crist a'i Achos o herwydd gwawd a gogan enllibiog yr annuwjoljon, na thynnu'n ôl a'i wadu pan y'm herlidier; o blegid na ddichon neb fod yn Ddisgybl cywir i Grifft, heb fodloni dioddef drosto. *Math.* x. 38. xvi. 24. *Luc* ix. 23, 26. xiv. 26, 27, 33.

4. Mi ddylwn addunedu 'n gywir, na fytho i mi ymddiried ynnof fy hun, nac yn fy ngweithredoedd fy hun, nac yn fy nerth fy hun i weithredu'r hyn fy dda; eithr yn yr Arglwydd am Gymmorth ym mhob peth a berthyn i Dduwjoldeb, ac yn yr Arglwydd yn unig am fy holl Jechydwriaeth. *Diar.* xxviii. 26. *Sal.* cxv. 11. cxxv. 1. *Esfay* xxvi. 3, 4.

5. Mi ddylwn addunedu 'n gywir, i edrych am fod o honof ym mhob ffordd yn ddiddichell yn y Gwaith mawr hwn, ac na chiliwyf yn annuwjol oddi wrth fy Arglwydd yn dragywydd; rhag i mi dyngu'n anudon wrth wneuthur Ammod: eithr dywedaf wrth yr Arglwydd, *Tyngais, a chyflawnaf, y cadwn farnedigaethau dy gyfiawnder.* — *Nid oes neb ag y rydd ei law ar yr aradr, ac yn edrych ar y petbau fydd o'i ôl, yn gymmwys i'r nefoedd.* *Hof.* x. 4. *Sal.* cxix. 106. *Luc* ix. 62.

Cw. Pa lun y dylech roddi Diolch i Dduw yn *Swpper* yr Arglwydd?

Att. Mi ddylwn ystyriaid gynnifer ag allwyf o'r Benthion y mae Duw yn rhoddi i mi yn y *Swpper* hon, i'm deffrôl i ddiolch i Dduw am danunt.

1. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, a'i glodfori, am ei Gariad yn rhoddi ei Fâb, ei uniganedig Fâb, yn Jawn dros gamwedd, ac yn Aberth holl-ddigonol dros bechod y fath brÿf truenus ac annheilwng ag ydwyf; yr hwn oeddwn, wrth natur, yn blentyn digofaint, ac yn elyn iddo. Yn ddiau ni

bu erioed y fath Gariad a hwn! — *Efay lxiii. 7. Cofiaf drugareddau'r Arglwydd, a moliant Duw, yn ôl yr hyn oll a roddodd Duw i ni.*

2. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, a'i glodfori, am fod ei Babell ef a'i Efengyl yn ein mysg, ac na chauwyd Drws ei Dy ef yn fy erbyn; eithr fod i mi gennad i nesâu at Fwrdd fy Arglwydd, yn y *Swpper bon*, ym mysg ei Blant ef, yr hwna haeddais filoedd o weithjau gael fy nghau mewn carchar tragywyddol ym mysg y rhai damnedig. O na fedrai fy Enaid glodfori'r Arglwydd heb beidio byth! — *Sal. lvi. 12. Arnafi, O Dduw! y mae dy addunedau: talaf i ti foliant.*

3. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, a'i glodfori, am y Jechydwrïaeth dragywyddol a'r holl Ddonjau annhraethol a berthyn iddi; y rhai ni phrynwyd ag arjan, nac aur, na phethau llygredig, ond â gwerthfawr Waed Crist, a sicrhëir i mi dan Sêl y Cyfammod yn y *Swpper bon*. — *Sal. ciii. 1, 2. Fy enaid, bendithia'r Arglwydd; a chwbl sydd ynnof, ei Enw sanctaidd ef. Fy enaid, bendithia'r Arglwydd; ac nac anghofia ei holl ddonjau ef.*

4. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, a'i glodfori, yn *Swpper yr Arglwydd*, am y Cyfnewidiad er gwell a wnaed yn fy Nghyflwr a'm 'Stad ysbrydol. Canys, lle'r oeddwn yn eistron ac yn elyn i Dduw, a than ei Ddigofaint ef; wele, Duw yn heddychu â mi, ac yn fy nghymmeryd yn un o'i Bobl anwyl ei hun: lle'r oeddwn yn farw mewn pechod, a than farn marwölaeth dragywyddol; rhoddir i mi fywyd ac ymwared oddi wrth golledigaeth: lle'r oeddwn yn aflan, yn ffiaidd, a halogedig; fe'm golchwyd yng Ngwaed yr Oen, maddeuwyd fy mhechod, dilewyd fy anwiredd; bygythiad a mell-dith y Ddeddf a dynnwyd ymmaith, a rhoddwyd i mi hawl yn holl Fendithion ac Addewidjon yr Efengyl; ac yr wyf'n gobeithio na fyddaf yn gaethwas i Satan a phechod byth mwy. *Rhuf. viii. 32. v. 8. Eph. i. 3, 7. 1 Pedr i. 3, 4.*

5. Mi ddylwn ddiolch i Dduw, a'i glodfori, nid mewn gair yn unig, eithr hefyd mewn gweithred a gwirionedd: y mae gan hynny yn ddyledus arnaf i gyfrannu yn ôl fy ngallu at ofod Crefydd Crist yn y blaen, ac i ddiwallu anghenion fy mrodyr tlodion yn y byd, er ei fwyn ef, yn dystiolaeth o wirionedd fy Niolchgarwch i Dduw. — *2 Sam. xxiv. 24.*
— *Nid*

— *Nid offrymmaf i'r Arglwydd boeth-offrymmau rhâd.*

— Deut. xvi. 16. — *Nac ymddanghofed neb o flaen yr Arglwydd yn waglaw.* Ecfod. xxiii. 16. Math. xxv. 40. Neh. viii. 10. Gal. vi. 10.

Cw. Pa beth fydd i chwi wneuthur ar ôl bod yn *Swpper yr Arglwydd?*

Att. Y pedwar peth hyn.

1. Mi ddylwn ystyriaid pa fath oedd fy Ymddygiad yn *Swpper yr Arglwydd*. Canys, nid yw gwaith y Cymmunwyr yn darfod ar ddiwedd yr Ordinhâd : eithr, megis y dylem holi ein hunain ym mlaen llaw, o's ewyllysiem fod yn Gymmunwyr teilwng; felly hefyd y dylem ystyriaid yn ôl llaw, pa fath y fu ein Hymddygiad yn y *Swpper hon*, o's chwenychwn gael Llês oddi wrthi.

2. Mi ddylwn gadw'n ofalus yn fy nghôf y Rhwymedigaeth fydd arnaf i sefyll yn ffyddlon wrth y Cyfammod a wnaethum â Duw yn *Swpper yr Arglwydd*; a pharhau yn ffyddlon ynddo hyd ddiwedd fy mywyd.

3. Mi ddylwn fyw yn gyffurus trwy Ffydd ar y Diddanwch a gynhwyfir yn y Cyfammod. Grâs a felir yn *Swpper yr Arglwydd*.

4. Mi ddylwn ymddwyn yn addas i'r Cyfammod a feliais yno.

Cw. Pa ham y dylech ystyriaid pa fath y fu eich Ymddygiad yn *Swpper yr Arglwydd?*

Att. 1. Am y gwelir yn fynych, fod dynjon anystyriol yn cymmeryd arnunt i gyfammodi â Duw, cyn iddunt dorri eu cyttundeb â phechod; ac yn disgwil Maddeuant heb Edifeirwch, ac am Ran yng Nghrist heb Ffydd, na dyfod erioed i Undeb ag ef; ac felly yn twyllo eu hunain, o eisiau ystyriaid.

2. Mae llygredigaeth natur, hudoljaeth y byd, a Satan hefyd, yn dyfod gyd â ni ger bron Duw; ag fy'n peri achos yn rhy fynych i mi ymostwng yn alarus am waeledd ein Hymddygiad yn y Dyledswyddau pennaf: ac ni fedrwn ni ymostwng, heb ystyriaid. *Job* i.

3. Mae amryw yn gorphwys ar arferiad ffurfiol o'r Ordinhadau; gan ddysod i *Swpper yr Arglwydd* yn gwtymmol, ac yn myned yn llawen oddi wrthi, pan ddylent fod yn athrist, wedi felio eu Barnedigaeth, ac nid eu Jechydwr-

aeth eu hunain; ac yn ymgaledu mewn rhyfyg, yn lle cynhyddu mewn Grâs a gwîr Obaith. *Luc xiii. 26, 27.*

4. Mae'n ddiystyrwch mawr o'r Ordinhâad arbennig hon, i ni fod yn anystyriol yn ei chylch: canys, yr ym yn arfer ystyriaid pa lun y gwnaethom ym marchnadaeth a negeseuon y byd hwn, a pha un a ydym yn llwyddo ynddunt; ac y mae Ordinhadau Duw yn fwy nâ phob peth.

5. Hebystyriaid ein Hymddygiad yn *Swpper yr Arglwydd*, ni's gallwn fod yn wîr-ddiolchgar am y Llês a gawfom, na gwellhau'r beiau oedd ynnom, nac ymostwng yn edifeiriol o flaen Duw, i gael Maddeuant am danunt trwy'r Arglwydd Jesu ein Harchoffeiriad, ag fy'n cymmeryd ymmaith anwiredd pethau sanctaidd ei bobl, er mawr gyffur iddunt. *Ecfod. xxviii. 38. 1 Pedr ii. 5.*

Cw. Beth a ddylech ystyriaid ynghylch eich Ymddygiad yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn ystyriaid,

1. Pa un a ymosodais yn oftyngedig ac yn barchus ynghylch yr Ordinhâad barchedig hon, gan fwrw oferedd allan o'm calon, megis yngwydd Duw; gan ystyriaid, fod pob peth yn noeth ac yn agored i'w Lygaid ef.

2. Pa un a nerthwyd fy Pfydd, i gredu i Grift ddyfod oddi wrth Dduw i fodloni ei Gyfiawnder ef, mor ddiamheuol a phe buafwn yn clywëd y Dyftiolaeth a roddodd Duw am dano, pan lefarodd o'r Nefoedd, gan ddywedud, *Hwn yw fy annwyl Fâb, yn yr hwn y'm bodlonwyd.*

3. Pa un a gredais yn gywir, i Grift fy ngharu i, a rhoddi ei hun drofod fi; ac iddo gael ei ddyrchafu gan Dduw yn Dywyfog ac yn Jachawdwr, i roddi i mi Edifeirwch, a Maddeuant Pechodau.

4. Pa un a feddalhawyd fy Nghalon, pan welais Grift yn groefhoeliedig o'm blaen; gan dristâu yn wîr-edifeiriol am fy mhechodau, o blegid pa rai yr archollwyd ac y drylliwyd ef. *Pan edrychais ar yr hwn a wahanais, a ddarfu i mi alaru am dano fel un yn galaru am ei uniganedig, ac ymosfidio fel un yn gofidio am ei gyntafanedig?*

5. Pa un a ymroais i edrych yn ofalus at fy Ymddygiad, wrth feddwl fod y Brenin yn dyfod i mewn i weled y Gwahoddedigjon; rhag iddo fy ngweled i heb y Wifg Briodas gennyf, a dywedud am dana, *Rhwymwch*
ei

ei draed a'i ddwyllaw, a thestiwch i'r tywyllwch eithaf;
yno y bydd wylofain a rhingcian dannedd.

6. Pa un a ddeffrowyd fy Enaid, a'm Calon, a'm holl Ysbrydoedd, i lefain, nid yn unig am Faddeuant, eithr hefyd am Râs i'm sancteiddio; a pha un a lanwyd fy Enaid o hiraeth a fyched am Grift i fod yn Jachawdwr i mi.

7. Pa un a wrefogodd fy Nghàlon, tra'r oeddwn yn myfyrion am Ddiodeffaint a Chariad Crist; a pha un a dderbyniodd fy Enaid Ddiddanwch yn yr Ordinhâd; neu ynte, a ddychwelais yn fy ôl oddi wrth Ffynhonnau Jechydwriaeth â'm llestri yn weigjon.

8. Pa un a dywalltwyd Cariad Crist yn fy Enaid, pan welais ef yn tywallt ei Waed ac yn marw drofod; a pha un a dderbyniais y fath Obaith cyffurus am Drugaredd, ag y gynhyrfodd fy Nghàlon i fod yn wîr-ddiolchgar.

9. Pa un a weithiodd Cariad Crist ynnof Dymmer gariadus tu ag at bob dŷn, gyd â Diofryd i ddangos fy Nghariad i bawb ym mhob ffordd ag allwyf, er mwyn Crist a'm carodd i.

10. Pa un a gymmerais arnaf Ymroiad a Rhwymedigaeth newydd yn wirioneddus i gasâu fy holl bechodau, ac i rodio'n gydwybodus holl ddyddiau fy mywyd yn Ffyrdd Dduw.

Cw. Pa ham y dylech gosio'n ofalus y Rhwymedigaeth fydd arnoch i sefyll yn ffyddlon wrth y Cyfammod a wnaethoch â Duw yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. Mi ddylwn gosio'n ofalus y Rhwymedigaeth fydd arnaf i sefyll yn ffyddlon wrth y Cyfammod a wnaethum â Duw yn *Swpper yr Arglwydd*. Canys,

1. Y mae Trugareddau mawrion a Bendithion gwerthfawr yn perthyn i'r rhai a gadwânt y Cyfammod: ac nid ydyw Duw yn torri Cyfammod â neb, nes iddunt hwy dorri ag ef yn gyntaf; ac yna maent yn fforfettu'r cwbl. *Sal. ciii. 17, 18. Deut. xxix. 9. 2 Cron. xv. 14, 15. Esay lvi. 4, 5. Sal. l. 5. 2 Joan 8.*

2. Mae Satan yn ymosod yn ebrwydd, gyd â llid mawr a chynfigen, i geisio tynnu ymmaith y rhai fo yn cyf-ammodi â Duw, ac yn nesâu atto: fe'n temtia yn awr yn ddigllonach nâ chynt, o herwydd fod Duw yn ein

cymmeryd yn Bobl iddo ei hun. Pan ddarfu i Grist gael ei arddel yn gyhoeddus, pan fedyddiwyd ef, yn Fâb annwyl i Dduw; efe a gafodd, yn y man ar ôl hynny, ei demtio gan ddiafol yn yr anialwch. Pan oedd yr Apostoljon newydd fod gyd â Christ yn y *Swpper sanctaidd*, y mae efe yn dywedud wrthunt, fod Satan yn eu ceisio hwynt i'w nithio fel gwenith. *Math.* iii. 17. iv. 1. *Luc* xxii. 31. *Joan* xiii. 27.

3. Mae'r cyfryw a bechant yn rhyfygus yn ôl cyf- ammodi â Duw, yn archolli eu Cydwybod, yn tristhau'r Ysbryd Glân, yn dianrhydeddu Duw, ac yn dwyn mwy o Gabledd ar ei Enw ef. — *Rhuf.* ii. 24. *Enw Duw o'ch plegid chwi a geblir ymblith y cenedloedd.* 2 *Sam.* xii. 14. *Ezec.* xxxvi. 20.

4. Mae Rhwymedigaeth y Cyfammod fel Llw, a'r trofedd o hono fel y pechod o dyngu'n anudon; ag fydd yn cynnwys ynddo euogrwydd echrydus jawn. — *Hof.* x. 4. *Dywedasant eirjau, gan dyngu anudon wrth wneuthur ammod.* *Num.* xxx. 2. *Sal.* cxix. 106. *Neh.* x. 29.

5. Mae torri Cyfammod â Duw, a throï oddi wrtho yn ôl iddo ef ddangos Trugaredd a rhoddi Gwaredigaeth i ni, yn cyffrôï Digofaint Duw yn fwy yn ein herbyn nag o'r blaen. — *Joan* v. 14. — *Wele, ti a wnaethpwyd yn jach: na phetha mwyach, rhag digwydd i ti beth a fyddiogwaeth.* *Deut.* iv. 23, 24. vii. 9, 10. 2 *Cron.* xxxii. 25. 2 *Joan* 8, 9.

Cw. Ym mha lun y mae i chwi fyw yn gyffurus trwy Ffydd ar y Diddanwch a gynhwyfir yn y Cyfammod, a sicrhëir i chwi trwy Grist yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mi ddylwn lawenychu yn wastadol yn yr Arglwydd fy Nuw, fy, trwy'r Cyfammod hwn, yn Rhan ac yn Etifeddiaeth dragywyddol i mi. — *Sal.* xvi. 5, 6. *Yr Arglwydd yw rhan fy etifeddiaeth i a'm phiol: ti a gynbeli fy nghoelbren. Y llinynnau a syrthiodd i mi mewn lleoedd byfryd; ie y mae i mi etifeddiaeth ddeg.* *Preg.* ix. 7. *Act* ii. 46. *Deut.* xxvi. 17 – 19. *Phil.* iv. 4.

2. Pan fyddwyf yn llêsg ac yn brudd; at Dduw fy Jachawdwr cyfammodol, lle mae Ffynhonnau Jechyd-wriaeth, y dylwn fyned am Gyffur i'm hadsywjo. — *Esay* xii. 2, 3. *Wele, Duw yw fy jechydwriaeth: gobeithi-*
af,

af, ac nid ofnaf: canys yr Arglwydd Dduw yw fy nerth a'm cân; efe hefyd yw fy jechydwrïaeth. Am hynny mewn llawenydd y tynnwch ddwfr o ffynhonnau jechydwrïaeth. Joan xv. 11. Can. ii. 3.

3. Pan fyddwyf mewn ing a gorthrymder, a than gafineb y byd ac erledigaeth; y mae yng Nghrist, fy Nghyffammod, Ddiddanwch digonol i mi. — 2 Cor. i. 3, 4, 5. Bendigedig fyddo Duw a Thâd ein Harglwydd ni Jesu Grist, Tâd y trugareddau, a Duw pob diddanwch, yr hwn fydd yn ein diddanu ni yn ein holl orthrymder. — O blegid fel y mae dioddefiadau Crist yn amlbâu ynnom ni; felly trwy Grist y mae ein diddanwch ni hefyd yn amlbâu. 2 Cor. iv. 8, 9. Sal. xxvii. 10.

4. Pan fyddwyf yn dioddef y croesau trymmaf, a'r colledion mwyaf; mae yn Nuw'r Cyfammod Hyfrydwch a Chyffur ddigon. — Hab. iii. 17, 18. Er i'r ffigysbren na flodeuo, ac na byddo ffrwyth ar y gwinwydd; gwaith yr oliwydd a balla, a'r meusydd ni roddant fwyd; torrer ymmaith y praidd o'r gorlan, ac ni bydd eidion yn eu beudai: etto mi a lawenychaf yn yr Arglwydd; byddaf hyfryd yn Nuw fy jechydwrïaeth. 1 Sam. xxx. 6.

5. Pan ddél i'm meddwl atgoffa echrydus o'r pechodau a wnaethum gynt, a'm Cydwybod yn dychrynu; mae Gwaed y Cyfammod yn effeithjol i'm glanhâu oddi wrthunt. — 1 Joan i. 7. — Gwaed Jesu Grist ei Fâb ef fydd yn ein glanhâu ni oddi wrth bob pechodau. Esay i. 18. Sal. ciii. 12, 13. Hebr. viii. 10, 12. ix. 12. Math. xxvi. 28.

6. Pan fyddwyf mewn gofid calon o blegid fy llygreddigaethau beunyddjol; fy Nghyffur yw, fod Dioddefaint Crist, trwy'r Cyfammod, yn Jawn drosof. — 1 Joan ii. 1, 2. Fy mhlant bychain, y pethau hyn yr wyf yn eu bysgrifennu atoch, fel na phechoch. Ac o phecha neb, y mae i ni Eirjolwr gyd â'r Tad, Jesu Grist y cyfiawn: Ac efe yw'r jawn dros ein pechodau ni. Rhuf. iii. 25. 2 Cor. v. 18, 19. 1 Joan iv. 10. Rhuf. vii. 24, 25. Sal. cxxx. 3, 4.

7. Pan fyddwyf yn digalonni o herwydd fy anallu i gyflawnu fy Nyledfwyddau, ac i orchfygu fy mhrofedigaethau; mae'r Cyfammod yn sicrhâu i mi Nerth digonol

ol yng Nghrist. — 2 Cor. xii. 9. *Efe a ddywedodd wrthyf, Digon i ti fy ngrâs i; canys fy nerth i a berffeithir mewn gwendid.* Phil. iv. 13. Sal. xxvii. 1. lxxxix. 19.

8. Pan fyddwyf yn ofni rhag i mi gilio yn ôl a syrthio oddi wrth fy Mbroffes; mae Duw, yn y Cyfammod, yn rhoddi i mi sicrwydd am barhâd, o'i Enau ei hun. — Jer. xxxii. 40. *Mi a wnâf â bwynt gyfammod tragy-wyddol, na throaf oddi wrthunt, heb wneuthur llês iaddunt; a mi a osodaf fy ofn yn eu calonnau, fel na chiliont oddi wrthyf.* Phil. i. 6. Rhuf. viii. 38, 39. 1 Cor. x. 13.

9. Pan fyddwyf yn ofni dysod ger bron Duw o herwydd fy annheilyngdod; fe roddir Crist yn y Cyfammod yn Gyfyngwr i mi, i'm cyfiawnhau oddi wrth bob anwiredd. — 2 Cor. v. 21. *Yr hwn nid adnabu bechod, a wnaeth efe yn bechod drosom ni, fel y'n gwnelid ni yn gyfiawnder Duw ynddo ef.* Aët. xiii. 39. 1 Cor. i. 30.

10. Pan fyddwyf yn ammau Derbyniad fy Ngweddiau ger bron Duw, o herwydd eu gwaeledd; mae'r Cyfammod yn sicrhau, fod Crist fy Archoffeiriad, ag fy'n eirjol drosod, yn medru tosturio wrthyf: ac am hynny, na ddylwn ddigalonni i fyned at Dduw am Râs a Thrugaredd, er maint fy ngwendid. — Hebr. iv. 15, 16. *Canys nid oes i ni archoffeiriad heb fedru cyd-ddioddef gyd â'n gwendid ni.* — *Am hynny awn yn hyderus at orseddfaingc y grâs, fel y derbynïom drugaredd, ac y caffom râs yn gymmorth cyfamserol.* Hebr. vii. 25. ix. 24. 1 Joan ii. 1. Rhuf. viii. 34.

11. Pan fyddwyf wedi'm taflu i lawr yn isel ac yn drist, o herwydd Cystuddiau a Cheryddon Duw a fo arnat; mae'r Cyfammod yn sicrhau, mai oddi wrth Gariad Duw y maent yn dysod, er Llës i mi. — Hebr. xii. 5, 6. — *Fy mâb, na ddirmyga gerydd yr Arglwydd, ac nac ymollwng pan y'tb argyoeader ganddo. Canys y neb y mae yr Arglwydd yn ei garu, y mae yn ei geryddu; ac yn fflangellu pob mâb a dderbynio.* 2 Cor. iv. 17. Job v. 17, 18. Sal. lxxxix. 31—33.

12. Pan fyddwyf yn brawychu rhag niwaid oddi wrth y creadurjaid; mae Duw'r Cytammod yn sicrhau, na chânt fy nrygu, ac y diogela Duw fi rhagddunt. — Hof. ii. 18. *A'r dydd hwnnw y gwnâf ammod drostunt ag anifeiliaid y maes,*

y maes, ac ag ebediaid y nesoedd, ac ag ymlusgiaid y ddaear: a'r bwa, a'r cleddyf, a'r rhyfel, a dorraf ymmaith o'r ddaear; a gwnâf iddunt orwedd yn ddiogel. Ezec. xxxiv. 5. Esay xi. 6—11. Job v. 23.

13. Pan y cythryblir fy meddwl gan angen ac eisiau, a modd i'm cynnal yn y byd; mae sicrwydd yn y Cyfammod am bob peth a fo raid i mi wrtho. — Math. vi. 32, 33. — *Gŵyr eich Tâd nefol fod arnoch eisiau yr holl bethau hyn. Eithr yn gyntaf ceisiwch deyrnas Dduw, a'i gyfjawnder ef, a'r holl bethau hyn a roudir i chi yn ychwaneg.* — Phil. iv. 19. *A'm Duw i a gyflawnu eich holl raid chi, yn ôl ei olud ef mewn gogoniant yng Nghrist Jesu.* 1 Pedr v. 7. 1 Cor. iii. 22, 23. 2 Cor. vi. 10. Sal. xxxvii. 3. lxxxiv. 11.

14. Pan oftynger fy enaid â galar, ar farwölaeth ac ymadawiad fy ngharennnydd a'm cyfeilljon annwylaf; mae'r Cyfammod yn fy nghysuro, fod fy Mhrynwyr yn fyw; ac y câf weled fy nghyfeilljon yn fyw drachefn, pan ddél efe yn ei Ogoniant; ac na wrthod yr Arglwydd fi, pan fo'm trafau agosaf yn fy ngadel. — Sal. xxvii. 10. *Pan yw fy nhâd a'm mam yn fy ngwrthod, yr Arglwydd a'm derbyn.* — 1 Theff. iv. 13, 14, 18. *Ni ewyllysiwn, frodyr, i chi fod heb wybod am yr rhai a hunasant, na thristaoch, megis eraill y rhai nid oes ganddunt obaith. Canys o's ydym yn credu farw Jesu, a'i adgyfodi, felly y rhai a hunasant yn yr Jesu, a ddwg Duw hesyd gyd ag ef. Am hynny diddenwch ei gilydd â'r ymadroddion hyn.* Job xix. 25.

15. Pan ddél arnaf awr y brofedigaeth olaf, sef ofn a gwasgfaon angau i syrthio arnaf; fy unig Gyffur, a Chyffur digonol yw, i Grist, Cyfryngwr y Cyfammod, dynnu ymmaith ei chwerwder, fel nad oes raid i mi ofni marwölaeth, o's credaf yng Nghrist. — 1 Cor. xv. 55—57. *O angau, pa le y mae dy gôlyn? O uffern, pa le mae dy fuddugoliaeth? Gôlyn angau yw pechod, a grym pechod yw'r gyfraith. Ond i Dduw y byddo'r diolch, yr hwn sydd yn rhoddi i ni fuddugoliaeth trwy ein Harglwydd Jesu Grist.* 2 Sam. xxiii. 5. Sal. xli. 3.

Cw. Chwi a atebafoch bethau hoff i'r Cwestiwn diweddaf o'r blaen; pa Ddefnydd a ddylech wneuthur o honunt?

Att. 1.

Att. 1. Mi ddylwn ryfeddu a moli Dajoni Duw, ag fy wedi tryfori'r fath bethau mawrjon yn y Cyfammod Grâs, a selio i mi sicrwydd am danunt.

2. Mi ddylwn dosturio wrth bawb fy allan o'r Cyfammod; o blegid eu bod yn gwbl-amddifaid o bob gwîr Gyffur a Gobaith.

3. Mi ddylwn synnu, wrth feddwl i fothach y byd, a mwynjant pechod, fy nghadw heb ran yn y Cyfammod hwn cyhyd.

4. Mi ddylwn geisio fy Nghyffur yn wastadol ar bob achos yn Addewidjon y Cyfammod hwn trwy Grist; ac ym mhob adfyd i ddywedud fel *Dafydd*, *Er nad yw fy nhŷ i felly gyd â Duw; etto cyfammod tragywyddol a wnaeth efe â mi, wedi ei luniaethu yn hollol ac yn sicr: canys fy holl jechydwrriaeth a'm holl ddymuniad yw, er nad yw yn peri iddo flaguro.* 2 Sam. xxiii. 5.

5. Mi ddylwn edrych yn ofalus am ymddwyn yn addas i'r Cyfammod hwn tra fyddwyf fyw yn y byd. — Col. i. 10. *Fel y rhodioc'h yn addas i'r Arglwydd, i bob rhyngu bodd, gan ddwyn ffrwyth ym mhob gweithred dda, a chynhyddu yng ngwybodaeth am Dduw.* Col. ii. 6, 7. Eph. iv. 1. v. 15.

Cw. Ym mha lun y dylech ymddwyn yn addas i'r Cyfammod a seliasoch yn *Swpper yr Arglwydd*?

Att. 1. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'm perthynas â Duw trwy'r Cyfammod hwn: canys, mi a gymmerais *Dduw* yn Dâd i mi; a *Christ* yn Brynwr, yn Briod, ac yn Arglwydd; a'r *Tsbryd Glân* yn Hyfforddwr; *Gwasanaeth Duw* fel fy Ngofal pennaf; a *Gair Duw* yn Rheol o'm bywyd; a *Pblant Duw* fel fy Mrodyr, a'm Cyfeilljon an-nwylaf, a'm Cydaelodau o Gorph Crist. *Luc* ii. 49. *Joan* iv. 34. *Ruth* i. 16. 1 *Cor.* xii. 12, 13.

2. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy ymwrthod â phechod â'm holl egni; sef, fy mhechodau an-nwylaf, a'm pechodau dirgelaf, a phob rhyw bechodau; a gwilio yn erbyn pob rhyw brofedigaethau a drwg gyfeillach a fo'n tywys i bechod. Pan y'm temtier, mi ddylwn ddywedud ynnof fy hun, Oni fum yn *Swpper yr Arglwydd*? oni chymmerais Rwymedigaeth Llŵ ar fy Enaid ger bron Crist, pan oeddwn gyd ag ef ar y Bwrdd, na ddilynwn y diafol

diafol mwyach? oni thyngais i fod yn ffyddlon i'm Har-
glwydd? *Pa fodd gan hynny y gallaf wneuthur y mawr-
ddrwg hwn, a phechu yn erbyn Duw? Mi a agorais fy
ngenau wrth yr Arglwydd, ac nid allaf gilio.* Barn. xi.
35. Hof. xiv. 8. Num. vi. 2—4. xv. 30, 31. Job xxxiv.
31, 32. Sal. i. 1. xxvi. 5. lxxxv. 8. cxix. 15, 128, 133.
Math. v. 29, 30. xxvi. 41. 2 Dim. ii. 19, 22.

3. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy
gyflawniad addas o Ddyledswyddau Crefydd; ac ymroi
o'm calon, trwy Help Duw, eu cyflawnu'n gydwybodol
trwy Ffydd yng Nghrist, gan ymdrechu yn ôl Cymmundeb
ysbrydol â Duw ynddunt; a dyfal-warchod wrth Fwrdd fy
Arglwydd, i gael fy adfywjo o'r newydd mor fynych ag
allwyf, heb esgeuluso un odfa o'm bôdd, na gadel fy lle yn
Addoliad Duw i fod un amser yn wâg, rhag i mi dynnu'n
ôl, a cholli fy lle gyd â Christ yn ei Deyrnas. *Diar. viii.*
34. 2 *Joan* 8. *Luc* i. 6. *Joan* iv. 24. *Rhuf.* ii. 29.
Job xxvii. 8, 10. 1 *Pedr* ii. 5. 1 *Joan* i. 3.

4. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy
wneuthur fy ngwaith a'm galwëdigaeth yn dda, o gydwy-
bod i Dduw; gan fod yn onest, yn ddyfal, ac yn ddiidwyll
yn fy holl orchwyljon, ac yn gydwybodol ym mhob peth, y
pethau lleiaf fel y pethau mwyaf, er Gogoniant i Dduw; a
harddu fy Mhroffes, trwy Ymddygiad serchog, addfwyn,
ammyneddgar, gostyngedig a charedigol, doeth a grasol,
tu ag at bob dŷn: canys, ni ddichon neb fod yn Gristion da,
ag y fyddo'n ddrwg yn ei dymmer, yn ddiotal yn ei waith,
yn ddiog yn ei alwäd, neu'n anffyddlon yn ei swydd a'i
berthynafau. *Hebr.* xiii. 18. *Luc* iii. 10—14. xvi. 10.
Rhuf. xii. 10, 11. *Eph.* vi. 7, 8. *Col.* iv. 5, 6. *Dit.* ii.
2—10.

5. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy
jawn-ddefnyddio'r Talentau a'r Bendithion a roddodd Duw
i mi; sef, fy Jechyd, fy Mywyd a'm Synhwyrâu, fy Am-
ser, a'm Meddiannau, a'm Donjau, er Gogoniant i Dduw,
yn ôl y sefyllfa a'r galwäd a drefnodd Duw i mi; gan ym-
roi i fyw i Grist, megis un a brynwyd ganddo o feddiant fy
ngelynjon, ac megis yr addunedais ac y feliais i fod yn ffydd-
lon iddo; fel y byddo gennyf gyfrif cyffurus i roddi ger ei
fron yn ei Ymddanghosiad. *Math.* xxv. 21. 1 *Cor.* vi. 20.
x. 33. *Rhuf.* xiv. 7—9. *Phil.* ii. 4. 1 *Pedr* iv. 10, 11.
6. Mae'n

6. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy fyw'n heddychol a chariadus, hyd y mae ynnof, â phob dŷn; ac mewn Undeb Barn jachusol â'm Cydbroffeiwyr, na fyddwyf achos o anghydfod yn y tŷ a'r gymmydogaeth, nac o rwygiad Cymmundeb, ac ymbleidio, yn y Gynulleidfa lle byddwyf: canys fe weddiodd Crist yn deilwng yn erbyn hyn ychydig cyn ei farw: Efe a daerymbiliodd fwy nag unwaith, er i'w bobl fod oll yn un; *megis y mae'r Tâd ac yntef yn un, felly iddunt hwythau befyd fod yn un ynddo ef.* Joan xvii. 20—23. — Felly'r ymbiliodd Ysbryd Crist yn yr Apostoljon; gan ddywedud yn amlwg, mai dynjon cnawdol fy'n ymbleidio. — 1 Cor. i. 10. *Trwyf yn atrolwg i chwi, frodyr, trwy Enw ein Harglwydd Jesu Grist, ddywedud o bawb o honoch chwi yr un peth, ac na byddo ymbleidio yn eich plith; eithr bod o honoch wedi eich cyfanguysylltu yn yr un meddwl ac yn yr un farn.* — 1 Cor. iii. 3. — *Canys tra fyddo yn eich plith chwi gynfigen, a chynnen, ac ymbleidio, onid ydych yn gnawdol, ac yn rhodio yn ddynol?* — Phil. ii. 2. *Cyflawnwch fy llawenydd, fel y byddoch yn meddwl yr un peth, a'r un cariad genych, yn gyttun, yn synnied yr un peth.* — Phil. iii. 16. — *Cerddwn wrth yr un rheol, syniwn yr un peth.* 1 Joan iv. 11. Gal. v. 19—21.

7. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy gydffurfio ag Efsampl Crist, a ofodwyd o'm blaen yn y Sacrament hwn. Mi ddylwn gadw fy ngolwg yn ofalus ar Sancteiddrwyd ac Addfwynder Crist yn ei Fywyd, ac ar ei Ammynedd ef yn ei Farwolaeth, pan groeshoeliwyd ef drofod; fel y dysgwyr ganddo groeshoelio'r cnawd a'i holl chwantau pechadurus, a dioddef yn ammyneddus pa groesau bynnag a chafineb a gyfarfyddo â mi yn y byd hwn: Canys efe a ddywedodd, — Joan xiii. 15. *Rhoddais efsampl i chwi, fel y gwnelech chwithau megis y gwneutkym i chwi.* — 1 Pedr ii. 21—23. *Canys i hyn y'ch galwyd befyd: o blegid Crist yntef a ddioddefodd drosom ni, gan adel i ni efsampl, fel y canlynech ei ôl ef: yr hwn ni wnaeth bechod, ac ni chaed trwyll yn ei enau: Tr hwn pan ddifenwyd, ni ddifenwodd drachefn; pan ddioddefodd, ni fygyrhiodd; eithr rhoddodd ar y neb sydd yn barnu yn gyfiawn.* 1 Pedr iv. 1, 12—14. Gal. v. 24. Rhuf. vi. 5, 6.

8. Mae'n

8. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy atgofio'n fynych y Golygiadau a welais pan oeddwn gyd a Duw ar y Mynydd; sef, pan oeddwn gyd ag ef wrth y Bwrdd, yn edrych ar fy Arglwydd Crist yn groeshoeliedig drosof. *Oni welais y Brenin yn ei degwch? oni welais ef yn gôch ei ddillad, megis un wedi ymdrybaeddu mewn gwaed?* Oni amlygwyd i mi ger bron fy wyneb Annwyldeb Cariad a Thosturi Crist; Drwg Pechod, a Thoster Digofaint a Chyfiawnder Duw yn ei erbyn; Gwerthfawrogrwydd fy Enaid, a Mawredd y Jechydwriaeth honno a dalodd Crist gymmaint Prîs am dani? fel y gallwyf yn wastad ystyriaid, *Pa fodd y diangaf, o's esgeulusaf jechydwriaeth gymmaint!* Hebr. ii. 3.

9. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy wneuthur eithaf fy ngorau i gynhyddu mewn Grâs. Gan i Dduw sicrhâu i mi Addewidjon y Cyfammod, a dyfod o hono i fod yn Dduw ac yn Dâd mi; *mi ddylwn ymlanhâu oddi wrth bob halogrwydd cnawd ac ysbryd, i berffeithio sancteiddrwydd yn ofn Duw; nid fel pe barwn eisioes wedi fy mberffeithio, eithr megis anghosio'r pethau sy o'r tu cefn, ac ymestyn at y pethau o'r tu blaen, i gyrchu at y nôd*; ac nid i dynnu'n ôl, na gwrthgilio byth: fel y byddo gennyf Dyftiolaeth dda am Ran yng Nghyfammod Duw, pan ddêl fy orjau diweddaf. *Barn. xi. 35. 2 Cor. i. 12. vi. 18. vii. 1. Eph. iii. 12—14.*

10. Mae'n rhaid i mi rodio'n addas i'r Cyfammod, trwy feithrin yn ofalus yn fy Enaid yr Archwaeth flafus a'r Effaith a brofais o Gariad Duw a Christ yn Swpper yr Arglwydd; ac nid gadel y Dymmer dda honno, trwy fy esgeulusdra, a diflusrwydd a synniad y cnawd, i ddiffoddi; megis un yn ennyn tân, a chwedyn' yn taflu dwfr arno. Dyfal atgoffa o Gariad fy Annwylyd, ac ymgyfeillachu'n feunyddjol a'r Arglwydd yn fy meddyliau rhwng Dyledswyddau crefyddol a'i gilydd, a'm dwg i fwynhau Cymmundeib melus ag ef yn fy Enaid; ac i fyw, trwy Ras, yn addas i'r Cyfammod.

I Cron. xxix. 18. *Arglwydd Dduw Abraham, Isaac, ac Israel, ein tadau, cadw hyn yn dragywydd ym mryd meddyliau calon dy bobl; a pharotoa eu calon hwynt attat ti.* Amen.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

